

ผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย

นางสาว สาวิณี ไกรรักษ์

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE IMPACTS OF MARKET DISCIPLINE
ON CAPITAL BUFFERS OF THAI COMMERCIAL BANKS

Miss Sawinee Phokharak

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics Program in Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน
ของธนาคารพาณิชย์ไทย

โดย

นางสาวสาวิณี โภครักษ์

สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

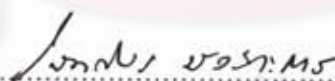
รองศาสตราจารย์ ดร. โสติดิธ มัลลิกะมาส

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ตีรณ พงศ์มพัฒน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรชนก คัมภีรยศ คูเวนเบิร์ค)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. โสติดิธ มัลลิกะมาส)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. พงศ์ศักดิ์ เหลืองอร่าม)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิมุต วานิชเจริญธรรม)

สาวิณี โภครักษ์ : ผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย. (THE IMPACTS OF MARKET DISCIPLINE ON CAPITAL BUFFERS OF THAI COMMERCIAL BANKS) อ. ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร. โสติธิร มัลลิกะมาส, 107 หน้า.

งานวิจัยนี้เพื่อศึกษาผลกระทบของวินัยตลาดต่อแรงจูงใจในการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยการกำกับดูแลจากวินัยตลาดมาจาก 3 ทาง ได้แก่ ผู้ฝากเงิน นักลงทุนในหุ้นกู้ และนักลงทุนในหุ้น การศึกษาใช้ข้อมูลitudinalรายไตรมาสของธนาคารพาณิชย์ไทยจำนวน 12 แห่ง ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2544 ถึงไตรมาสที่ 4 ปี 2552 วิธีที่ใช้ในการประมาณค่า คือ วิธี Generalized Least Square (GLS) แบบ Fixed Effect Model

ผลการศึกษาพบว่า สัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินทั้งหมดซึ่งเป็นตัวแทนวินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นกู้ และค่า Tobin's q ซึ่งเป็นตัวแทนวินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นธนาคารพาณิชย์ มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อการดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน สำหรับวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรายย่อย แทนด้วยส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับตัวเงินคลัง และสัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมไม่มีอิทธิพลต่อการดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน ธนาคารพาณิชย์จะปรับอัตราเงินกองทุนเข้าสู่ระดับเป้าหมายประมาณร้อยละ 30 ของความแตกต่างระหว่างอัตราเงินกองทุนที่มีอยู่จริงในช่วงเวลาก่อนหน้ากับอัตราเงินกองทุนในระดับเป้าหมาย อันเนื่องมาจากต้นทุนในการปรับระดับอัตราเงินกองทุน และยังพบว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินน้อยกว่าธนาคารขนาดเล็ก สำหรับสินเชื่อและอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีผลในทิศทางลบกับอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน การบังคับใช้หลักเกณฑ์ Basel II มีอิทธิพลในการเพิ่มอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน

สาขาวิชา.....เศรษฐศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต.....สาวิณี โภครักษ์.....
ปีการศึกษา.....2553..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....*โสติธิร มัลลิกะมาส*

5285180929 : MAJOR ECONOMICS

KEYWORDS : MARKET DISCIPLINE / CAPITAL BUFFERS / THAI COMMERCIAL BANKS

SAWINEE PHOKHARAK : THE IMPACTS OF MARKET DISCIPLINE ON CAPITAL BUFFERS OF THAI COMMERCIAL BANKS. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.SOTHITORN MALLIKAMAS, Ph.D., 107 pp.

The objective of this research is to investigate the impacts of market discipline on capital buffers of Thai commercial banks. Three channels of market discipline are included depositors, debenture investors and shareholders. We use the secondary data of 12 Thai commercial banks from 1st quarter in 2001 to 4th quarter in 2009 and employ Generalized Least Square Regressions with Fixed Effect Model.

The study finds that the proportion of debenture to total debt, a proxy of market discipline from debt holders, and Tobin's q, a proxy of market discipline from shareholders, have positive impact on capital buffers. However, market discipline of depositors, defined as the interest rate spread and the maturity of deposits, have no significant impact on capital buffers. The speed of adjustment of capital buffers is 30% of the difference between the target levels and the actual levels of capital buffer per quarter because of the adjustment costs. In addition, big banks have lower capital buffers than small banks. Moreover, loans and the annual growth of real per capita gross domestic product (GDPGR) have negative impacts on capital buffers. Basel II enforcement has also positive impact on capital buffers.

Field of Study : Economics Student's Signature Sawinee Phokharak
Academic Year : 2010 Advisor's Signature Sothitorn Mallikamas

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้ที่ได้รับการประสิทธิ์ประสาทจาก
คณาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และความช่วยเหลืออย่างดีของ
รองศาสตราจารย์ ดร. โสทธิธร มัลลิกะมาส อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลา
อันมีค่าเพื่อชี้แนะแนวทางและให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์มาโดยตลอด รวมทั้งขอขอบพระคุณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรชนก คัมภีรยส คุณเวนเบิร์ต ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์
ดร. พงศ์ศักดิ์ เหลืองอร่าม กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. วิมุต วาณิชเจริญ
ธรรม กรรมการสอบวิทยานิพนธ์จากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ที่สละเวลาอันมีค่าในการ
ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่ห้องคอมพิวเตอร์ และ
เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ที่ได้แนะนำและอำนวยความสะดวกในการ
ค้นคว้าข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ซึ่งคอยเป็นกำลังใจและเป็นแรงบันดาลใจ
ให้ผู้เขียนมีความอดทนและอดทนจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี และขอขอบคุณ
คุณมัลลิกา สมพลกรัง รวมทั้งเพื่อนๆ ทุกคนที่คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำที่ดี ตลอดจน
เป็นกำลังใจให้กันเสมอมา คุณประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบแต่บิดา
มารดา อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียน
ขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.4 แหล่งที่มาของข้อมูล.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.6 โครงสร้างวิทยานิพนธ์.....	6
บทที่ 2 กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework).....	8
2.1.1 พฤติกรรมการดำรงเงินกองทุนของธนาคาร (Solvency Regulations).....	8
2.1.2 วินัยตลาด (Market discipline) กับการดำรงเงินกองทุน.....	9
2.1.3 ต้นทุนของการจัดหาเงินทุน (Cost of funding).....	11
2.1.4 ต้นทุนของความเสียหายทางการเงิน (Cost of financial distress).....	12
2.1.5 ต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุน (Adjustment costs).....	17
2.2 วรรณกรรมปริทัศน์.....	21
บทที่ 3 การดำรงเงินกองทุน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของธนาคารพาณิชย์ไทย.....	28
3.1 การดำรงเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ไทย.....	28
3.2 หลักเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงที่บังคับใช้ในประเทศไทย.....	33
3.3 วินัยตลาด และการเปิดเผยข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ไทย.....	34
3.3.1 ผู้ฝากเงิน.....	34

3.3.2 นักลงทุนในหุ้นกู้.....	39
3.3.3 นักลงทุนในหุ้น.....	40
3.3.4 การเปิดเผยข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ไทย.....	43
3.4 กลยุทธ์ของธนาคารด้านสินเชื่อ.....	45
บทที่ 4 วิธีการศึกษา.....	48
4.1 แบบจำลอง.....	48
4.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	50
4.3 สมมติฐานของตัวแปร.....	53
4.4 วิธีการประมาณค่า.....	57
บทที่ 5 ผลการศึกษา.....	58
5.1 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์สมการผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรง เงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยใช้ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก กับตัวเงินคลังเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน.....	58
5.2 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์สมการผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรง เงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยใช้สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงิน ฝากรวมเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน.....	65
5.3 การทดสอบความน่าเชื่อถือของค่าสัมประสิทธิ์จากสมการที่ 4.1 และ 4.2 ด้วยวิธี First Difference.....	71
5.4 การวิเคราะห์ผลกระทบของการเพิ่มสินเชื่อและวินัยตลาดต่อการดำรง เงินกองทุนส่วนเกิน.....	73
5.5 การเปรียบเทียบผลการศึกษาเชิงประจักษ์กับงานวิจัยอื่นๆ.....	75
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ.....	78
6.1 สรุปผลการศึกษา.....	78
6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	81
6.3 ข้อจำกัดในการศึกษา และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป.....	82
รายการอ้างอิง.....	84
ภาคผนวก.....	88
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	107

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	สรุปงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุน ส่วนเกิน.....	27
ตารางที่ 3.1	อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ ปี พ.ศ. 2545 – 2553.....	29
ตารางที่ 3.2	อัตราเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยแยกตาม ขนาดธนาคาร ปี พ.ศ. 2545 – 2553.....	30
ตารางที่ 3.3	อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทย ปี พ.ศ. 2545 – 2553.....	31
ตารางที่ 3.4	มูลค่าเงินกองทุนขั้นต่ำที่ต้องดำรงแยกตามประเภทความเสี่ยงของธนาคาร พาณิชย์ไทย ณ 31 ธันวาคม 2552.....	32
ตารางที่ 3.5	อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงขั้นต่ำที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด	34
ตารางที่ 3.6	ปริมาณเงินรับฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบแยกตามประเภทผู้ฝาก เงิน ปี พ.ศ. 2546 – 2553.....	35
ตารางที่ 3.7	จำนวนบัญชีเงินรับฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบแยกตามขนาด ปี พ.ศ. 2546 – 2553.....	35
ตารางที่ 3.8	โครงสร้างผู้ถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์ไทย ปี พ.ศ.2553.....	41
ตารางที่ 3.9	เงินให้สินเชื่อ เงินฝาก และอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคาร พาณิชย์ไทยทั้งระบบ ปี พ.ศ. 2545 – 2553.....	46
ตารางที่ 3.10	เงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบแยกตามประเภท ปี พ.ศ. 2545 – 2553.....	47
ตารางที่ 4.1	สรุปความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินกับตัวแปร อิสระ.....	56
ตารางที่ 5.1	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรง เงินกองทุนส่วนเกิน โดยใช้สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมเป็น ตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน.....	59
ตารางที่ 5.2	ค่า Individual effects (v) จากคอลัมน์ที่ 1 ของธนาคารพาณิชย์ไทย 12 แห่ง.	65

ตารางที่ 5.3	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรง เงินกองทุนส่วนเกิน โดยใช้สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมเป็น ตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน.....	66
ตารางที่ 5.4	ค่า Individual effects (v_i) จากคอลัมน์ที่ 1 ของธนาคารพาณิชย์ไทย 12 แห่ง.	70
ตารางที่ 5.5	การทดสอบความน่าเชื่อถือของค่าสัมประสิทธิ์จากสมการที่ 4.1 และ 4.2 แบบ First Difference.....	72
ตารางที่ 5.6	การวิเคราะห์ผลกระทบของการเพิ่มสินเชื่อและวินัยตลาดต่อการดำรง เงินกองทุนส่วนเกิน.....	74

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1.1	การดำรงเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2540 – 2553.....	5
ภาพที่ 3.1	อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และ ขนาดเล็ก ปี พ.ศ. 2544 – 2552.....	38
ภาพที่ 3.2	ต้นทุนเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ปี พ.ศ. 2544 – 2552.....	38
ภาพที่ 3.3	สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นของธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และ ขนาดเล็ก ปี พ.ศ. 2544 – 2552.....	39
ภาพที่ 3.4	สัดส่วนหุ้นกู้ของธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ปี พ.ศ. 2544 – 2552.....	40
ภาพที่ 3.5	แสดงค่า Tobin'q ของธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาด เล็ก ปี พ.ศ. 2544 – 2552.....	42

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ในปัจจุบันความมั่นคงของสถาบันการเงินเป็นส่วนที่สำคัญต่อความมีเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ เงินกองทุนเป็นเครื่องมือหลักที่สำคัญในการกำกับดูแลความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ และให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากเงินหรือเจ้าหนี้จากความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ เมื่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์เกิดความล้มเหลว เงินกองทุนจะรับภาระในผลของความสูญเสียหรือการขาดทุนนั้น โดยไม่ต้องกระทบไปถึงผู้ฝากเงินหรือเจ้าหนี้ แต่ถ้าธนาคารพาณิชย์มีเงินกองทุนน้อยเกินไป ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจะกระทบถึงผู้ฝากเงินและความน่าเชื่อถือของธนาคารพาณิชย์ ตลอดจนความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่ธนาคารพาณิชย์มีเงินกองทุนเพียงพอเพื่อรองรับความเสี่ยงหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ยังแสดงให้เห็นความสามารถในการขยายสินเชื่อ ฐานะกำไร และสะท้อนให้เห็นความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ในการเผชิญกับเหตุการณ์ความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้

เงินกองทุนของธนาคารมีความสำคัญต่อเสถียรภาพของระบบการเงิน หากธนาคารพาณิชย์เกิดปัญหาหายนะกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม จะเห็นได้ชัดเจนจากวิกฤตการเงินในปี 2540 ที่กระทบต่อฐานะการเงินของธนาคารพาณิชย์ จากปัญหาหนี้เสียที่เกิดขึ้นจำนวนมากทำให้เงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์หลายแห่งลดต่ำลง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มทุน แต่ปัญหาคือจากภาวะทางการเงินทำให้ไม่สามารถเพิ่มทุนเองได้ ทางการจึงเข้ามาเพิ่มทุนให้แก่ธนาคารพาณิชย์เพื่อให้มีเงินกองทุนเพียงพอที่จะดำเนินการต่อไป เงินกองทุนจึงมีความจำเป็นอย่างมากต่อความอยู่รอดของธนาคารที่ทางการให้ความสำคัญ

อัตราส่วนความเพียงพอของเงินกองทุน (Capital Adequacy Ratio; CAR หรือ BIS Ratio) วัดได้จากอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามหลักของ Basel ช่วยให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนให้เหมาะสมกับความเสี่ยง มีระเบียบปฏิบัติ และการเปิดเผยข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ได้มาตรฐาน โดยเป็นเครื่องมือสำคัญที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้ในการกำกับดูแลความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น ธนาคารพาณิชย์จึงต้องมีเงินกองทุนให้เหมาะสมกับความเสี่ยง

ของการดำเนินธุรกรรมทางการเงินที่ธนาคารพาณิชย์แห่งนั้นดำเนินการอยู่ เพื่อให้มีการบริหารความเสี่ยงอย่างระมัดระวัง และป้องกันแรงจูงใจในการลงทุนสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูง โดยอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงในปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ 8.5 แบ่งเป็นเงินกองทุนชั้นที่ 1 (Tier 1)¹ ต่อสินทรัพย์เสี่ยงร้อยละ 4.25 ส่วนเงินกองทุนชั้นที่ 2 (Tier 2) มีจำนวนสูงสุดไม่เกินเงินกองทุนชั้นที่ 1

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทย นับตั้งแต่เกิดวิกฤตการณ์การเงินในปี 2540 เป็นต้นมา จากภาพที่ 1.1 จะพบว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยแล้ว ดำรงอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเกินกว่าอัตราเงินกองทุนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด และมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยในเดือนธันวาคม ปี 2553 มีอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงโดยเฉลี่ยร้อยละ 16.08 ซึ่งมากกว่าที่กฎหมายกำหนดถึงร้อยละ 7.58 การดำรงเงินกองทุนส่วนเกินนั้นได้รับผลกระทบจากหลายปัจจัย ปัจจัยภายใน อาทิเช่น กลยุทธ์ของธนาคาร ด้านสินเชื่อ ส่วนปัจจัยภายนอกได้แก่ หลักเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของทางการ และวินัยตลาดของภาคเอกชน

ธนาคารพาณิชย์จำเป็นต้องดำรงเงินกองทุนเพื่อป้องกันการล้มละลาย และให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากเงิน เจ้าหนี้ และผู้ถือหุ้น หรือนักลงทุน จากความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ ตามแนวคิดของ Fonseca and Gonzalez (2010) วินัยตลาดของผู้ฝากเงินและนักลงทุนเป็นแรงกดดันให้ธนาคารต้องดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน ถ้าขาดวินัยตลาด เงินกองทุนอาจต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ภาคเอกชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการมีวินัยตลาดในการติดตามดูแล และตรวจสอบความมั่นคง ความเสี่ยง ตลอดจนอัตราเงินกองทุนของธนาคารในการตัดสินใจเลือกฝากเงินหรือลงทุน ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้ธนาคารดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน งานวิจัยนี้จึงสนใจผลกระทบของวินัยตลาดที่มีต่อการดำรงเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ไทย

¹ เงินกองทุนชั้นที่ 1 (Tier 1) จากความหมายของธนาคารแห่งประเทศไทย หมายถึง ทุนชำระแล้ว ส่วนเกินมูลค่าหุ้น และใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น ทุนสำรองตามกฎหมาย เงินสำรองที่จัดสรร หักด้วย ขาดทุน สะสม และค่าแห่งกู๊ดวิลล์ ส่วนเงินกองทุนชั้นที่ 2 (Tier 2) หมายถึง เงินสำรองจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นจากการตีราคาที่ดินและอาคาร เงินสำรองสำหรับสินทรัพย์จัดชั้นปกติ ทุนบริมสิทธิชนิดสะสมเงินปันผล และตราสารหนี้ด้อยสิทธิ์ระยะยาว

วิวัฒนาการของธนาคารพาณิชย์ไทยก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปี 2540 เป็นระบบของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ซึ่งคนไทยเป็นผู้มีอำนาจในตลาดการเงินไทยนั้น สะท้อนให้เห็นวิวัฒนาการ 2 ด้าน ด้านหนึ่งคือ ความเจริญเติบโตขึ้นมาจากการรวมศูนย์กิจการและการปกป้องคุ้มครองจากรัฐ แต่ในอีกด้านหนึ่ง ภายใต้การเติบโตนั้นมีความไม่มั่นคงเชิงโครงสร้างและความเปราะบางทางการเงินดำรงอยู่ในระบบธนาคารพาณิชย์ไทย (Rajeswary Ampalavanar Brown, 2000) ธนาคารแห่งประเทศไทยยึดหลักการ “สถาบันการเงินล้มมิได้” มาเป็นเวลานาน กล่าวคือทางการจะเข้าไปช่วยอุ้มหรือใช้นโยบายที่หลีกเลี่ยงการล้มละลายของสถาบันการเงินที่มีปัญหา ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจในการส่งเสริมพฤติกรรมของผู้บริหารสถาบันการเงินให้ดำเนินธุรกิจแบบสุ่มเสี่ยงมากขึ้น และทำให้ผู้ฝากเงินขาดวินัยตลาดในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของธนาคาร ด้วยการเลือกฝากเงินในสถาบันการเงินที่ให้อัตราดอกเบี้ยสูง โดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงของสถาบันการเงิน รวมถึงทำให้ผู้ถือหุ้นละเลยในการกำกับ และตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร ในขณะเดียวกันผู้บริหารสถาบันการเงินจัดสรรสินเชื่อโดยขาดความเข้มงวดในการประเมินศักยภาพทางธุรกิจของโครงการ และขาดการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าหนี้เท่าที่ควร ทั้งหมดนี้เกิดจากความเชื่อมั่นว่า หากเกิดปัญหาแล้วทางการจะยื่นมือเข้าไปโอบอุ้ม (รังสรรค์ ณะพรพันธ์, 2543)

จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปี 2540 ปรากฏชัดเจนแล้วว่า การพึ่งพาการกำกับดูแลโดยทางการฝ่ายเดียวไม่พอ ยังทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจได้ เนื่องจากระบบสถาบันการเงินขาดความน่าเชื่อถือ ประชาชนตื่นตระหนกแห่ถอนเงินฝาก นำไปสู่การล้มของสถาบันการเงิน ดังนั้น จึงต้องมีหลายฝ่ายเข้ามาช่วยกันกำกับดูแล การมีวินัยตลาดในการช่วยกำกับดูแลจึงเข้ามาเสริมด้วย ทางการมีการส่งเสริมวินัยตลาดของธนาคารพาณิชย์ตามเกณฑ์กำกับดูแลธุรกิจการเงินและแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน โดยการส่งเสริมให้มีระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลของสถาบันการเงิน และส่งเสริมวินัยตลาดจากภายนอก โดยการส่งเสริมให้มีการเปิดเผยข้อมูลสถานะและการดำเนินงาน ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนด ให้แก่ ผู้ฝากเงิน ผู้ถือหุ้น และนักลงทุน ทราบถึงฐานะการเงิน การดำเนินงาน และความเสี่ยงจากการลงทุนเพื่อประกอบการตัดสินใจ เนื่องจากความมั่นคงของสถาบันการเงินขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือ และความไว้วางใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ฝากเงิน ผู้ถือหุ้น และนักลงทุน เป็นต้น ธนาคารจึงมักใช้อัตราเงินกองทุนเป็นเครื่องมือสะท้อนต่อตลาดถึงความระมัดระวังในการลงทุน และสะท้อนความมั่นคงของธนาคาร แต่อย่างไรก็ตาม อัตราเงินกองทุนขึ้นต่ำตามระเบียบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด อาจยังไม่พอ จึงต้องมีแรงกดดันจากภายนอกให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินกองทุนส่วนเกินซึ่ง

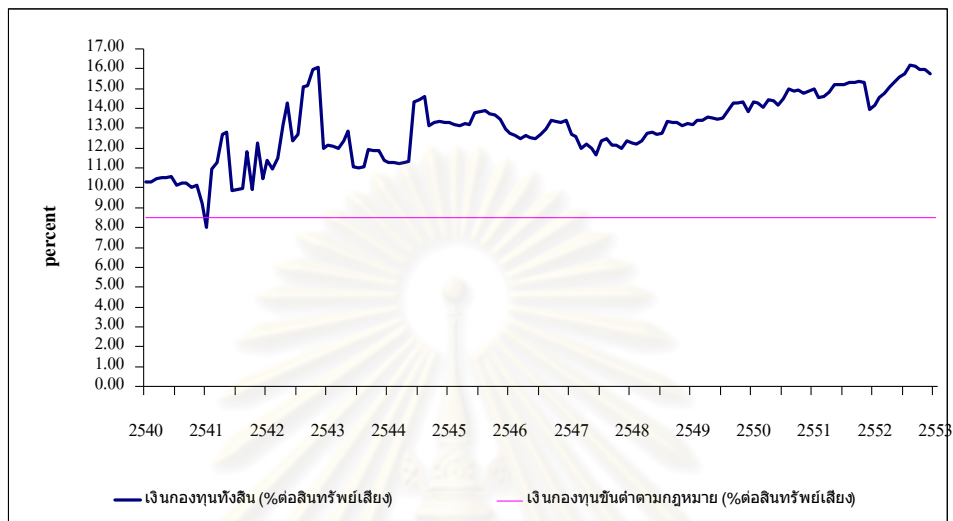
เป็นพฤติกรรมของธนาคารที่ต้องเฝ้าไว้ โดยธนาคารจะคำนึงถึงการตอบสนองของตลาดต่อการลดลงในอัตราเงินกองทุนที่ไม่คาดคิดเมื่อมีตัวรบกวน

ผลกระทบของต้นทุนจากควมมีวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน เป็นแรงจูงใจจากพื้นฐานตลาด ซึ่งผู้ฝากเงิน เจ้าหนี้ และผู้ถือหุ้น หรือนักลงทุน ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานและความเสี่ยงของธนาคารรวมถึงเงินกองทุนในการตัดสินใจเลือกฝากเงินหรือลงทุน วินัยตลาดของผู้ฝากเงินสะท้อนจากการลงโทษธนาคารที่ไปลงทุนที่มีความเสี่ยงมากเกินไปด้วยการฝากเงินด้วยระยะเวลาที่สั้นลง หรือเรียกอัตราผลตอบแทนที่สูงเพื่อชดเชยกับการที่ต้องร่วมแบกรับความเสี่ยง (Berger, 1991 และ Nier and Baumann, 2006) ส่วนนักลงทุนในหุ้นกู้ลงโทษธนาคารที่ไปลงทุนที่มีความเสี่ยงมากเกินไปด้วยการเรียกอัตราผลตอบแทนที่สูงเพื่อชดเชยกับการที่ต้องร่วมแบกรับความเสี่ยงเหล่านั้น ซึ่งนักลงทุนในตราสารหนี้เป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ของธนาคารพาณิชย์สำหรับวินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นสะท้อนจากการมองมูลค่าในอนาคตของธนาคารจากความเสี่ยงในการดำเนินงาน และปฏิกริยาตอบสนองของราคาหุ้นกับการประกาศออกหุ้นสามัญใหม่ของธนาคารถ้าจำเป็นต้องเพิ่มทุน เมื่อเกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลข่าวสาร โดยนักลงทุนมองว่า การออกหุ้นสามัญใหม่เป็นการส่งสัญญาณลบไปยังตลาด เมื่อมีการประกาศออกหุ้นสามัญใหม่จึงส่งผลให้ราคาหุ้นลดต่ำลงซึ่งเป็นการสะท้อนต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุน (Alfon et al., 2004)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยหลายงานในประเทศไทยมุ่งศึกษาไปในเรื่องการวิเคราะห์พฤติกรรมเชิงวัฏจักรของการดำรงเงินกองทุนของธนาคาร แต่ยังไม่มียงานวิจัยใดที่ศึกษาในเรื่องปัจจัยกำหนดการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผลกระทบของวินัยตลาดที่มีต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ ตลอดจนศึกษาปัจจัยที่กำหนดการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีวินัยตลาดของผู้ฝากเงินและนักลงทุนที่มีต่อความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ และเพื่อศึกษาว่า ธนาคารตอบสนองต่อการใช้กลไกตลาดในการกำกับดูแลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในหลักการของ Basel II หรือไม่ เพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายในการกำกับดูแลความมั่นคงของธนาคาร ตลอดจนสามารถคาดการณ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและวางแผนรับมือ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจและการวางแผนให้ระบบธนาคารพาณิชย์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 1.1

การดำรงเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2540 – 2553

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของวินัยตลาดที่มีต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ได้จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายไตรมาสของธนาคารพาณิชย์ไทยจำนวน 12 แห่ง ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2544 ถึงไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2552

1.4 แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิรายไตรมาส ณ สิ้นไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2544 ถึงไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2552 จากบุคคล งบกำไรขาดทุน และหมายเหตุประกอบงบการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทยจำนวน 12 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารทหารไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารยูโอบี ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) ธนาคารทีสโก้ ธนาคารธนชาติ และธนาคารเกียรตินาคิน ซึ่งรวบรวมจากธนาคารแห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์

และตลาดหลักทรัพย์ ส่วนอัตราผลตอบแทนตัวเงินคลังซึ่งสะท้อนอัตราผลตอบแทนที่ปราศจากความเสียรวบรวมจากสมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย ส่วนข้อมูลอัตราดอกเบี้ยโตทางเศรษฐกิจรวบรวมจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการดำรงเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ไทย และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ทำให้ทราบผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีวินัยตลาดของผู้ฝากเงินที่มีต่อความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ไทย

3. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่กำหนดการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายของภาครัฐที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยคำนึงถึงปัจจัยที่มีต่อการดำรงเงินกองทุนของธนาคาร

4. เพื่อศึกษาว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยตอบสนองต่อการใช้กลไกตลาดในการกำกับดูแลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในหลักการของ Basel II หรือไม่ เพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายในการกำกับดูแลความมั่นคงของธนาคาร ตลอดจนสามารถคาดการณ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและวางแผนรับมือซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ และการวางแผนให้ระบบธนาคารพาณิชย์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.6 โครงสร้างวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์นี้ประกอบไปด้วยเนื้อหาทั้งสิ้น 6 บท ดังนี้

บทที่ 1 กล่าวถึง ที่มาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา แหล่งที่มาของข้อมูล ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และ โครงสร้างวิทยานิพนธ์

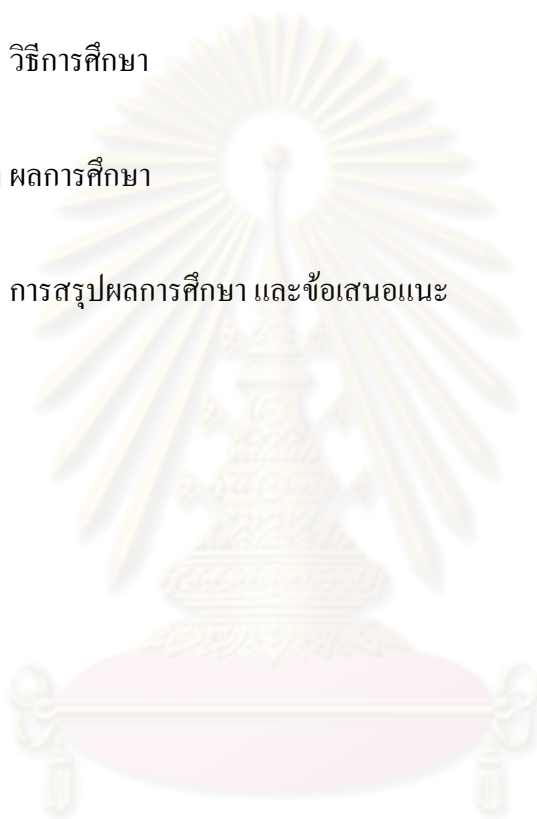
บทที่ 2 กล่าวถึง กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึง การดำรงเงินกองทุน การเปิดเผยข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ไทย สภาพ
ธุรกิจของธนาคารและการปล่อยสินเชื่อ

บทที่ 4 กล่าวถึง วิธีการศึกษา

บทที่ 5 กล่าวถึง ผลการศึกษา

บทที่ 6 กล่าวถึง การสรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้กล่าวถึงกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยส่วนแรกจะเป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเงินกองทุนและวินัยตลาด รวมถึงต้นทุนที่เกิดขึ้นจากความมีวินัยตลาด และต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุน ส่วนต่อมาจะเป็นการทบทวนวรรณกรรมปริทัศน์

2.1 กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework)

การศึกษาผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทยเกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดพฤติกรรมการดำรงเงินกองทุนของธนาคาร ซึ่งกล่าวถึงพฤติกรรมที่มาจากแรงจูงใจของภาคธนาคารในการดำรงเงินกองทุน แรงจูงใจในการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินยังเกิดขึ้นจากความมีวินัยตลาดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่แสดงออกผ่านต้นทุน รวมถึงต้นทุนการปรับระดับเงินกองทุนด้วย

2.1.1 พฤติกรรมการดำรงเงินกองทุนของธนาคาร (Solvency Regulations)

- The Portfolio Approach

แนวคิดพอร์ตการลงทุนที่มีความเสี่ยงของ Kim and Santomero (1988) กฎเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนทำให้ความเสี่ยงในหลักทรัพย์การลงทุนเพิ่มขึ้นได้ เนื่องจากธนาคารจะไม่กระจายความเสี่ยงของสินทรัพย์ แต่มุ่งเน้นลงทุนในสินทรัพย์ที่มีน้ำหนักความเสี่ยงน้อย และพยายามปรับลดสินทรัพย์ในหมวดที่มีน้ำหนักความเสี่ยงสูงลง ทำให้เกิดการกระจุกตัวของสินทรัพย์ ที่ท้ายที่สุดส่งผลให้ความเสี่ยงในหลักทรัพย์การลงทุนเพิ่มขึ้น ต่อมา Rochet (1992) ได้ทดสอบแนวคิดของ Kim and Santomero (1988) และเสริมว่า ธนาคารสามารถกระจายความเสี่ยงของสินทรัพย์ในพอร์ตการลงทุนได้ ถ้าผู้กำกับดูแลใช้เครื่องมือวัดความเสี่ยงที่ถูกต้องในการคำนวณอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์ และถึงแม้จะใช้น้ำหนักความเสี่ยงในการคำนวณ แต่มีความจำเป็นที่ธนาคารควรจะต้องดำรงอัตราเงินกองทุนเกินกว่าขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นเมื่อมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

- The Incentive Approach

แนวคิดด้านแรงจูงใจในการดำรงเงินกองทุน ซึ่งได้รับการพัฒนาโดย Laffont and Tirole (1993) การจัดหาเงินทุนจากผู้ฝากเงินและผู้ถือหุ้นเพื่อการลงทุนในสินทรัพย์ การยอมแลกระหว่างต้นทุนเงินทุนของธนาคารและหนี้สินด้านเงินฝาก เมื่อเงินฝากมีอัตราประโยชน์และเงินทุนมีต้นทุนสูง ถ้ามีเงินทุนมากจะเกิดต้นทุนของการดำรงเงินกองทุน แต่แลกมาด้วยการมีเงินฝากที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งการมีเงินฝากหรือเจ้าหนี้มากจะเกิดแรงกดดันด้านการปรับความเสี่ยงในหลักทรัพย์การลงทุนจากผู้ฝากเงินให้อยู่ในระดับต่ำ ส่งผลให้ธนาคารดำรงอัตราเงินกองทุนสูงกว่าระดับที่กฎหมายกำหนด

- The Incomplete Contract Approach

สิทธิการควบคุมระหว่างเจ้าของกับผู้กำกับดูแลตามแนวคิดของ Dewatripont and Tirole (1994) ผู้กำกับดูแลเป็นตัวแทนของผู้ฝากเงิน โดยที่เจ้าของมีแนวโน้มชอบการตัดสินใจลงทุนที่เสี่ยงมาก ส่วนผู้ฝากเงินมีแนวโน้มชอบการตัดสินใจลงทุนที่เสี่ยงน้อย โดยส่วนใหญ่แล้วธนาคารจะมีผู้ฝากเงินรายย่อยมาก ผู้ฝากเงินจึงไม่อยู่ในฐานะที่จะติดตามตรวจสอบเจ้าของ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้กำกับดูแลที่จะเป็นตัวแทนรักษาผลประโยชน์ของผู้ฝากเงิน

2.1.2 วินัยตลาด (Market discipline) กับการดำรงเงินกองทุน

วินัยตลาดของธนาคาร คือแรงจูงใจจากพื้นฐานตลาดซึ่งผู้ฝากเงิน เจ้าหนี้ และนักลงทุนติดตามตรวจสอบการดำเนินงานและความเสี่ยงของธนาคาร วินัยตลาดของผู้ฝากเงินสะท้อนจากการลงโทษสำหรับธนาคารที่ไปลงทุนที่มีความเสี่ยงมากเกินไปด้วยการถอนเงินออกไปจากธนาคาร หรือเรียกอัตราผลตอบแทนที่สูง เพื่อชดเชยกับการที่ต้องร่วมแบกรับความเสี่ยง (Berger, 1991 และ Nier and Baumann, 2006) สำหรับนักลงทุนในตราสารหนี้จะลงโทษธนาคารที่ไปลงทุนที่มีความเสี่ยงมากเกินไปด้วยการเรียกอัตราผลตอบแทนที่สูง เพื่อชดเชยกับการที่ต้องร่วมแบกรับความเสี่ยงเหล่านั้น ซึ่งนักลงทุนในตราสารหนี้เป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ของธนาคารพาณิชย์ ส่วนนักลงทุนสะท้อนจากการมองมูลค่าในอนาคตของธนาคารจากความเสี่ยงในการดำเนินงาน และปฏิกิริยาตอบสนองของราคาหุ้นกับการประกาศออกหุ้นสามัญใหม่ของธนาคาร ถ้าจำเป็นต้องเพิ่มทุน เมื่อเกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลข่าวสาร โดยนักลงทุนมองว่า การออกหุ้นสามัญใหม่เป็นการส่ง

สัญญาฉบับไปยั้งตลาด เมื่อมีการประกาศออกหุ้นสามัญใหม่จึงส่งผลให้ราคาหุ้นลดต่ำลง และเป็น การสะท้อนต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุนที่เพิ่มขึ้น วินัยตลาดจึงจำเป็นอย่างมากสำหรับ ธนาคารที่มีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมด้วยแรงจูงใจไปลงทุนที่เสี่ยง หรือเกิดปัญหา Moral Hazard ขึ้น โดยปกติแล้วธนาคารจะรวบรวมเงินฝากที่ได้จากผู้ฝากเงินแล้วนำไปลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยง ได้แก่ การปล่อยสินเชื่อซึ่งอาจเกิดการผิดนัดชำระหนี้ (Probability of Default) หรือเกิด เป็นหนี้เสียได้ วินัยตลาดจึงเป็นเครื่องมือช่วยเหนี่ยวรั้งแรงจูงใจในการลงทุนที่เสี่ยงเกินไปของ ธนาคาร โดยการทำให้แรงจูงใจในการลงทุนที่มีความเสี่ยงนั้นมีต้นทุนสูง ธนาคารจึงเลือกดำรง อัตราเงินกองทุนสูงเพื่อลดต้นทุนนั้น อิทธิพลของวินัยตลาดจึงไม่ได้จำเป็นโดยตรงกับการดำรง อัตราเงินกองทุน แต่ผ่านศักยภาพที่จะควบคุมแรงจูงใจในการลงทุนที่เสี่ยงเกินไปของธนาคาร

ส่วนในด้านข้อมูลข่าวสารและแรงกดดันจากภายนอก ถ้าตลาดมีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ของธนาคารทั้งด้านการเงิน การกำกับดูแล รวมถึงการดำรงเงินกองทุน จะส่งผลให้ธนาคาร ตอบสนองด้วยแรงจูงใจในการดำรงอัตราเงินกองทุนมากกว่าที่กำหนดโดยทางการ (Alfon et al., 2004) เนื่องจากตลาดและบริษัทจัดอันดับภายนอกสามารถสังเกตอัตราเงินกองทุนเทียบกับธนาคาร อื่นได้ ธนาคารจึงดำรงอัตราเงินกองทุนระดับสูงในฐานะที่เป็นเครื่องมือส่งสัญญาณความแตกต่าง จากธนาคารอื่นไปยังตลาดทุน ธนาคารที่มีอัตราเงินกองทุนต่ำจะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดความ เชื่อมั่น ธนาคารจึงมักใช้อัตราเงินกองทุนเป็นเครื่องมือสะท้อนต่อตลาดถึงความระมัดระวังในการ ลงทุน ดังนั้น ธนาคารจะคำนึงถึงการตอบสนองของตลาดต่อการลดลงในอัตราเงินกองทุนที่ไม่ คาดคิด

วินัยตลาดจะมีประสิทธิภาพได้ต้องมีเงื่อนไข ดังนี้

- ผู้ฝากเงิน เจ้าหนี้ และผู้ถือหุ้น หรือนักลงทุน ต้องพิจารณาความเสี่ยงของธนาคารด้วย ตนเองถ้าธนาคารมีความน่าจะเป็นของการล้มละลาย
- ตลาดต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการลงทุนที่มีความเสี่ยงของธนาคาร ซึ่ง จำเป็นต้องทำให้เกิดเป็นต้นทุนสำหรับธนาคารที่มีความเสี่ยงเหล่านั้น
- ตลาดต้องมีข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ เพื่อให้สามารถวัดความเสี่ยงของธนาคารได้

แนวคิดของ Vanhooose (2007) ธนาคารเลือกลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ จึงทำให้ ดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน ซึ่งผู้กำกับดูแลมีความต้องการให้ธนาคารดำรงเงินกองทุนใน ระดับสูง แต่ความเป็นจริงแล้ว ธนาคารไม่สามารถปรับอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากมีแรงจูงใจในการ

ลงทุนที่เสี่ยงซึ่งเป็นช่องว่างที่เกิดขึ้นเมื่อธนาคารลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงมาก ส่งผลให้มีอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงน้อย วินัยตลาดช่วยปิดช่องว่างนี้ด้วยการจัดวางแรงจูงใจในการลงทุนที่เสี่ยงของธนาคาร ถึงแม้จะมีการออกกฎเกณฑ์การดำรงเงินกองทุน แต่ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดความมั่นคง นอกจากนี้เสริมด้วยการกำกับดูแลจากวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน และนักลงทุน

2.1.3 ต้นทุนของการจัดหาเงินทุน (Cost of funding)

ในส่วนนี้กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่ว่าด้วยต้นทุนของการจัดหาเงินทุนตามแนวคิดของ Ross et al (1993) และ Mishkin (2001) แหล่งที่มาของเงินทุนจากเจ้าหนี้และเจ้าของ ซึ่งมักประสบกับความขัดแย้งกันในเชิงผลประโยชน์ในเรื่องการระดมทุนที่มีความแตกต่างกันในลำดับของสิทธิเรียกร้องในสินทรัพย์ เป็นไปตามแนวคิดความรับผิดชอบและประโยชน์ที่ได้รับจากการให้เงินทุนแก่องค์กรเพื่อดำเนินกิจการ เจ้าหนี้เป็นผู้ที่ได้รับผลตอบแทนจากการนำเงินทุนมาให้้องค์กรใช้ดำเนินงานในรูปดอกเบี้ย และเป็นภาระผูกพันขององค์กรในการคืนเงินต้นให้กับเจ้าหนี้ ซึ่งไม่ว่าผลประกอบการขององค์กรจะเป็นอย่างไรก็ตาม เจ้าหนี้ต้องได้รับผลตอบแทนอย่างสม่ำเสมอตรงตามสัญญา เจ้าหนี้จึงเป็นผู้ที่มีสิทธิเรียกร้องคงที่และต้องการเพียงผลตอบแทนที่ปราศจากความเสียหาย ผลประกอบการขององค์กรสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เจ้าหนี้ ในส่วนเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นสามัญจะได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลเท่านั้น ส่วนของเงินลงทุนไม่มีการแบ่งปันจนกว่าจะเลิกกิจการ หรือนำหุ้นสามัญไปขายในตลาดรอง การได้รับส่วนแบ่งจากสินทรัพย์ขององค์กรคืนเมื่อเลิกกิจการ เป็นส่วนแบ่งที่เหลือมาจากการแบ่งส่วนของสินทรัพย์ให้กับเจ้าหนี้แล้ว ผู้ถือหุ้นสามัญจึงมีความเสี่ยงในการได้รับผลตอบแทนมากกว่าเจ้าหนี้ เนื่องจากผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นสามัญได้รับในฐานะเจ้าของไม่มีความสม่ำเสมอเหมือนเจ้าหนี้ ดังนั้น เพื่อชดเชยที่ต้องร่วมแบกรับความเสี่ยงผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นสามัญได้รับต้องสูงกว่าเจ้าหนี้ และมีสิทธิในการตัดสินใจบริหารองค์กร ซึ่งเจ้าของมักเลือกทางเลือกในการตัดสินใจลงทุนที่มีความเสี่ยงสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เนื่องจากการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูงทำให้ได้รับผลตอบแทนที่สูง เจ้าของจึงเพิ่มการลงทุนที่เสี่ยงหลังได้รับเงินทุนจากเจ้าหนี้ โดยที่เจ้าของเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการลงทุนไม่ใช่เจ้าหนี้ หากการลงทุนที่เสี่ยงนั้นให้ผลตอบแทนสูง แต่ถ้การลงทุนนั้นไม่สำเร็จอาจทำให้เกิดการขาดทุนทั้งเจ้าของและเจ้าหนี้ได้ ดังนั้น เจ้าหนี้จึงต้องการผลตอบแทนที่สูงขึ้นเพื่อชดเชยกับการที่ต้องร่วมแบกรับความเสี่ยง

แม้ว่าต้นทุนของหนี้สินจะต่ำสุดเมื่อเทียบกับเงินทุนจากแหล่งอื่น แต่เจ้าหนี้สามารถทำให้องค์กรล้มละลายได้ เพราะต้นทุนจากส่วนของเจ้าหนี้คือดอกเบี้ยจ่ายซึ่งเป็นต้นทุนคงที่ ถ้าผลประโยชน์ของการขององค์กรไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ผลกระทบจากค่าใช้จ่ายที่คงที่นั้นจะสร้างความลำบากในการอยู่รอดขององค์กร เนื่องจากเจ้าหนี้ต้องการผลตอบแทนในอัตราที่สูงเพื่อชดเชยกับการที่ต้องร่วมแบกรับความเสี่ยง ดังนั้น ถ้าเจ้าหนี้มีความเชื่อมั่นในการดำเนินกิจการขององค์กร จะมีผลให้ต้นทุนทางการเงินลดลงเนื่องจากความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ระหว่างเจ้าหนี้กับเจ้าของลดลง

การนำแนวคิดของ Ross et al (1993) มาใช้กับงานด้านธุรกิจธนาคารจากงานของ Nier and Baumann (2006) พบว่า ผู้ถือหุ้นของธนาคารในฐานะเจ้าของ ต้องการผลตอบแทนที่สูงกว่าผู้ฝากเงินในฐานะเจ้าหนี้ ซึ่งได้รับผลตอบแทนที่คงที่ โดยทั่วไปแล้ว ผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นต้องการจะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความเสี่ยงของธนาคาร กล่าวคือ ผู้ถือหุ้นต้องการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง เพราะหวังผลตอบแทนที่สูง แต่ความอ่อนไหวของต้นทุนเงินฝากต่อความเสี่ยงของธนาคาร จะขึ้นอยู่กับระดับของผู้ฝากเงินในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของธนาคาร ถ้าผู้ฝากเงินเชื่อมั่นว่า เงินฝากได้รับการคุ้มครองอย่างแน่นอนแล้ว ผู้ฝากเงินจึงไม่มีแรงจูงใจในการตรวจสอบธนาคาร และต้องการเพียงอัตราผลตอบแทนที่ปราศจากความเสี่ยงเท่านั้น แต่ถ้าในกรณีที่ธนาคารมีความเสี่ยงสูง ผู้ฝากเงินรู้สึกว่าการเงินฝากไม่ได้รับการคุ้มครอง ผู้ฝากเงินจะต้องการอัตราผลตอบแทนที่สูงกว่า เพื่อชดเชยกับการที่ต้องร่วมแบกรับความเสี่ยงจากการฝากเงินในธนาคารที่มีความเสี่ยงสูง ทำให้ต้นทุนของเงินฝากสูงขึ้น นำไปสู่แรงจูงใจของเจ้าของที่จะเพิ่มอัตราเงินกองทุนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ฝากเงิน และลดต้นทุนของเงินฝากลง ดังนั้น ถ้าผู้ฝากเงินมีวินัยตลาด เจ้าของจะมีแรงจูงใจในการเพิ่มอัตราเงินกองทุน เพื่อให้ผู้ฝากเงินมั่นใจว่า ธนาคารยังมีเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงในกรณีที่ธนาคารเกิดปัญหา

2.1.4 ต้นทุนของความเสี่ยงทางการเงิน (Cost of financial distress)

ในส่วนนี้กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่ว่าด้วย ต้นทุนของความเสี่ยงทางการเงิน และต้นทุนของการล้มละลายกับการดำรงเงินกองทุนตามแนวคิดของ Miskin (2001) เงินกองทุนช่วยป้องกันการล้มละลายของธนาคาร ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ธนาคารไม่สามารถชำระหนี้หรือภาระผูกพันแก่ผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้อื่นๆ ท้ายสุดจึงต้องออกไปจากธุรกิจธนาคาร และทำให้สูญเสียมูลค่าของธนาคาร (Charter Value)

แนวคิดของ Miskin (2001) มาจากการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดด้านการเงินธุรกิจของ Ross et al. (1993) ความน่าจะเป็นของการล้มละลายขึ้นอยู่กับระดับความเสี่ยงทางการเงิน ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่ผู้ถือหุ้นในฐานะเจ้าของได้รับจากการตัดสินใจจัดหาเงินทุนด้วยการก่อหนี้ หรือออกหุ้นบุริมสิทธิ ยิ่งมีการก่อหนี้มาก จะเกิดเป็นภาวะผูกพันทางด้านดอกเบี้ยและเงินต้นที่ต้องชำระคืนมากขึ้น ความเสี่ยงทางการเงินจึงเป็นความเสี่ยงที่องค์กรไม่สามารถชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยได้เมื่อครบกำหนดชำระหนี้ หรือไม่สามารถทำตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ได้ เช่น ในกรณีที่องค์กรประสบปัญหาขาดทุนหรือล้มละลาย ส่วนต้นทุนความเสี่ยงด้านการเงินในแบบอื่น ได้แก่ การที่องค์กรประสบปัญหาทางการเงินจนไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้ตามปกติหรือไม่สามารถลงทุนขยายกิจการ เนื่องจากไม่สามารถกู้ยืมหรือเพิ่มทุนได้ ดังนั้น ต้นทุนความเสี่ยงทางการเงินจึงอยู่บนแนวคิดที่ว่า เมื่อระดับหนี้สูงขึ้นมากหรือเกิดปัญหาทางการเงินจนองค์กรไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้ตามปกติ ความเสี่ยงทางการเงินในด้านต่างๆจะสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนทางการเงินสูงจนถึงขั้นล้มละลาย รวมทั้งเกิดเป็นต้นทุนทางด้านกฎหมายของกระบวนการล้มละลาย ท้ายสุดทำให้สูญเสียมูลค่าขององค์กร

การเพิ่มขึ้นของการแข่งขันจะเพิ่มปัญหาแรงจูงใจในด้านความเสี่ยงของธนาคารจากการลงทุนที่มีความเสี่ยง (Miskin, 2001) ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดต้นทุนความเสี่ยงทางการเงิน และต้นทุนการล้มละลาย (Bankruptcy cost) ดังนั้น การจำกัดการแข่งขันอาจทำได้หลายวิธี เช่น ตั้งกฎจำกัดการขยายสาขา ซึ่งลดการแข่งขันระหว่างธนาคาร หรือตั้งข้อจำกัดกิจกรรมทางธุรกิจของธุรกิจการเงินที่มีโซ่สถาบันการเงิน เพื่อไม่ให้เกิดการแข่งขันกับธุรกิจธนาคาร ซึ่งการแข่งขันจะเพิ่มความเสี่ยงให้กับธนาคารและทำให้มูลค่าธนาคารลดลง

Charter Value เป็นมูลค่าที่เกิดขึ้นจากการทำตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้ ซึ่งรวมถึงการถือสิทธิทรัพย์สิน หลักทรัพย์ และสินเชื่อที่ไม่เสี่ยงเกินไป และต้องมีเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงให้เพียงพอ ถ้าธนาคารไปลงทุนที่เสี่ยงโดยมีการแข่งขันกันมากขึ้น จะถูกตรวจสอบจากผู้กำกับดูแลและประกาศให้ภายนอกทราบ ทำให้ Charter Value ลดลง ดังนั้น จึงมีการต่อต้านการแข่งขันเพื่อรักษา Charter Value ของธนาคารให้คงอยู่ ถ้าธนาคารมีอำนาจตลาดหรืออำนาจผูกขาดมาก แสดงว่า Charter Value ของธนาคารไม่ลดลง ธนาคารที่มีอำนาจตลาดอยู่แล้วจึง ไม่มีแรงจูงใจในการไปลงทุนที่มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น ทำให้อัตราเงินกองทุนสูง (Miskin, 2001)

ส่วนแนวคิดของ Keeley (1990) การลงทุนที่เสี่ยงของธนาคารส่งผลให้อัตราเงินกองทุนลดลง และนำไปสู่ความน่าจะเป็นที่ธนาคารล้ม ระดับการแข่งขันซึ่งสะท้อนการลงทุนที่เสี่ยงและมี

ผลให้ Charter value ลดลง เช่น การเปิดเสรีทางการเงิน การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ทำให้การแข่งขันของธุรกิจสถาบันการเงินที่มีขนาดกลาง เช่น วณิชธนกิจ และธุรกิจประกันภัย เป็นต้น กับธนาคารเพิ่มขึ้น ตลอดจนการพัฒนาตลาดการเงิน ก่อให้เกิดการแข่งขันด้วยการโจมตีในตลาดผลิตภัณฑ์ของธนาคาร รวมถึงการมีระบบประกันเงินฝาก ซึ่งสามารถลด Charter value ของธนาคาร เมื่อเกิดปัญหาแรงจูงใจในด้านความเสี่ยง การเพิ่มการแข่งขันด้วยการเพิ่มความเสี่ยงจึงถูกชดเชยด้วยการลดลงของ Charter value ซึ่งสะท้อนจากการมีวินัยตลาดด้วยการมองมูลค่าในอนาคตของธนาคาร ตาม Tobin's q ดังนั้น ธนาคารที่มีอำนาจตลาดจึงไม่มีแรงจูงใจในการเพิ่มความเสี่ยงทั้งจากการลดอัตราเงินกองทุนหรือการเพิ่มสินทรัพย์เสี่ยง เนื่องจากกลัวสูญเสีย Charter value การต่อต้านการแข่งขันด้วยการจำกัดการลงทุนที่เสี่ยงเพื่อรักษา Charter value ไว้ จึงทำให้อัตราเงินกองทุนเพิ่มขึ้น

วินัยตลาดส่งผลให้ธนาคารที่มี Charter value สูงต้องมีวินัยในการลงทุนของตนเองตามแนวคิดของ Galloway et al. (1997) ซึ่ง Charter value คือ กำไรที่คาดหวังในอนาคตซึ่งเพิ่มขึ้นจากการมีข้อจำกัดของการเข้ามาแข่งขัน และเป็นมูลค่าของสิทธิที่จะสามารถดำเนินธุรกิจต่อไป เนื่องจากเป็นมูลค่าที่เกิดขึ้นหากธนาคารยังสามารถดำเนินกิจการได้ และเป็นเครื่องมือที่ทำให้ธนาคารมีวินัยในตนเองโดยไม่ลงทุนที่เสี่ยงเกินไป ธนาคารที่มี Charter value สูง จึงมีแรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงกลยุทธ์การลงทุนที่เสี่ยง การลดลงใน Charter value เนื่องจากการแข่งขัน เช่น นวัตกรรมทางการเงิน ตราสารหนี้ขยะ (Junk bonds) และการเปิดตลาดระดับโลก หรือตลาดไร้พรมแดน (Global Market) เป็นต้น ธนาคารที่มี Charter value สูงกลัวสูญเสียกระแสเงินสดในอนาคต จึงไม่มีแรงจูงใจในการลงทุนที่เสี่ยง ธนาคารที่มี Charter value ต่ำจึงมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาแรงจูงใจในการลงทุนที่เสี่ยงมากกว่า ดังนั้น จึงควรมีวินัยตลาดเพื่อตรวจสอบการจัดการความเสี่ยงของธนาคาร และส่งเสริมให้ธนาคารมีวินัยในตนเอง

กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของต้นทุนความเสี่ยงทางการเงิน ซึ่งเป็นสาเหตุให้ธนาคารสูญเสีย Charter value นี้ Keeley (1990) ได้ใช้ State preference model เพื่ออธิบายเงื่อนไขที่ธนาคารได้ประโยชน์จากการเพิ่มความเสี่ยงและสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่าง Charter value กับเงินกองทุนและสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคาร

พิจารณา 2 ช่วงเวลาคือ ณ เวลาปัจจุบัน และเวลาอนาคต จากแบบจำลอง 2 ช่วงเวลา ซึ่ง P_1 และ P_2 คือมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดในอนาคต ณ ช่วงเวลาที่ 1 และช่วงเวลาที่ 2 อัตรา

ผลตอบแทนที่ปราศจากความเสี่ยง คือ $\frac{1}{(P_1 + P_2)} - 1$ และราคา ณ เวลานั้นถูกกำหนดจากปัจจัยภายนอกแบบจำลอง

ธนาคารมีเงินทุนแรกเริ่มที่ C_0 ดอลลาร์ และมีเงินฝากมูลค่าปัจจุบันที่ D_0 ดอลลาร์ โดยมีข้อสมมติว่า ธนาคารจ่ายอัตราผลตอบแทนที่ปราศจากความเสี่ยงแก่ผู้ฝากเงินเท่ากับ 1% ในแต่ละช่วงเวลา และนำเงินฝากที่ได้ไปลงทุนในหลักทรัพย์ A โดยได้รับอัตราผลตอบแทนเท่ากับ A_1 ดอลลาร์ ในช่วงเวลาที่ 1 และ A_2 ดอลลาร์ ในช่วงเวลาที่ 2

มูลค่าปัจจุบันส่วนของผู้ถือหุ้น คือ V_0 ต่างกันตามมูลค่ากระแสเงินสดที่แตกต่างกัน ณ ราคาแต่ละช่วงเวลา โดยธนาคารได้มาซึ่งหลักทรัพย์ A ที่ราคา P_A และจัดหาเงินฝากได้ที่ราคา P_d ธนาคารใช้ C_0 และ D_0 เพื่อลงทุนในหลักทรัพย์นั้น ดังนั้น ธนาคารสามารถซื้อหลักทรัพย์ A ได้เท่ากับ $\frac{(C_0 + D_0)}{P_A}$ หน่วย มูลค่าปัจจุบันส่วนของผู้ถือหุ้น (V_0) จึงเป็นมูลค่ากระแสเงินสดจากหลักทรัพย์ที่หามาได้ลบด้วยหนี้สินจากเงินฝากของธนาคารดังนี้

$$V_0 = \frac{[(C_0 + D_0)] [P_1 A_1 + P_2 A_2]}{P_A} - \frac{(D_0) (P_1 + P_2)}{P_d} \quad (1)$$

ถ้าธนาคารสามารถดำเนินธุรกิจด้วยการมี Charter value จึงได้มาซึ่งหลักทรัพย์ที่ราคาต่ำกว่าราคาตลาด เนื่องจากเงินให้สินเชื่อของธนาคารได้รับอัตราผลตอบแทนความเสี่ยงสูงกว่าหลักทรัพย์ในตลาด และมีมูลค่าที่ต้องจ่ายคืนแก่การระดมทุนเงินฝากต่ำกว่ามูลค่าตลาด เนื่องจากเงินฝากของธนาคารจ่ายผลตอบแทนความเสี่ยงต่ำ ค่า Charter ของธนาคารจะมีมูลค่าเมื่อจำกัดขอบเขตของการดำเนินธุรกิจ และจำกัดการแข่งขันที่ไปลงทุนใน โครงการหรือสินทรัพย์ที่เสี่ยงแข่งกับธุรกิจสถาบันการเงินที่มีธนาคาร

ในกรณีที่ธนาคารสามารถชำระเงินฝากคืนแก่ผู้ฝากเงินได้แน่นอน ส่งผลให้ได้รับความเชื่อมั่นจากนักลงทุน เจ้าหนี้ และผู้ฝากเงิน แต่จะถูกตรวจสอบในทุกช่วงเวลา ถ้าพบว่า ธนาคารไม่มีความสามารถในการชำระหนี้คืนแก่การระดมทุน เนื่องจากมูลค่าสินทรัพย์น้อยกว่ามูลค่าการระดมทุนที่ต้องจ่ายคืนเจ้าหนี้ ท้ายสุดจะพบว่า ผู้ถือหุ้นไม่ได้รับผลตอบแทนใดๆเลย เพราะการได้รับส่วนแบ่งจากสินทรัพย์ของเจ้าของคืนถ้าเลิกกิจการ จะเป็นส่วนแบ่งที่เหลือมาจากการแบ่งส่วนของสินทรัพย์ให้กับเจ้าหนี้แล้ว แต่ถ้าพบว่า ธนาคารมีความสามารถในการชำระหนี้คืนแก่การระดมทุน

ดังนั้น ธนาคารสามารถรักษา Charter value ไว้และดำเนินธุรกิจต่อไปได้ในช่วงเวลาที่ข้างหน้า ถ้าธนาคารเลือกระดับเงินกองทุนและสินทรัพย์เสี่ยงเพื่อไม่ให้ล้มละลายในแต่ละช่วงเวลา ดังนั้นมูลค่าปัจจุบันส่วนของผู้ถือหุ้นจะเป็นดังนี้

$$V_0 = \frac{[(C_0 + D_0)] [P_1 A_1 + P_2 A_2]}{P_A} - \frac{(D_0) (P_1 + P_2)}{P_d} + X_0 \quad (2)$$

โดยที่ $X_0 = P_1 X_1 + P_2 X_2$

ซึ่ง $P_1 X_1$ คือมูลค่าปัจจุบันของ Charter ที่ดำเนินการในช่วงเวลาที่ 1 ดังนั้นธนาคารจะต้องทำให้ผลประโยชน์จากการเพิ่มการลงทุนที่มีความเสี่ยง ซึ่งเป็นผลได้จากการมีประกันเงินฝาก (I_0) สมดุลกับการสูญเสีย Charter value ($P_1 X_1$) ถ้าธนาคารล้ม ดังนั้นธนาคารจะมีความเสี่ยงที่จะล้ม (bankruptcy) ในกรณีดังนี้

$$I_0 > P_1 X_1 \quad (3)$$

กล่าวคือ มูลค่าของการประกันเงินฝากสูงกว่าการมี Charter value

พิจารณากรณีที่ธนาคารไม่มีความสามารถในการชำระหนี้คืนแก่ภาระผูกพันในช่วงเวลาที่ 1 จากการที่สินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้นหรือระดับเงินกองทุนลดต่ำลงมาก ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดการล้มละลายได้ มูลค่าของธนาคารจะเป็นดังนี้

$$V_0 = \frac{[(C_0 + D_0)] [P_2 A_2]}{P_A} - \frac{(D_0) (P_2)}{P_d} + X_0 \quad (4)$$

เนื่องจากการล้มละลายเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ 1 โดยที่สินเชื่อของธนาคารไม่ได้รับการชำระคืน หรือเกิดการล้มละลาย ($P_1 A_1$ จึงหายไปในช่วงเวลาที่ 1) และกระทบต่อเงินฝากที่นำไปลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงนั้นไม่ได้รับชำระคืนด้วย (P_1)

แต่อย่างไรก็ตาม หนี้สินที่สูงขึ้นมาก (dD_0) โดยที่เงินกองทุนคงที่ (C_0) ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดการล้มละลายในช่วงเวลาที่ 1 และเป็นสาเหตุให้ธนาคารสูญเสีย Charter value ($-P_1 X_1 < 0$) ซึ่งจะรักษาไว้ได้ถ้าธนาคารสามารถดำเนินธุรกิจในช่วงเวลาที่ 1 ต่อไป จะเป็นดังสมการต่อไปนี้

$$\frac{dV_0}{dD_0 | C_0} = -P_1 X_1 \quad ; \quad -P_1 X_1 < 0 \quad (5)$$

การเพิ่มการลงทุนที่เสี่ยง หรือการเพิ่มสินทรัพย์เสี่ยง (dA_1) โดยที่เงินกองทุนคงที่ (C_0) ยังเป็นอีกสาเหตุที่ทำให้ธนาคารสูญเสีย Charter value ($-P_1 X_1 < 0$) ซึ่งอธิบายได้ดังสมการต่อไปนี้

$$\frac{dV_0}{dA_1 | C_0} = -P_1 X_1 \quad ; \quad -P_1 X_1 < 0 \quad (6)$$

ถ้าธนาคารอยู่ในสถานะที่มีความสามารถในการชำระหนี้คืนแก่ภาระผูกพันได้ในทั้ง 2 ช่วงเวลา จึงไม่มีแรงจูงใจในการไปลงทุนที่เสี่ยงหรือการเพิ่มสินทรัพย์เสี่ยง การที่ธนาคารเพิ่มสินทรัพย์เสี่ยงจะเป็นสาเหตุให้สูญเสีย Charter value และส่งผลให้อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงลดลง แต่ถ้าธนาคารต้องการรักษา Charter value ไว้ จึงไม่มีแรงจูงใจไปลงทุนโดยการเพิ่มสินทรัพย์เสี่ยง ดังนั้น อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงจึงสูง แรงจูงใจของธนาคารที่คำนึงถึง Charter value เป็นดังต่อไปนี้

$$P_1 X_1 > I_0 \quad (7)$$

กล่าวคือ Charter value ของธนาคารมากกว่ามูลค่าของผลประโยชน์ที่เกิดจากการมีระบบประกันเงินฝาก และแรงจูงใจในการรักษา Charter value ไว้ นี้ ยังส่งผลให้ธนาคารไม่ต้องพบกับการล้มละลายอีกด้วย

2.1.5 ต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุน (Adjustment costs)

ในส่วนนี้กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่ว่าด้วย ต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุนถ้าอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดจากแนวคิดของ Miskin (2001)

เมื่อธนาคารอยู่ในสถานการณ์ที่อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงต่ำเกินไปจนอาจไม่เพียงพอที่จะเป็นกันชนป้องกันการล้มละลายของธนาคารได้ ธนาคารจึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง ซึ่งมีวิธีการปรับเพิ่มได้ 3 วิธี ดังนี้

- 1) เพิ่มระดับเงินกองทุนของธนาคาร โดยการออกหุ้นสามัญใหม่
- 2) เพิ่มระดับเงินกองทุนของธนาคาร โดยการลดเงินปันผลที่ให้แก่ผู้ถือหุ้นซึ่งทำให้กำไรสะสมเพิ่มขึ้น ระดับเงินกองทุนจึงเพิ่มขึ้น
- 3) รักษาระดับเงินกองทุนเท่าเดิม แต่ลดสินทรัพย์ของธนาคารลง โดยลดการปล่อยสินเชื่อ การขอกู้สินเชื่อ หรือการขายสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคาร

การออกหุ้นสามัญใหม่จากกรอบแนวคิดของ Merton and Crane (1995) เมื่อเกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลข่าวสาร คือ เจ้าของมีข้อมูลข่าวสารขององค์กรมากกว่านักลงทุนภายนอก โดยที่องค์กรมีทางเลือกจัดหาเงินทุน 2 ทาง คือ ออกหุ้นสามัญเพิ่มทุนหรือการออกหนี้ ถ้าเจ้าของทราบแนวโน้มผลการดำเนินงานขององค์กรเป็นอย่างดี และเลือกการออกหุ้นสามัญใหม่เมื่อองค์กรมีกำไรเพิ่มขึ้น ทำให้ราคาหุ้นสามัญเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งผู้ถือหุ้นเดิมและผู้ถือหุ้นใหม่ แทนที่ผู้ถือหุ้นเดิมหรือเจ้าของเดิมจะได้รับประโยชน์มากกว่านี้หากไม่ขายหุ้นสามัญใหม่ และการออกหุ้นสามัญใหม่ยังเป็นการลดการควบคุมองค์กรของเจ้าของเดิมลงหากเจ้าของเดิมไม่ได้ซื้อหุ้นเพิ่มทุนเพื่อให้สัดส่วนการถือครองหุ้นในองค์กรเท่าเดิม แต่ถ้าในกรณีที่เจ้าของทราบแนวโน้มผลการดำเนินงานขององค์กรเป็นอย่างดี และเลือกการออกหนี้หรือการกู้ยืมเงิน เจ้าของเดิมเท่านั้นที่จะได้รับประโยชน์ และยังไม่เสียการควบคุมองค์กรด้วย เจ้าของจึงควรเลือกการออกหนี้ แต่ถ้าเจ้าของเลือกการออกหุ้นสามัญใหม่เมื่อมีทางเลือกในการจัดหาเงินทุน เท่ากับเป็นการส่งสัญญาณลบไปยังตลาด และทำให้มูลค่าหุ้นลดลง เนื่องจากนักลงทุนจะมองว่า ถ้าผลการดำเนินงานขององค์กรมีแนวโน้มที่ดี จะไม่ระดมทุนด้วยการออกหุ้นสามัญใหม่ ดังนั้น การออกหุ้นสามัญใหม่จึงเหมือนเป็นการส่งสัญญาณลบไปยังนักลงทุนถึงแนวโน้มผลการดำเนินงานในอนาคตขององค์กรที่ไม่ดี

การที่ธนาคารปรับระดับเงินกองทุนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดคิดจึงมีต้นทุนสูง (Alfon et al., 2004) ต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุนเป็นต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มหรือลดระดับเงินกองทุน ต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุนเพิ่มสูงขึ้นเมื่อธนาคารจำเป็นต้องออกหุ้นสามัญใหม่ หรือต้องซื้อหุ้นสามัญคืน โดยมีความล่าช้าของเวลาในการเพิ่มระดับเงินกองทุนอย่าง

หลีกเลี่ยงไม่ได้ เกิดจากหลายปัจจัย อาทิเช่น การเพิ่มเงินกองทุนที่ต้องอาศัยกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ เป็นต้น การดำเนินการเพิ่มเงินกองทุนจึงต้องใช้เวลาและมีต้นทุนที่เกิดจากกระบวนการเพิ่มทุน เช่น ค่าธรรมเนียมแก่วานิชธนกิจ และนักกฎหมาย เป็นต้น แต่ที่สำคัญคือ ต้นทุนทางอ้อมที่เกิดจากปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลข่าวสารระหว่างนักลงทุนและเจ้าของ โดย Cornett and Tehranian (1994) พบว่า ปฏิกริยาตอบสนองของราคาหุ้นกับการประกาศออกหุ้นสามัญใหม่ของธนาคารมีความสัมพันธ์ในทางลบ เนื่องจากนักลงทุนมองว่า การออกหุ้นสามัญใหม่เป็นการส่งสัญญาณที่ธนาคารพิจารณาว่าราคาตลาดมากกว่ามูลค่าที่แท้จริง (Intrinsic value) ของธนาคาร เมื่อมีการประกาศออกหุ้นสามัญใหม่จึงส่งผลให้ราคาหุ้นลดต่ำลง และเป็นการสะท้อนต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุนที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น ความพยายามในการเข้าถึงระดับเงินกองทุนที่ต้องการจึงทำให้ต้นทุนการปรับระดับเงินกองทุนเพิ่มสูงขึ้น ต้นทุนที่เกิดขึ้นนี้จึงเป็นเหตุผลของการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคาร

เมื่อพิจารณาการลดเงินปันผลที่ให้แก่ผู้ถือหุ้นธนาคารซึ่งทำให้กำไรสะสมเพิ่มขึ้นนั้นไม่ใช่วิธีที่ง่าย เนื่องจากผู้ถือหุ้นจะต่อต้านหรือไม่ยอม และวิธีสุดท้าย คือ การลดสินทรัพย์ของธนาคารซึ่งส่งผลโดยตรงไปยังตลาดสินเชื่อและภาคเศรษฐกิจจริง ถ้าธนาคารจำเป็นต้องใช้วิธีจำกัดการปล่อยกู้จะส่งผลโดยตรงไปยังภาคธุรกิจ และเป็นการซ้ำเติมธุรกิจในภาวะที่เศรษฐกิจไม่ดีขึ้นเกิดเป็นสถานการณ์การดึงตัวของตลาดสินเชื่อ (Credit Crunch) ได้ในที่สุด โดย Miskin (2001) และ Alfon et al. (2004) พบว่า ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ ความเสี่ยงเพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นช่วงที่เกิดความน่าจะเป็นของการผิดนัดชำระหนี้ของสินเชื่อจนกลายเป็นหนี้เสียจำนวนมาก ประกอบกับมูลค่าหลักประกันลดลง และการลดอันดับความน่าเชื่อถือของธุรกิจ ซึ่งธนาคารใช้ในการประเมินความเสี่ยงของสินเชื่อ ส่งผลให้เงินกองทุนของธนาคารลดต่ำลง แตกต่างจากในช่วงเศรษฐกิจดีที่ความเสี่ยงน้อยกว่า ธนาคารจึงต้องมีการปรับระดับเงินกองทุนเพื่อป้องกันการล้มละลาย ซึ่งในภาวะที่เกิดความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ การเพิ่มเงินกองทุนด้วยการออกหุ้นสามัญใหม่กระทำได้ยาก ธนาคารจึงใช้วิธีลดการปล่อยสินเชื่อลง ส่งผลโดยตรงไปยังภาคเศรษฐกิจ ดังนั้น ต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการปรับระดับเงินกองทุนจึงทำให้ธนาคารต้องดำรงเงินกองทุนเกินกว่าเงินกองทุนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด เพื่อป้องกันผลที่จะเกิดขึ้นเมื่อเงินกองทุนลดต่ำลง

กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของต้นทุนการปรับระดับเงินกองทุน Jacques and Nigro (1997) แสดงต้นทุนการปรับระดับเงินกองทุนที่เกิดขึ้น เมื่อเวลาผ่านไป ตัวบวกรวมที่เข้ามาในระบบ

เศรษฐกิจจะขับเคลื่อนให้ระดับอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงที่เกิดขึ้นจริงห่างจากระดับอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเป้าหมาย ธนาคารจึงจำเป็นต้องปรับระดับเงินกองทุน ดังสมการ

$$\Delta BUF_{i,t} = \Delta BUF_{i,t}^{bank} + \epsilon_{i,t} \quad (8)$$

โดยที่ $\Delta BUF_{i,t}$ คือ การเปลี่ยนแปลงในระดับอัตราเงินกองทุนเกินกว่ากฎหมายกำหนดที่เกิดขึ้นจริงของธนาคารแห่งที่ i ณ ช่วงเวลา t

$\Delta BUF_{i,t}^{bank}$ คือ การเปลี่ยนแปลงในระดับอัตราเงินกองทุนเกินกว่ากฎหมายกำหนดของธนาคารแห่งที่ i ณ ช่วงเวลา t

$\epsilon_{i,t}$ คือ ค่า Random shocks ของธนาคารแห่งที่ i ณ ช่วงเวลา t

จากข้อสมมติว่า ธนาคารจะมีการตั้งระดับอัตราเงินกองทุนที่เหมาะสมของแต่ละธนาคาร ซึ่งเป็นเป้าหมายระดับอัตราเงินกองทุนที่เหมาะสมในระยะยาว ถูกกำหนดได้ดังนี้

$$BUF_{i,t}^* = Z_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad (9)$$

โดยที่ $Z_{i,t}$ คือ ปัจจัยที่กำหนดระดับอัตราเงินกองทุนที่เหมาะสมของแต่ละธนาคาร

เมื่อระดับอัตราเงินกองทุนที่เกิดขึ้นจริงของธนาคารห่างจากระดับอัตราเงินกองทุนเป้าหมาย ธนาคารต้องมีการปรับระดับอัตราเงินกองทุน แต่เนื่องจากมีต้นทุนของการปรับระดับอัตราเงินกองทุน จึงมีข้อสมมติว่า ธนาคารสามารถปรับระดับอัตราเงินกองทุนได้เพียงบางส่วนมากกว่าที่จะสามารถปรับได้อย่างสมบูรณ์ในทันที ซึ่งอธิบายได้ดังสมการข้างล่างนี้

$$\Delta BUF_{i,t}^{bank} = (BUF_{i,t}^* - BUF_{i,t-1}) \quad (10)$$

โดย λ คือ อัตราความเร็วของการปรับระดับอัตราเงินกองทุน (The speeds of adjustment)

จากนั้นแทนค่าสมการที่ (10) ใน (8) จะได้

$$\Delta BUF_{i,t} = \lambda (BUF_{i,t}^* - BUF_{i,t-1}) + \epsilon_{i,t} \quad (11)$$

$$BUF_{i,t} - BUF_{i,t-1} = (BUF_{i,t}^* - BUF_{i,t-1}) + \epsilon_{i,t} \quad (12)$$

โดยที่ $BUF_{i,t}^*$ คือ เป้าหมายระดับอัตราเงินกองทุนที่เหมาะสม

$BUF_{i,t}$ คือ ระดับอัตราเงินกองทุนที่เกิดขึ้นจริง

ดังนั้น $BUF_{i,t} - BUF_{i,t-1}$ แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงระดับอัตราเงินกองทุนที่เกิดขึ้นจริง
ระหว่างสองช่วงเวลา

$BUF_{i,t}^* - BUF_{i,t-1}$ แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระดับอัตราเงินกองทุนที่ต้องการ
ในระยะยาว

จากสมการข้างต้น แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้ในการดำรงเงินกองทุน ณ ช่วงเวลา t ซึ่งอยู่ในรูปฟังก์ชันของความแตกต่างระหว่างเป้าหมายระดับอัตราเงินกองทุนที่เหมาะสม ณ ช่วงเวลา t กับระดับอัตราเงินกองทุนที่เกิดขึ้นจริง ณ ช่วงเวลา $t-1$ และ Random shocks ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้ในการดำรงเงินกองทุน ณ ช่วงเวลา t จึงเป็นค่าสัมประสิทธิ์ของการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระดับที่ต้องการ ณ ช่วงเวลานั้น

สามารถพิจารณาค่าของ α ได้ 3 กรณี คือ

- $\alpha = 1$ แสดงว่า ระดับอัตราเงินกองทุนที่เกิดขึ้นจริงเท่ากับระดับอัตราเงินกองทุนเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้น การปรับไปยังระดับเป้าหมายจึงเป็นไปอย่างรวดเร็ว
- $\alpha = 0$ แสดงว่า ไม่มีการปรับระดับอัตราเงินกองทุนไปยังระดับเป้าหมายที่ต้องการ เนื่องจากระดับอัตราเงินกองทุนที่เกิดขึ้นจริง ณ ช่วงเวลา t เท่ากับระดับอัตราเงินกองทุนที่สังเกตได้ ณ ช่วงเวลา $t-1$
- $0 < \alpha < 1$ ซึ่งเป็นค่า α ที่พบโดยส่วนใหญ่ เนื่องจากการปรับไปยังระดับอัตราเงินกองทุนเป้าหมายที่ต้องการ เป็นการปรับที่ไม่สมบูรณ์

2.2 วรรณกรรมปริทัศน์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ พบงานศึกษาในหลายประเทศ ดังเช่น Keeley (1990) วิเคราะห์ผลของแรงจูงใจในการเพิ่มการแข่งขันที่มีต่อการดำรงเงินกองทุน Nier and Baumann (2006) ศึกษาผล

ของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์จำนวน 729 แห่ง ใน 32 ประเทศ ระหว่างปี 1993-2000 โดยสมมติฐานคือ วินัยตลาดมีผลต่อแรงจูงใจของธนาคารในการจำกัดความเสี่ยง ด้วยการดำรงเงินกองทุนเกินกว่าเงินกองทุนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด Flannery and Rangan (2006) วิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้อัตราเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น โดยสมมติฐานหลักคือ การมีวินัยตลาดของผู้ฝากเงินและนักลงทุน และ Fonseca and Gonzalez (2010) วิเคราะห์ผลกระทบของวินัยตลาดที่มีต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์จำนวน 1337 แห่ง ใน 70 ประเทศ

งานศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นการตอบสนองของธนาคารพาณิชย์ต่อความมีวินัยตลาดโดยการดำรงอัตราเงินกองทุนเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าธนาคารพาณิชย์ยังมีเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงหากธนาคารเกิดปัญหา

อย่างไรก็ตาม แต่ละงานศึกษามีการใช้ตัวแปรที่แสดงวินัยตลาดในหลายภาคส่วน โดย Fonseca and Gonzalez (2010) ใช้ตัวแปรต้นทุนเงินฝาก (Cost of funding) สะท้อนต้นทุนของความมีวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน แนวคิดหลักคือ ถ้าธนาคารมีความเสี่ยงสูง ผู้ฝากเงินจะต้องการผลตอบแทนที่สูง เพื่อชดเชยกับการที่ต้องร่วมแบกรับความเสี่ยง จึงเกิดเป็นต้นทุนของการจัดหาเงินทุนของธนาคาร ธนาคารต้องการลดต้นทุนในส่วนนี้ลงด้วยการดำรงอัตราเงินกองทุนเกินกว่าเงินกองทุนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด แต่ยังพบงานของ Alfon et al. (2004) และ Imai (2006) ได้ให้แนวคิดความมีวินัยตลาดของผู้ฝากเงินแตกต่างออกไปด้วยการสะท้อนวินัยตลาดของผู้ฝากเงินจากการลงโทษสำหรับธนาคารที่ไปลงทุนที่มีความเสี่ยงมากเกินไปด้วยการถอนเงินออกไปจากธนาคาร หรือฝากเงินด้วยระยะเวลาที่สั้นลง ธนาคารจึงตอบสนองความมีวินัยตลาดของผู้ฝากเงินด้วยการดำรงอัตราเงินกองทุนเกินกว่าเงินกองทุนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด

งานศึกษาของ Nier and Baumann (2006) ใช้ตัวแปรสัดส่วนนักลงทุนในหุ้นกู้ต่อหนี้สินทั้งหมดของธนาคาร แสดงวินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นกู้ ซึ่งเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ของธนาคารพาณิชย์ที่จะช่วยติดตามตรวจสอบการดำเนินงานและความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ ถ้าธนาคารมีสัดส่วนนักลงทุนในหุ้นกู้มาก จะตอบสนองด้วยการดำรงอัตราเงินกองทุนเกินกว่าเงินกองทุนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด

ส่วนงานศึกษาของ Keeley (1990) Flannery and Rangan (2006) และ Fonseca and Gonzalez (2010) ใช้ตัวแปร Charter value สะท้อนวินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นจากการมองมูลค่าของธนาคารจากความเสี่ยงและการดำเนินงาน ถ้าธนาคารมีความเสี่ยงทางการเงินเกิดขึ้น จะทำให้เกิดต้นทุนของความเสียหายทางการเงินและต้นทุนของการล้มละลาย และยังทำให้สูญเสีย Charter value ด้วย ธนาคารที่มีอำนาจตลาดมากอยู่แล้ว ต้องการรักษา Charter value ไว้ ทำให้ไม่มีแรงจูงใจในการเพิ่มการลงทุนที่เสี่ยง และทำให้ดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน

นอกจากวินัยตลาดที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว พบว่ามีตัวแปรด้านคุณลักษณะเฉพาะของธนาคารที่มีผลต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน ดังนี้

ต้นทุนการปรับระดับเงินกองทุน (Adjustment cost) แสดงอัตราเร็วของการปรับระดับเงินกองทุนถ้าเงินกองทุนต่ำเกินไป พบในงานศึกษาของ Ayuso et al. (2004) Stolz and Wedow (2005) Flannery and Rangan (2006) Jokipii and Milne (2008) และ Fonseca and Gonzalez (2010) ผลการศึกษาพบในลักษณะเดียวกัน คือ ถ้าเงินกองทุนต่ำเกินไปจะเกิดเป็นต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุนขึ้นเนื่องจากธนาคารไม่สามารถปรับระดับเงินกองทุนได้อย่างทันทีทันใดและการฝ่าฝืนด้วยการดำรงเงินกองทุนต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดยังเป็นชนวนเหตุให้ถูกสั่งปิดกิจการธนาคารได้ ถ้าธนาคารใช้วิธีการเพิ่มทุนจากการออกหุ้นสามัญใหม่จะทำให้มูลค่าหุ้นในตลาดลดลง หรือในกรณีที่ธนาคารเลือกลดเงินปันผลที่ให้แก่ผู้ถือหุ้นธนาคารซึ่งทำให้กำไรสะสมเพิ่มขึ้น ผู้ถือหุ้นจะต่อต้านหรือไม่ยอม และหากธนาคารเลือกลดสินทรัพย์ของธนาคารโดยจำกัดการปล่อยกู้ซึ่งจะส่งผลโดยตรงไปยังตลาดสินเชื่อและภาคเศรษฐกิจ เหล่านี้เป็นต้นทุนการปรับระดับเงินกองทุนที่เกิดขึ้นจากการที่เงินกองทุนต่ำเกินไป ดังนั้น ธนาคารจึงต้องดำรงเงินกองทุนเกินกว่าเงินกองทุนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดเพื่อไม่ให้เงินกองทุนต่ำไปในสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดที่อาจเกิดขึ้นได้

อัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นซึ่งพบในงานของ Alfon et al. (2004), Ayuso et al. (2004) และ Jokipii and Milne (2008) โดยใช้อัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นเป็นตัวแปรแทนต้นทุนของเงินทุน ผลการศึกษาความสอดคล้องในลักษณะเดียวกัน คือ อัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในทางลบกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ แสดงให้เห็นว่า การมีเงินกองทุนมากทำให้เกิดเป็นต้นทุนของเงินทุนที่ต้องจ่ายแก่ผู้ถือหุ้น ธนาคารจึงมักตอบสนองด้วยการดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินลดลง แต่จากงานศึกษาของ Nier and Baumann (2006) และ Flannery and Rangan (2006) พบว่า อัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับ

การดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากในภาวะที่เกิดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลข่าวสาร ทำให้การออกหุ้นสามัญใหม่มีต้นทุนสูงจากทฤษฎี “Pecking order theory of finance” ธนาคารที่ทำกำไรสูงจึงสามารถเพิ่มเงินกองทุนผ่านกำไรสะสมได้ ดังนั้น ถ้าอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นสูง กำไรสะสมจะเพิ่มขึ้น ส่งผลให้อัตราเงินกองทุนส่วนเกินเพิ่มขึ้น ส่วนในงานของ Fonseca and Gonzalez (2010) พบว่า อัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น สมมติฐานของอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นจึงยังคลุมเครือ

ขนาดธนาคาร งานศึกษาส่วนใหญ่พบในลักษณะเดียวกันคือ ธนาคารขนาดใหญ่ดำรงอัตราเงินกองทุนน้อยกว่าธนาคารขนาดเล็ก โดย Alfon et al. (2004) และ Flannery and Rangan (2006) ให้เหตุผลว่า ธนาคารขนาดใหญ่สามารถกระจายความเสี่ยงในการให้สินเชื่อได้ดีกว่าจึงไม่ต้องดำรงเงินกองทุนไว้มาก ประกอบกับธนาคารขนาดใหญ่สามารถเพิ่มเงินกองทุนได้ง่ายกว่าธนาคารขนาดเล็ก เนื่องจากปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งธนาคารขนาดใหญ่จะเกิดปัญหานี้น้อยกว่าจึงไม่จำเป็นต้องออกหุ้นสามัญใหม่ ส่วน Ayuso et al. (2004) และ Fonseca and Gonzalez (2010) เสริมว่าจาก “Too-big-to-fail” hypothesis ที่ธนาคารขนาดใหญ่เชื่อว่า ถ้าตกอยู่ในสถานการณ์ที่ลำบากจะได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐ ดังนั้น ธนาคารขนาดใหญ่จึงไม่จำเป็นต้องดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินไว้มาก

สำหรับตัวแปรที่แสดงถึงความเสี่ยงของสินทรัพย์ในพอร์ตการลงทุนของธนาคาร Jokipii and Milne (2008) ใช้ตัวแปรปริมาณสินเชื่อทั้งหมดของธนาคารต่อสินทรัพย์รวมเป็นตัวแปรแทนปริมาณความเสี่ยงของสินทรัพย์ ส่วน Ayuso et al. (2004) Nier and Baumann (2006) และ Fonseca and Gonzalez (2010) ได้เพิ่มสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ต่อเงินให้สินเชื่อรวม ผลการศึกษาจากงานของ Nier and Baumann (2006) และ Jokipii and Milne (2008) พบว่า สินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการดำรงเงินกองทุน ส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ แสดงว่า ธนาคารที่มีระดับความเสี่ยงของสินทรัพย์มาก จะดำรงอัตราเงินกองทุนไว้มากเพื่อรองรับความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นในพอร์ตการลงทุน ดังนั้น ธนาคารที่มีความเสี่ยงสูงจึงมีแนวโน้มลดการลงทุนที่เสี่ยงในอนาคตลง และเพิ่มอัตราเงินกองทุนส่วนเกินเพื่อรักษาระดับไว้ไม่ให้ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดหากเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด แต่ Ayuso et al. (2004) และ Fonseca and Gonzalez (2010) พบว่า สินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ แสดงให้เห็นว่า ธนาคารที่เลือกการลงทุน

สินทรัพย์เสี่ยงใน Portfolio แล้วจะเลือกดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินน้อยลงเนื่องจากมีแรงจูงใจในการลงทุนที่เสี่ยง

นอกจากตัวแปรที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังพบว่ามีการใช้ตัวแปรมหภาค คือ อัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งหลายงานเน้นศึกษาผลของวัฏจักรเศรษฐกิจกับการดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน ผลการศึกษาส่วนใหญ่พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ แสดงให้เห็นว่า การดำรงเงินกองทุนเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหา Pro-cyclical¹ ในหลายประเทศ กล่าวคือ ในขณะที่เศรษฐกิจดี ธนาคารจะปล่อยสินเชื่อน้อย อัตราเงินกองทุนของธนาคารเพื่อรองรับความเสี่ยงจึงมีน้อย แต่ในขณะที่เศรษฐกิจไม่ดี ความเสี่ยงเพิ่มขึ้น ธนาคารจะเพิ่มอัตราเงินกองทุนโดยลดการปล่อยสินเชื่อน้อยลงซึ่งส่งผลไปยังภาคเศรษฐกิจจริง ดังนั้น เงินกองทุนจึงเรียกได้ว่า ทำให้เกิดปัญหา Pro-cyclical เนื่องจากทำให้เศรษฐกิจผันผวน โดยซ้ำเติมเศรษฐกิจที่ไม่ดีให้แย่ลงไปอีก แต่จากงานศึกษาของ Lindquist (2004) ที่ศึกษาวัฏจักรเศรษฐกิจกับการดำรงเงินกองทุนในประเทศ Norway พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ในภาวะที่เศรษฐกิจดี ธนาคารจะเพิ่มอัตราเงินกองทุนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา Pro-cyclical ในช่วงที่เศรษฐกิจไม่ดี

สำหรับงานศึกษาเกี่ยวกับการดำรงเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย เอมอร วุฒิกัทรมงคล (2547) ศึกษาผลกระทบของหลักเกณฑ์เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (Basel II) ที่มีผลต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยที่คำนวณตามมาตรฐาน Basel และ Basel II ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญได้แก่ การปรับลดน้ำหนักความเสี่ยงของสินเชื่อก่อนที่อยู่อาศัย สินเชื่อที่ให้แก่ลูกค้ารายย่อย ในขณะที่มีการเพิ่มน้ำหนักความเสี่ยงของสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ นอกจากนี้ ตามมาตรฐาน Basel II ยังได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงจากการปฏิบัติการ ซึ่งนับเป็นประเด็นใหม่ที่เพิ่มเติมจากมาตรฐานเดิม จากการเปรียบเทียบมูลค่าสินทรัพย์เสี่ยงที่คำนวณตามมาตรฐานเดิมและมาตรฐาน Basel II พบว่า มูลค่าสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ลดลง ซึ่งเป็นผลมาจากการลดลงของค่าความเสี่ยงสำหรับสินเชื่อก่อนที่อยู่อาศัยมากกว่าการเพิ่มขึ้นของค่าความเสี่ยงจากการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาด้านการบริหารจัดการความเสี่ยงและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงของธนาคาร

¹ Pro-cyclical คือ การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับวัฏจักรเศรษฐกิจ (Economic cycle)

พาณิชย์ จะพบว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติตามมาตรฐาน Basel II อย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามธนาคารพาณิชย์ยังคงต้องพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อให้สามารถรองรับการดำรงเงินกองทุนตามมาตรฐาน Basel II ในอนาคต ส่วนกุลกานต์ ตันติเดมิท, นรพรพร เพ็ชรตระกูล, นวพร สุทธาชีพ และ พงศ์ระพีพร อาภากร (2552) ทำการศึกษาว่า ภาคการเงินของไทยเกิดปัญหา Pro-cyclicality หรือไม่ และผลกระทบของการนำระบบ Dynamic Provisioning มาใช้กับธนาคารพาณิชย์ไทย ผลการศึกษาพบว่า ภาคการเงินของไทยมีลักษณะ Pro-cyclicality คือ สถาบันการเงินมีแนวโน้มกันสำรองน้อยลงในช่วงเศรษฐกิจดี และกันสำรองเพิ่มขึ้นในช่วงเศรษฐกิจไม่ดี การกันสำรองแบบ Dynamic Provisioning จะช่วยสร้างกันชนให้กับสถาบันการเงินไทย กล่าวคือ ในภาวะที่เศรษฐกิจดี ธนาคารควรเพิ่มอัตราเงินกองทุนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา Pro-cyclical ในช่วงที่เศรษฐกิจไม่ดี

จากการทบทวนวรรณกรรม ยังไม่พบงานศึกษาในประเด็นของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย ส่วนใหญ่เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวัฏจักรธุรกิจ ความเสี่ยง กับการดำรงเงินกองทุน แต่ไม่ได้วิเคราะห์ผลของวินัยตลาดซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ผลกระทบของวินัยตลาดที่มีต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ โดยแบ่งแยกประเภทผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ฝากเงิน นักลงทุนในตราสารหนี้ และนักลงทุนในหุ้น ซึ่งอาจมีพฤติกรรมในการแสดงวินัยตลาดที่แตกต่างกัน เพื่อสะท้อนผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความมีวินัยตลาดต่อพฤติกรรมปรับตัวในการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.1

สรุปงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน

ตัวแปร	ผู้ทำการศึกษา	ผลการศึกษา
ผู้ฝากเงิน		
- ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับต้นทุนคลัง	Demirguc-Kunt and Huizinga (2004), Fonseca and Gonzalez (2010)	+
- สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวม	Alfon et al. (2004), Imai (2006)	+
นักลงทุนในตราสารหนี้		
- สัดส่วนปริมาณหุ้นกู้ต่อหนี้ทั้งหมด	Alfon et al. (2004), Nier and Baumann (2006)	+
นักลงทุนในหุ้น		
- Charter value, Tobin' q	Keeley (1990), Nier and Baumann (2006)	+
อัตราเงินกองทุนส่วนเกินย้อนหลัง 1 ช่วงเวลา	Ayuso et al. (2004), Stolz and Wedow (2005) , Fonseca and Gonzalez (2010)	+
อัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น	- Alfon et al. (2004), Ayuso et al. (2004) และ Jokipii and Milne (2008) - Nier and Baumann (2006) และ Flannery and Rangan (2006)	- +
ขนาดธนาคาร	Alfon et al. (2004), Ayuso et al. (2004), Nier and Baumann (2006), Flannery and Rangan (2006), Jokipii and Milne (2008) และ Fonseca and Gonzalez (2010)	-
สัดส่วนสินเชื่อ	- Nier and Baumann (2006) และ Jokipii and Milne (2008)	+
และสัดส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้	- Ayuso et al. (2004) และ Fonseca and Gonzalez (2010)	-
GDPGR	- Alfon et al. (2004), Ayuso et al. (2004), Nier and Baumann (2006), Flannery and Rangan (2006), Jokipii and Milne (2008) และ Fonseca and Gonzalez (2010) - Lindquist (2004)	- +

บทที่ 3

การดำรงเงินกองทุน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของธนาคารพาณิชย์ไทย

ในบทนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเกี่ยวกับการดำรงเงินกองทุน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยส่วนแรกกล่าวถึงการดำรงเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งภาพรวม และรายธนาคารพาณิชย์ ส่วนที่สองกล่าวถึงหลักเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามมาตรฐาน BIS ที่นำมาบังคับใช้ในประเทศไทย ส่วนที่สามเป็นการกล่าวถึงวินัยตลาด และการเปิดเผยข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ไทยซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้เกิดความมีวินัยตลาดต่อธนาคารพาณิชย์ ส่วนสุดท้ายกล่าวถึงกลยุทธ์ของธนาคารในด้านการปล่อยสินเชื่อที่จะมีผลต่อการดำรงเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้เห็นภาพรวมและเข้าใจเกี่ยวกับสภาพธุรกิจของระบบธนาคารพาณิชย์ไทยในปัจจุบัน

3.1 การดำรงเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ไทย

เมื่อพิจารณาอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบดังตารางที่ 3.1 พบว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยมีอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงโดยเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด โดยมีอัตราเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต่อสินทรัพย์เสี่ยงคิดเป็นร้อยละ 8.93 และอัตราเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงคิดเป็นร้อยละ 12.96 ในปี 2545 อย่างไรก็ตาม อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2553 อัตราเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12.32 และอัตราเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.50 ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีอัตราเงินกองทุนเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดถึงร้อยละ 8 ซึ่งอัตราเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงที่สูง ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากอัตราเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต่อสินทรัพย์เสี่ยง (Tier 1) ที่เพิ่มขึ้น สำหรับในปี 2551 ธนาคารพาณิชย์ไทยเริ่มดำรงเงินกองทุนตามหลักเกณฑ์ Basel II ซึ่งครอบคลุมความเสี่ยงทั้งความเสี่ยงด้านเครดิต ด้านตลาด และด้านปฏิบัติการ ทำให้อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 14.85 ณ สิ้นปี 2550 ซึ่งใช้หลักเกณฑ์ Basel I เป็นร้อยละ 13.96 ณ สิ้นปี 2551 แต่อัตราเงินกองทุนนี้ยังสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ที่ร้อยละ 8.5 หลังจากนั้นอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยจึงเพิ่มขึ้นจากการบริหารความเสี่ยงที่ดี เนื่องจาก Basel II ได้กำหนดค่าน้ำหนักความเสี่ยงที่สมเหตุสมผลและครอบคลุมความเสี่ยงที่สำคัญมากกว่า ได้แก่

ความเสี่ยงด้านเครดิต ด้านตลาด และด้านปฏิบัติการ โดยจะสะท้อนถึงความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ได้อย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับความเสี่ยงแต่ละประเภทที่แตกต่างกัน ประกอบกับหลักเกณฑ์ Basel II นั้น ยังเพิ่มเติมอีกสองหลักการ คือ หลักการที่ 2 การกำกับดูแลโดยทางการ (Supervisory Review Process) และหลักการที่ 3 การใช้กลไกตลาดในการกำกับดูแล (Market Discipline) ซึ่งหลักการที่ 3 จะเน้นให้ธนาคารพาณิชย์มีความโปร่งใสเกี่ยวกับความเสี่ยงของตัวเอง ธนาคารพาณิชย์เอง ด้วยการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงต่อภายนอก ซึ่งกลไกตลาดนี้จะเป็นแรงผลักดันให้ธนาคารพาณิชย์มีการบริหารความเสี่ยงที่ดีอีกทางหนึ่ง

ตารางที่ 3.1

อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ

ปี พ.ศ. 2545 – 2553

หน่วย: ร้อยละ

	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	Q3/2553
เงินกองทุนชั้นที่ 1	8.93	9.56	9.01	9.98	10.92	11.93	10.81	11.72	12.32
เงินกองทุนทั้งสิ้น	12.96	13.43	12.35	13.25	13.85	14.85	13.96	15.76	16.50
เงินกองทุนขั้นต่ำ	8.5	8.5	8.5	8.5	8.5	8.5	8.5	8.5	8.5
เงินกองทุนส่วนเกิน	4.46	4.93	3.85	4.75	5.35	6.35	5.46	7.26	8.0

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

และเมื่อพิจารณาอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยแยกตามขนาด ดังตารางที่ 3.2 จะพบว่า ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กมีอัตราการดำรงเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยในปี 2553 ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีอัตราการดำรงเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงที่ร้อยละ 16.12 ส่วนธนาคารขนาดกลางมีอัตราการดำรงเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงที่ร้อยละ 17.04 ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กมีอัตราการดำรงเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงที่ร้อยละ 18.97 ซึ่งสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและขนาดใหญ่ อาทิเช่น ธนาคารเกียรตินาคิน ซึ่งเป็นธนาคารขนาดเล็ก มีนโยบายที่เน้นความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเงิน ความแข็งแกร่งของฐานะการเงินเป็นสิ่งสำคัญ ธนาคารจึงดำรงอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงที่สูงกว่าปกติ เพื่อเป็นหลักประกันแก่ทุกฝ่ายว่า ธนาคารจะมีความมั่นคงเพียงพอ ถึงแม้จะเกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในภายหน้า

ตารางที่ 3.2

อัตราเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยแยกตามขนาดธนาคาร

ปี พ.ศ. 2545 – 2553

หน่วย: ร้อยละ

	2548	2549	2550	2551	2552	Q3/2553
ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่	13.11	13.79	14.50	14.24	15.73	16.12
ธนาคารพาณิชย์ขนาดกลาง	10.91	11.16	15.68	13.19	14.90	17.04
ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก	17.71	17.55	14.60	13.75	18.33	18.97

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ: 1/ ธนาคารขนาดใหญ่ ประกอบด้วยธนาคารที่มีส่วนแบ่งตลาดของสินทรัพย์รวมตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป

ของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ

2/ ธนาคารขนาดกลาง ประกอบด้วยธนาคารที่มีส่วนแบ่งตลาดของสินทรัพย์รวมตั้งแต่ร้อยละ 3 แต่ไม่ถึงร้อยละ 10 ของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ

3/ ธนาคารขนาดเล็ก ประกอบด้วยธนาคารที่มีส่วนแบ่งตลาดของสินทรัพย์รวมต่ำกว่าร้อยละ 3 ของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ

อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบส่วนใหญ่แล้วสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เมื่อพิจารณาอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงรายธนาคารพาณิชย์ดังตารางที่ 3.3 จะพบว่า ในปี 2553 ธนาคารขนาดมียอดอัตราเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 14.7 ขณะที่ธนาคารกรุงเทพอยู่ที่ร้อยละ 15.9 ธนาคารไทยพาณิชย์อยู่ที่ร้อยละ 16.2 ธนาคารกสิกรไทยอยู่ที่ร้อยละ 15.0 ธนาคารกรุงไทยอยู่ที่ร้อยละ 15.5 และธนาคารทหารไทยอยู่ที่ร้อยละ 18.4 แสดงให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์ไทยมีความสามารถในการรองรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ฝากเงินและเจ้าหน้าที่ในสัดส่วนที่สูง โดยในปี 2553 ธนาคารยูโอบีมีอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงสูงที่สุดถึงร้อยละ 20.6 ทั้งนี้ แม้ว่าการดำรงเงินกองทุนในอัตราที่สูงจะหมายความว่าธนาคารนั้นมีความมั่นคงหรือมีเงินกองทุนเพียงพอเพื่อรองรับความเสี่ยงก็ตาม แต่การมีอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงที่สูงเกินความจำเป็นนั้น แสดงถึงการขาดประสิทธิภาพในการบริหารเงินทุนของธนาคาร เนื่องจากการบริหารเงินทุนที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรบริหารให้เงินทุนอยู่ในระดับที่เหมาะสมเพียงพอต่อการรองรับความเสี่ยง และต้องสามารถบริหารเงินทุนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรด้วย เพราะการทำให้เงินทุนนั้นเปล่าประโยชน์ เป็นการทำให้ธนาคารสูญเสียรายได้จากการนำเงินทุนนั้นไปบริหาร (สมรัตน์ กิตติวัฒน์วรกร, 2552)

ตารางที่ 3.3

อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทย ปี พ.ศ. 2545 – 2553

หน่วย: ร้อยละ

	2545		2546		2547		2548		2549		2550		2551		2552		Q2/2553	
	Tier 1	CAR	Tier 1	CAR	Tier 1	CAR	Tier 1	CAR	Tier 1	CAR	Tier 1	CAR	Tier 1	CAR	Tier 1	CAR	Tier 1	CAR
กรุงเทพ	7.2	11.5	12.0	15.9	10.2	13.5	10.6	14.0	11.7	14.5	12.0	14.5	11.2	13.8	12.6	15.5	12.9	15.9
กรุงไทย	11.7	12.6	8.2	9.2	8.2	10.9	8.5	12.1	10.9	14.1	11.4	15.2	9.7	13.1	10.1	15.9	9.7	15.5
กสิกรไทย	8.4	14.3	10.5	17.48	7.9	13.1	9.5	14.4	10.4	14.7	10.7	14.6	9.8	15.1	10.3	15.2	10.1	15.0
ไทยพาณิชย์	8.1	14.0	7.1	12.9	11.4	15.4	11.9	15.1	11.4	14.4	10.6	13.1	11.0	15.2	12.3	16.5	12.0	16.2
กรุงศรีอยุธยา	6.0	10.8	8.6	13.9	6.2	10.7	6.6	11.0	7.5	11.7	15.6	20.2	12.4	14.9	11.6	14.2	12.0	17.7
ทหารไทย	7.6	11.3	7.7	10.6	6.0	8.8	6.2	9.0	7.3	10.4	10.6	14.4	10.1	13.9	12.3	17.1	12.6	18.4
นครหลวงไทย	14.5	15.5	10.2	11.6	10.3	11.3	10.9	11.9	11.6	12.5	11.8	12.9	9.7	10.4	10.4	14.6	12.3	16.7
ธนชาต			22.3	26.9	22.8	26.4	15.4	17.3	8.8	11.1	10.2	12.0	8.0	11.18	8.7	14.1	11.6	14.7
สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย)	10.1	11.3	12.0	13.2	11.5	12.7	10.6	11.2	12.5	12.0	13.9	14.2	12.1	12.5	18.3	18.7	18.1	18.3
ยูโอบี	8.8	13.4	9.5	13.3	11.7	14.6	13.0	16.0	16.0	17.4	16.5	17.7	17.0	18.5	19.5	21.2	19.4	20.6
ทีเอสโก้									12.7	13.4	11.6	11.9	10.1	14.3	14.5	17.0	13.5	16.6
เกียรตินาคิน									21.8	22.2	15.8	16.4	14.9	15.4	15.7	16.3	15.4	16.0

ที่มา: รายงานประจำปีของธนาคารพาณิชย์ไทยแต่ละแห่ง

ปัจจัยหลักที่ทำให้เงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่มาจากการออกหุ้นสามัญขายให้แก่นักลงทุน รวมถึงกำไรสะสมคงเหลือจากการจัดสรรที่เพิ่มขึ้น ส่วนปัจจัยหลักที่ทำให้เงินกองทุนลดลงเกิดจากผลขาดทุนของการทำธุรกิจ และการกันสำรองเพื่อรองรับหนี้เสียหรือ NPL การที่ธนาคารพาณิชย์มีหนี้เสียมากทำให้ต้องตั้งสำรองมากและกระทบต่อฐานะเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์โดยตรง⁴ ส่วนสินทรัพย์เสี่ยงที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ คือ เงินให้สินเชื่อ ธนาคารพาณิชย์จึงมีภาระต้องดำรงเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงด้านเครดิตมากที่สุด ดังตารางที่ 3.4 จะเห็นได้ว่าธนาคารพาณิชย์โดยส่วนใหญ่ต้องดำรงเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงด้านเครดิตมากกว่าความเสี่ยงด้านตลาดและด้านปฏิบัติการ อาทิเช่น ธนาคารไทยพาณิชย์มีภาระต้องดำรงเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงด้านเครดิตถึง 69,201 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 87.40 ของมูลค่าเงินกองทุนขั้นต่ำที่ดำรงทั้งหมด ส่วนเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงด้านตลาด และด้านปฏิบัติการที่ต้องดำรงเพียง 9,969 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 12.59 ของสินทรัพย์เสี่ยงทั้งหมด

ตารางที่ 3.4

มูลค่าเงินกองทุนขั้นต่ำที่ต้องดำรงแยกตามประเภทความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทย

ณ 31 ธันวาคม 2552

	หน่วย: ล้านบาท		
	ความเสี่ยงด้านเครดิต	ความเสี่ยงด้านตลาด	ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ
กรุงเทพ	90,983	1,636	9,472
กรุงไทย	82,639	686	6,832
กสิกรไทย	76,121	1,999	7,228
ไทยพาณิชย์	69,201	2,348	7,621
กรุงศรีอยุธยา	52,819	236	3,239
ทหารไทย	28,381	658	2,667
นครหลวงไทย	25,272	188	1,930
ธนาชาติ	21,151	66	2,018
สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย)	10,062	2,295	1,741
ยูโอบี	9,896	330	1,150
ทีสโก้	3,418	65	736
เกียรตินาคิน	7,874	-	933

ที่มา: รายงานการเปิดเผยข้อมูลการดำรงเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่ง

⁴ สมบูรณ์ จิตเป็นธม, ฐานเศรษฐกิจ, (29-31 มกราคม 2552)

สำหรับการขยายสินเชื่อซึ่งเป็นธุรกิจหลักและจัดเป็นสินทรัพย์เสี่ยงหลักที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์นั้น ธนาคารพาณิชย์ต้องมีการปรับสมดุลระหว่างการขยายสินเชื่อเพื่อสร้างรายได้และการรักษาคุณภาพสินเชื่อ โดยจำเป็นต้องมีกระบวนการประเมินความเสี่ยงและมีระบบการจัดการด้านการบริหารความเสี่ยงที่ดี ดังนั้น แนวทางการดำเนินธุรกิจบนพื้นฐานการจัดการที่ดี (Corporate Good Governance) รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติด้านความเสี่ยงตามหลักเกณฑ์ Basel II จะช่วยให้ระบบสถาบันการเงินไทยมีความเข้มแข็งมากขึ้นและพร้อมที่จะสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล⁵

3.2 หลักเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงที่บังคับใช้ในประเทศไทย

เงินกองทุนเป็นเครื่องมือหลักที่สำคัญที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้ในการกำกับดูแลความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ แสดงให้เห็นความสามารถในการรองรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ และป้องกันการล้มละลายของธนาคารพาณิชย์เนื่องจากการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงเกินควร ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เริ่มนำหลักเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามมาตรฐาน BIS มาบังคับใช้ในประเทศไทยนับตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นมา ดังตารางที่ 3.5 ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลในการกำกับดูแลเงินกองทุนของสถาบันการเงิน โดยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่น้อยกว่าขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด เริ่มแรกกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ไทยต้องดำรงอัตราเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5.0 และต้องดำรงอัตราเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7.0

หลังจากนั้นได้มีการปรับเพิ่มอัตราเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต่อสินทรัพย์เสี่ยงเป็นร้อยละ 5.5 ส่วนอัตราเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงเป็นร้อยละ 8.0 ในปี 2538 ซึ่งเป็นระดับอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงที่เท่ากับสากล ต่อมาภายหลังเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี 2540 อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยลดต่ำลงมาก เนื่องจากปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ปรับลดอัตราการดำรงเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต่อสินทรัพย์เสี่ยงจากร้อยละ 6.0 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 4.25 ในปี 2540 เพื่อลดภาระในการเพิ่มทุนของธนาคารพาณิชย์และใช้อัตรานี้ต่อมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ในปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ไทยต้องดำรงอัตราเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต่อ

⁵ ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานแนวโน้มเงินเฟ้อ, ตุลาคม 2549

สินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 4.25 และดำรงอัตราเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.5 โดยอัตราเงินกองทุนชั้นที่ 2 ต่อสินทรัพย์เสี่ยงต้องมีจำนวนสูงสุดไม่เกินอัตราเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต่อสินทรัพย์เสี่ยง

ตารางที่ 3.5

อัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงขั้นต่ำที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

วันที่บังคับใช้	ธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ		สาขาธนาคารต่างประเทศ
	เงินกองทุนชั้นที่ 1	เงินกองทุนทั้งสิ้น	
1 ม.ค. 2536	5.00 %	7.00 %	6.25 %
1 เม.ย. 2537	5.00 %	7.50 %	6.50 %
1 ม.ค. 2538	5.50 %	8.00 %	6.75 %
1 ต.ค. 2538	6.00 %	8.50 %	7.50 %
14 ส.ค. 2541	4.25 %	8.50 %	7.50 %

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.3 วินัยตลาด และการเปิดเผยข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ไทย

3.3.1 ผู้ฝากเงิน

แหล่งเงินทุนหลักที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ คือ เงินฝาก เมื่อพิจารณาตามประเภทผู้ฝากเงิน ดังตารางที่ 3.6 จะพบว่า ส่วนใหญ่แล้วเป็นบุคคลธรรมดา โดยในปี 2553 มีสัดส่วนถึงร้อยละ 65.80 ของเงินฝากทั้งหมดในระบบธนาคารพาณิชย์ แสดงให้เห็นว่า ประชาชนยังคงตัดสินใจเลือกฝากเงินไว้กับธนาคารพาณิชย์มากกว่าแหล่งเงินออมอื่น ดังนั้น ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อธนาคารพาณิชย์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความอยู่รอดของธนาคาร เพราะหากประชาชนไม่มีความเชื่อมั่นและแห่มาถอนเงินออกไปจากธนาคารพาณิชย์ จะส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์นั้นขาดสภาพคล่องและเกิดปัญหาจนถูกปิดกิจการได้ในที่สุด ดังเช่นวิกฤติการณ์ทางการเงินในปี 2540

ตารางที่ 3.6
ปริมาณเงินรับฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบแยกตามประเภทผู้ฝากเงิน
ปี พ.ศ. 2546 – 2553

หน่วย: ร้อยละ

ประเภทของผู้ฝากเงิน	2547	2548	2549	2550	2551	2552	Q3/2553
รัฐบาล	5.67	6.25	5.68	6.59	6.05	6.80	7.43
รัฐวิสาหกิจและองค์กรของรัฐ	1.84	1.31	1.52	1.34	1.51	1.35	1.25
กองทุนต่างๆ	1.48	2.16	2.57	1.57	2.27	1.89	1.38
ธุรกิจ	16.77	19.96	19.17	20.18	19.78	19.93	16.72
บุคคลธรรมดา	66.81	63.04	63.53	62.36	62.80	62.54	65.80
สถาบันการเงินในประเทศ	1.80	1.84	1.79	1.92	1.66	1.49	2.05
สถาบันที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร	2.66	2.54	2.68	2.79	2.65	2.86	2.95
สถาบันการเงินในต่างประเทศ	0.32	0.30	0.38	0.50	0.47	0.33	0.28
บุคคลผู้มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศ	2.66	2.61	2.66	2.75	2.81	2.81	2.79
รวม (ล้านบาท)	5,751	6,243	6,620	6,604	7,155	7,066	6,797

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3.7
จำนวนบัญชีเงินรับฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบแยกตามขนาด
ปี พ.ศ. 2546 – 2553

หน่วย: ร้อยละ

	2547	2548	2549	2550	2551	2552	Q3/2553
ไม่เกิน 5 หมื่นบาท	87.54	88.30	88.75	89.03	88.46	88.26	88.45
เกิน 5 หมื่นบาท แต่ไม่เกิน 1 แสนบาท	4.05	3.82	3.73	3.66	3.83	3.90	3.79
เกิน 1 แสนบาท แต่ไม่เกิน 2 แสนบาท	3.21	3.01	2.90	2.84	2.97	3.02	2.96
เกิน 2 แสนบาท แต่ไม่เกิน 5 แสนบาท	2.59	2.44	2.34	2.30	2.42	2.49	2.47
เกิน 5 แสนบาท แต่ไม่เกิน 1 ล้านบาท	1.17	1.10	1.03	1.00	1.11	1.14	1.12
เกิน 1 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 10 ล้านบาท	1.32	1.22	1.14	1.08	1.12	1.10	1.10
เกิน 10 ล้านบาทขึ้นไป	0.10	0.10	0.10	0.09	0.09	0.09	0.09
รวม (ล้านบัญชี)	56.87	62.47	68.24	73.33	75.35	76.17	79.26

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจำนวนบัญชีเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบแยกตามขนาดเงินฝาก ดังตารางที่ 3.7 พบว่า จำนวนบัญชีเงินฝากที่มีจำนวนเงินไม่เกิน 5 หมื่นบาทมีสัดส่วนมากที่สุด โดยในปี 2547 มีสัดส่วนร้อยละ 87.54 ของจำนวนบัญชีเงินฝากทั้งระบบธนาคารพาณิชย์ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งในปี 2553 มีสัดส่วนร้อยละ 88.45 ของจำนวนบัญชีเงินฝากทั้งระบบธนาคารพาณิชย์ แสดงให้เห็นว่า ผู้ฝากเงินส่วนใหญ่ในระบบธนาคารพาณิชย์ไทยยังคงเป็นผู้ฝากเงินรายย่อย ดังนั้น ผู้ฝากเงินรายย่อยจึงยังคงเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ไทย

เมื่อพิจารณาด้านอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและต้นทุนเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ (Cost of deposit) จากภาพที่ 3.1 และ 3.2 พบว่า ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก อาทิเช่น ธนาคารเกียรตินาคิน และธนาคารธนชาต มีต้นทุนเงินฝากที่สูงกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ อาทิเช่น ธนาคารกรุงเทพ และธนาคารกสิกรไทย ซึ่งสะท้อนความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กที่สูงกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ แสดงให้เห็นว่า การที่ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กซึ่งมีความมั่นคงต่ำและมีความเสี่ยงสูงนั้นเสนอผลตอบแทนให้แก่ผู้ฝากเงินสูงกว่าธนาคารขนาดใหญ่ซึ่งมีความเสี่ยงน้อยและมีความมั่นคงมากกว่า อาจเนื่องมาจากความต้องการสูงของผู้ฝากเงินเพื่อการระดมเงินฝากนำไปรองรับการขยายตัวของสินเชื่อ เพราะหากธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กไม่ใช้กลยุทธ์ดอกเบี้ยในการดึงดูดผู้ฝากเงินแล้ว ผู้ฝากเงินย่อมมีความต้องการฝากเงินในธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ที่มีความมั่นคงและมีความสะดวกในการใช้บริการมากกว่า

ในด้านปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยแบ่งแยกตามขนาดธนาคารนั้น ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ยังคงมีสัดส่วนเงินฝากสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยในปี 2553 ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีสัดส่วนเงินฝากที่ร้อยละ 71.85 ส่วนธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางมีสัดส่วนเงินฝากที่ร้อยละ 22.82 ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กมีสัดส่วนเงินฝากที่ร้อยละ 5.34 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2553) แต่ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก อาทิเช่น ธนาคารธนชาต ธนาคารเกียรตินาคิน และธนาคารทีสโก้ มีแนวโน้มปริมาณเงินฝากที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2551 ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีการขยายตัวของเงินฝากที่ร้อยละ 9.0 ส่วนธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางมีการขยายตัวที่ร้อยละ 9.5 ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กมีการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 21.7⁶ เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่สูงกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ดังภาพที่ 3.1 อาทิเช่น ธนาคารเกียรตินาคิน และธนาคารธนชาต ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ขนาด

⁶ ธนาคารเกียรตินาคิน, รายงานประจำปี 2551

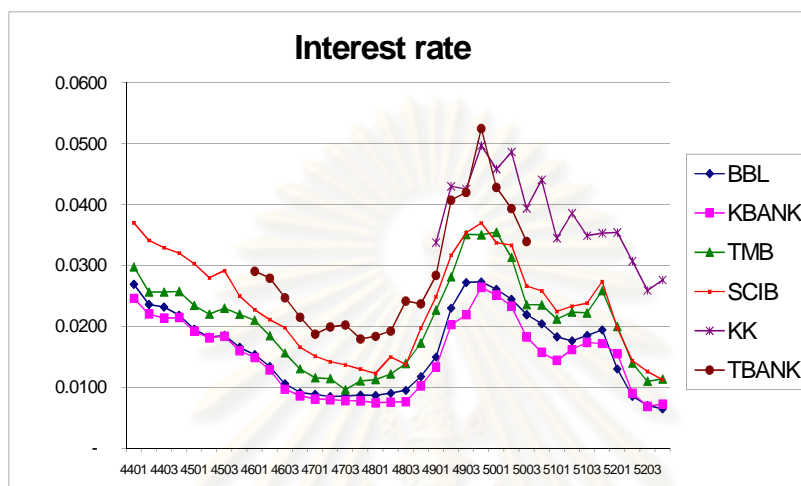
เล็กเสนออัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ อาทิเช่น ธนาคารกรุงเทพ และธนาคาร กสิกรไทย นอกจากนั้น ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กยังเน้นระดมเงินทุนระยะยาว ดังภาพที่ 3.3 พบว่า ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีสัดส่วนเงินฝากระยะสั้นมากกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก แสดงให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กมีสัดส่วนเงินฝากระยะยาวมากกว่า ทั้งนี้ เพื่อให้อายุของเงินรับฝาก สอดคล้องกับอายุการครบกำหนดของสินเชื่อ ซึ่งธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กมักมีความเสี่ยงจาก maturity risk จึงต้องการเงินฝากระยะยาวมากกว่า ประกอบกับเพื่อรองรับการขยายตัวของสินเชื่อที่ เพิ่มขึ้น โดยธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กมักมีผลิตภัณฑ์ทางการเงินในรูปแบบต่างๆออกมาเพื่อจูงใจผู้ ฝากเงิน อาทิเช่น ธนาคารเกียรตินาคินได้ออกโปรโมชันเงินฝากดอกเบี้ยพิเศษ KK TD Roll up 3x3 ส่วนธนาคารธนชาติ และธนาคารนครหลวงไทยออกผลิตภัณฑ์เงินฝากประจำ Grow up Fixed ในขณะที่ธนาคารทีสโก้ออกผลิตภัณฑ์เงินฝากประจำซูเปอร์ออมทรัพย์ เป็นต้น

และหากมองในภาพรวมนั้น สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นสามารถสะท้อนตามภาวะเศรษฐกิจ ดังเช่นในช่วงที่เศรษฐกิจไทยได้รับผลกระทบจากวิกฤติการณ์ทางการเงินของโลก และความไม่ แน่นนอนของภาวะเศรษฐกิจตั้งแต่ช่วงปลาย ปี 2550 ถึงต้นปี 2552 นั้น พบว่า ผู้ฝากเงินเกิดความไม่ เชื่อมั่น ประกอบกับการลดลงของอัตราดอกเบี้ย ส่งผลให้ผู้ฝากเงินปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยการ ฝากเงินด้วยระยะเวลาที่สั้นลง และบางส่วนยังเปลี่ยนจากการฝากเงินที่ธนาคารพาณิชย์ไปเป็นการ ลงทุนในผลิตภัณฑ์การลงทุน เช่น กองทุนรวม ทำให้สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นของธนาคารพาณิชย์ ส่วนใหญ่เพิ่มขึ้น หลังจากนั้น เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว ผู้ฝากเงินเริ่มมีความเชื่อมั่น อัตราดอกเบี้ยมี แนวโน้มอยู่ในช่วงขาขึ้น ประกอบกับการใช้กลยุทธ์ของธนาคาร โดยการใช้อัตราดอกเบี้ยเพื่อเป็น เครื่องจูงใจในการระดมเงินฝากจากผู้ฝากเงินรายย่อยได้ โดยธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ได้ปรับเพิ่ม อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 1 ปี ในสัดส่วนที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน และ 6 เดือน เพื่อเร่งระดมเงินฝากระยะยาว และลดต้นทุนการระดมเงินฝากในช่วงดอกเบี้ยขาขึ้น ส่งผลให้ สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ปรับตัวลดลงตาม

ภาพที่ 3.1

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

ปี พ.ศ. 2544 - 2552

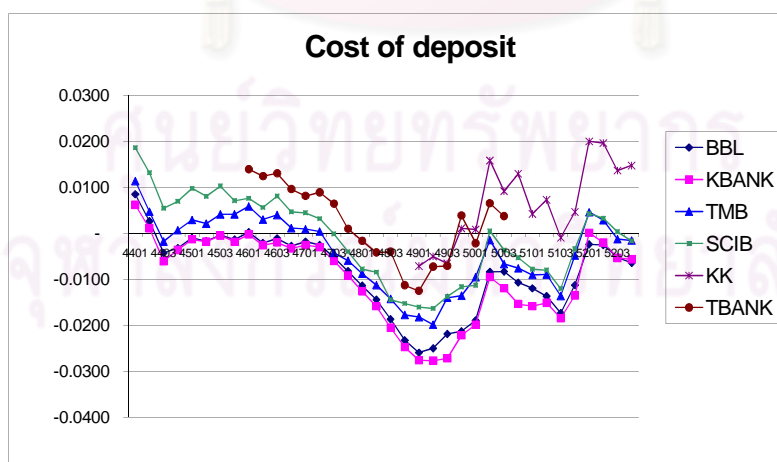
ที่มา: รวบรวมจากงบการเงินธนาคารพาณิชย์และคำนวณ โดยผู้วิจัย

หมายเหตุ: อัตราดอกเบี้ยคำนวณจากดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากต่อเงินรับฝากของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่ง

ภาพที่ 3.2

ต้นทุนเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

ปี พ.ศ. 2544 - 2552

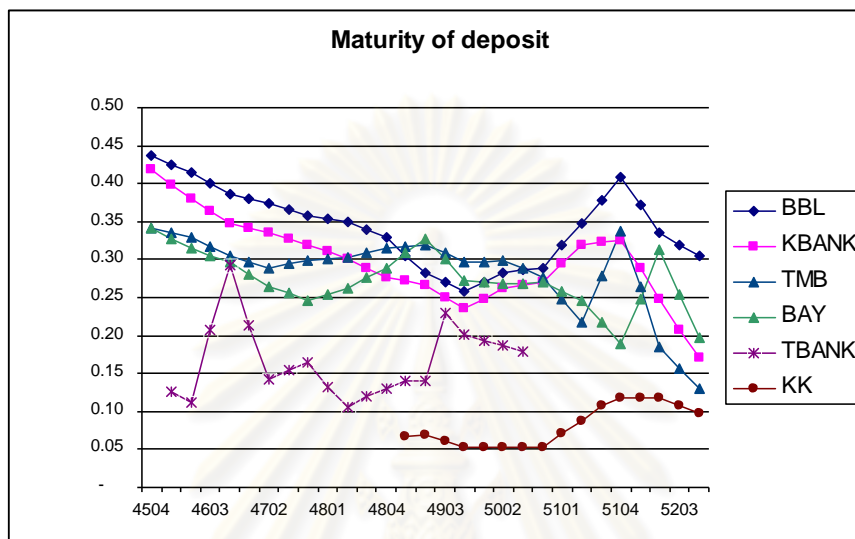
ที่มา: รวบรวมจากงบการเงินธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งและคำนวณ โดยผู้วิจัย

หมายเหตุ: ต้นทุนเงินฝากของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งคำนวณจากส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยกับอัตรา

ผลตอบแทนที่ปราศจากความเสี่ยง ในที่นี้ใช้อัตราผลตอบแทนตัวเงินคลังของรัฐบาลเป็นตัวแทน

ผลตอบแทนที่ปราศจากความเสี่ยง

ภาพที่ 3.3
 สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นของธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก
 ปี พ.ศ. 2544 – 2552

ที่มา: รวบรวมจากงบการเงินธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งและคำนวณโดยผู้วิจัย

หมายเหตุ: จำนวนจากปริมาณเงินฝากระยะสั้นน้อยกว่า 6 เดือนต่อเงินฝากรวมของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่ง

3.3.2 นักลงทุนในหุ้นกู้

แหล่งเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่ง คือ เงินกู้ยืม ซึ่งเป็นอีกช่องทางในการระดมทุนที่เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากเงินฝากเป็นหลัก โดยส่วนใหญ่แล้ว ธนาคารพาณิชย์มักออกหุ้นกู้เพื่อเป็นการจัดหาเงินทุนระยะยาวไว้รองรับการปล่อยสินเชื่อในการขยายธุรกิจ อาทิเช่น หุ้นกู้ด้อยสิทธิของธนาคารกสิกรไทยจำกัด (มหาชน) ครั้งที่ 1/2553 ครบกำหนดไถ่ถอนปีพ.ศ. 2563 โดยออกให้แก่ผู้ลงทุนรายใหญ่และผู้ลงทุนทั่วไปจองซื้อขั้นต่ำจำนวน 100,000 บาท และเป็นทวีคูณของ 100,000 บาท ส่วนธนาคารทหารไทยมีการออกหุ้นกู้ด้อยสิทธิ TMB ระหว่างวันที่ 24 มีนาคม - 1 เมษายน 2553 มีอายุ 10 ปี โดยจองซื้อขั้นต่ำ 100,000 บาท และเพิ่มเป็นทวีคูณของ 100,000 บาท เป็นต้น ปัจจุบันธนาคารพาณิชย์มักนิยมออกหุ้นกู้เพื่อการระดมทุนซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปริมาณเงินฝากขยายตัวในอัตราที่ลดต่ำลง นักลงทุนในหุ้นกู้ของธนาคารพาณิชย์เป็นเจ้าหนีรายใหญ่ เนื่องจากการลงทุนในหุ้นกู้ต้องมีขั้นต่ำในการลงทุน ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ที่ 100,000 บาท ประกอบกับเป็นการลงทุนระยะยาว ดังนั้น นักลงทุนในหุ้นกู้จึงเป็นเจ้าหนีรายใหญ่ที่มีความสำคัญต่อแหล่งเงินทุนของธนาคารพาณิชย์

มั่นคงในฐานะการเงินของธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น นักลงทุนในหุ้นจึงมีความสำคัญกับธนาคารพาณิชย์อย่างมาก

เมื่อพิจารณาโครงสร้างผู้ถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์ไทย ดังตารางที่ 3.8 พบว่า ส่วนมากเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ อาทิเช่น ธนาคารชนชาติมีผู้ถือหุ้นเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่มากที่สุดถึงร้อยละ 99.92 ของหุ้นทั้งหมด โดยมีผู้ถือหุ้นรายเล็กเพียงร้อยละ 0.08 ของหุ้นทั้งหมด ในขณะที่ธนาคารกรุงเทพมีผู้ถือหุ้นรายใหญ่ร้อยละ 64.19 ของหุ้นทั้งหมด โดยมีผู้ถือหุ้นรายเล็กร้อยละ 35.81 ของหุ้นทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยส่วนมากมีโครงสร้างผู้ถือหุ้นเป็นรายใหญ่

ตารางที่ 3.8

โครงสร้างผู้ถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์ไทย ปี พ.ศ.2553

	หน่วย: ร้อยละ	
	ผู้ถือหุ้นรายใหญ่	ผู้ถือหุ้นรายย่อย
กรุงเทพ	64.19	35.81
กรุงไทย	79.54	20.46
กสิกรไทย	66.14	33.86
ไทยพาณิชย์	78.21	21.79
กรุงศรีอยุธยา	79.18	20.82
ทหารไทย	71.72	28.28
นครหลวงไทย	82.30	17.70
ชนชาติ	99.92	0.08
สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย)	99.83	0.17
ยูโอบี	99.66	0.34
ทีสโก้	70.80	29.20
เกียรตินาคิน	73.01	26.99

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

พฤติกรรมของนักลงทุนในหุ้นสะท้อนผ่านมุมมองของนักลงทุนจากค่า Tobin's Q แสดงให้เห็นมุมมองของตลาดที่มีต่อธนาคารพาณิชย์ และการคาดการณ์การตัดสินใจขายลงทุนในอนาคต การสร้างมูลค่าให้กับผู้ถือหุ้นเป็นส่วนที่ช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จและสามารถแข่งขันในตลาดที่มีการแข่งขันสูงได้ การวัดการสร้างมูลค่าจากการประเมินผลการปฏิบัติงานจึงควรสะท้อน

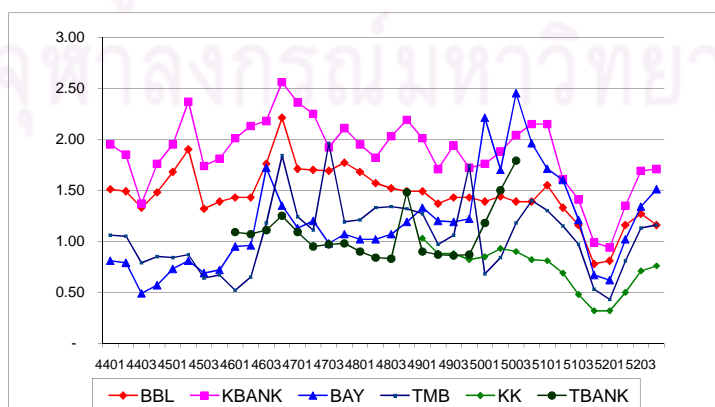
มูลค่าของธนาคารพาณิชย์ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในช่วงเวลานั้นๆ จากภาพที่ 3.5 แสดงค่า Tobin's Q ของธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก พบว่า นักลงทุนในหุ้นให้มูลค่า (Value) กับธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่สูงกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก โดยในปี 2544 นักลงทุนให้มูลค่าแก่ธนาคารพาณิชย์แต่ละขนาดแตกต่างกันมาก แต่อย่างไรก็ดี ในช่วงหลังพบว่ามูลค่าที่นักลงทุนให้แก่ธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและขนาดเล็กมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ความแตกต่างนั้นค่อยๆ ลดลง อาจเนื่องจากความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และการที่นักลงทุนให้ความสำคัญกับแนวคิดการกำกับดูแลกิจการที่ดีมากขึ้น องค์กรจึงให้ความสำคัญกับความคาดหวังของผู้ถือหุ้น โดยมีการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญอย่างครบถ้วนและถูกต้อง ทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบมากขึ้น และเลือกระดับการลงทุนที่เหมาะสม ความคาดหวังของนักลงทุนจากการประเมินจากผลการปฏิบัติงานจึงส่งผลให้องค์กรสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มขึ้นได้ (มนวิภา ผดุงสิทธิ์, 2548)

ในการดำเนินงานเพื่อรักษามูลค่าของธนาคารพาณิชย์นั้น ผู้บริหารซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นควรปกป้องรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นด้วยการมีระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี หรือการมีธรรมาภิบาลเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนด้วยการบริหารความเสี่ยงที่ดี ไม่ลงทุนที่เสี่ยงจนเกินไป และการเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใส เนื่องจากความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์นั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่น และความไว้วางใจของนักลงทุนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ภาพที่ 3.5

แสดงค่า Tobin's Q ของธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

ปี พ.ศ. 2544 - 2552

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3.3.4 การเปิดเผยข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ไทย

นับตั้งแต่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปี 2540 นั้น แสดงให้เห็นแล้วว่า ประเทศไทยยังขาดหลักเกณฑ์การกำกับดูแลสถาบันการเงินที่รัดกุม การพึ่งพาการกำกับดูแลโดยทางการฝ่ายเดียวจึงยังไม่พอ ต้องมีหลายฝ่ายมาช่วยกันดูแล ซึ่งเป็นการสร้างวินัยตลาดแก่ภายนอกและสร้างวินัยทางการเงินแก่ธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากถ้าภายนอกและธนาคารพาณิชย์มีวินัยแล้ว จะทำให้ระบบธนาคารพาณิชย์มีความเข้มแข็งและมีเสถียรภาพ

สิ่งที่สนับสนุนการมีวินัยตลาดของภายนอกและวินัยทางการเงินของธนาคารพาณิชย์คือการเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใสได้มาตรฐานตามระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ตั้งแต่เกณฑ์กำกับดูแลธุรกิจการเงิน และแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1 ซึ่งส่งเสริมให้มีระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate Governance) หรือหลักธรรมาภิบาล และส่งเสริมวินัยตลาดจากภายนอก ด้วยการส่งเสริมให้มีการเปิดเผยข้อมูลสถานะการเงินและการดำเนินงาน ให้แก่ ผู้ฝากเงิน ผู้ถือหุ้น และนักลงทุนทราบ ส่วนประกาศที่มีความสำคัญอีกฉบับคือ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำรงเงินกองทุนสำหรับธนาคารพาณิชย์ โดยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องมีความโปร่งใสในด้านข้อมูลการดำรงเงินกองทุนและข้อมูลความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์เอง เพื่อให้บุคคลภายนอกหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ใช้ข้อมูลดังกล่าวในการประเมินความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นกลไกตลาดที่สำคัญในการผลักดันให้ธนาคารพาณิชย์มีระบบการบริหารความเสี่ยงที่ดี นอกเหนือจากการควบคุมภายในของธนาคารพาณิชย์ และการกำกับดูแลโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ด้วยการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์เปิดเผยข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ เงินกองทุน ระดับความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง และความเพียงพอของเงินกองทุนไว้บน website ของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งนับว่าเป็นการให้กลไกตลาดช่วยในการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์อีกทางหนึ่งด้วย

สำหรับหลักเกณฑ์มาตรฐานสากลของการกำกับดูแลเงินกองทุน (New Capital Accord หรือ Basel II) ได้ให้ความสำคัญต่อบทบาทของกลไกตลาดในการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ด้วย หลักการที่ 3 (Pillar 3) โดยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำรงเงินกองทุน ข้อมูลความเสี่ยง และการบริหารความเสี่ยงตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้บุคคลภายนอกและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับข้อมูลสำคัญที่จะสะท้อนความเสี่ยง ตลอดจนใช้ข้อมูลในการตัดสินใจลงทุน และประเมินธนาคารได้อย่างเพียงพอ เพื่อให้กลไกตลาดช่วยในการกำกับดูแล

และกระตุ้นให้ธนาคารพาณิชย์มีความระวังในการปล่อยสินเชื่อ ตลอดจนติดตามดูแลคุณภาพสินเชื่อและสินทรัพย์มากขึ้น ส่งผลให้ผู้ฝากเงินและนักลงทุนได้รับความคุ้มครองมากขึ้น ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลถึงความโปร่งใสในการดำเนินงานเป็นส่วนหนึ่งของหลักธรรมาภิบาล และถือเป็นสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมกลไกตลาดในการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ด้วย

ส่วนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนด (ก.ล.ต.) ได้กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนและบริษัทสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพของบริษัท ทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย งบการเงินที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชี การประกอบธุรกิจ คณะกรรมการโครงสร้างผู้ถือหุ้น สรุปฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน ภาวะอุตสาหกรรม รวมถึงปัจจัยเสี่ยงของธุรกิจให้ถูกต้อง เพียงพอและทันเวลา ซึ่งจะมีผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุน ทั้งนี้เพื่อความโปร่งใสและเป็นธรรมต่อนักลงทุน ตลอดจนเพื่อสร้างความมั่นใจ และคุ้มครองผลประโยชน์ให้นักลงทุนด้วย ประเด็นที่สำคัญนอกจากการส่งเอกสารครบถ้วนตามที่กำหนดและตรงเวลาแล้ว คุณภาพของข้อมูลก็เป็นสิ่งสำคัญต่อการตรวจสอบจากบุคคลภายนอก หากข้อมูลที่ได้รับตรงตามความจริงแล้ว จะทำให้นักลงทุนสามารถคาดการณ์ถึงระดับความเสี่ยง และทิศทางผลการดำเนินงานในอนาคตได้

ข้อมูลที่เปิดเผยใน website ของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งนั้น ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่สำคัญมากกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก (กิตติศักดิ์ ฤทธิชิลิก, 2552) เพราะธนาคารขนาดใหญ่ได้เปรียบเรื่องฐานข้อมูล ความพร้อมของบุคลากร และต้นทุนในการจัดเก็บ ดังนั้น จึงสามารถเปิดเผยข้อมูลทางการเงินได้ครอบคลุมมากกว่า โดยธนาคารธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่และขนาดกลางมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่สำคัญไว้อย่างครบถ้วน อาทิ งบการเงิน แบบ 56-1 การเปิดเผยผลการดำเนินงานกองทุน อันดับความน่าเชื่อถือ รวมถึงราคาและปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินไว้ไม่ครบถ้วน อาทิเช่น ธนาคารยูโอบี ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) และธนาคารธนชาต เพราะธนาคารเหล่านี้ขอเพิกถอนหลักทรัพย์ออกจากการเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เนื่องจากธนาคารไม่มีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาการระดมเงินทุนจากตลาดหลักทรัพย์ นอกจากนี้ หากธนาคารมีความจำเป็นต้องการระดมเงินทุนในอนาคต ธนาคารสามารถจัดหาจากแหล่งเงินทุนอื่นได้ ผลที่เกิดกับผู้ถือหุ้นและผู้ฝากเงินคือ อาจได้รับผลกระทบจากการไม่ได้รับ

ข้อมูลข่าวสารที่ธนาคารต้องเปิดเผยตามเกณฑ์ของการเป็นบริษัทจดทะเบียน หรืออาจได้รับข้อมูล ข่าวสารน้อยลง หรือล่าช้ากว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

3.4 กลยุทธ์ของธนาคารด้านสินเชื่อ

สำหรับกลยุทธ์ของธนาคารด้านสินเชื่อ เมื่อพิจารณาข้อมูลปริมาณเงินให้สินเชื่อของ ธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบดังตารางที่ 3.8 พบว่า ปริมาณเงินให้สินเชื่อต่อเงินรับฝากของธนาคาร พาณิชย์ไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ถึงแม้หลังจากเกิดวิกฤติการณ์ทางการเงินปี 2540 จะเกิดการ ขาดสภาพคล่องในระบบสถาบันการเงิน การเพิ่มขึ้นของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ความ กังวลเรื่องความเสี่ยงในความสามารถของการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยของภาคธุรกิจเอกชน ความระมัดระวังของทั้งผู้กู้และธนาคารพาณิชย์เอง การกันสำรองและการจัดชั้นลูกหนี้ ความ เพียงพอของเงินกองทุน ตลอดจนปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจต่างๆ ทำให้ปริมาณการปล่อยสินเชื่อ ของธนาคารพาณิชย์ไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่หลังจากปี 2545 ประเทศเริ่มเข้าสู่ภาวะปกติ ภาวะ เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวดีขึ้น ธนาคารพาณิชย์ไทยจึงเริ่มปล่อยสินเชื่อในปริมาณที่สูงขึ้น โดยผลิตภัณฑ์ มวลรวมในประเทศ (GDP) เงินให้สินเชื่อ และเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบขยายตัว ต่อเนื่องในทิศทางเดียวกัน สำหรับเงินให้สินเชื่อที่ขยายตัวมากเมื่อเทียบกับเงินฝาก ส่งผลให้ สัดส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากเพิ่มขึ้นอยู่ที่ประมาณร้อยละ 90 แสดงให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ขยาย สินเชื่อได้มากขึ้น ซึ่งปกติแล้วธนาคารพาณิชย์จะให้ความสำคัญต่อการขยายสินเชื่อภาคธุรกิจ เนื่องจากให้ผลตอบแทนสูงกว่าเมื่อเทียบกับการลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ โดยใน ปัจจุบันสินเชื่อธุรกิจยังเป็นภาคที่มีสัดส่วนการให้สินเชื่อสูงสุด

ในช่วงปี 2550 เกิดวิกฤติ Subprime ในสหรัฐอเมริกา คณะกรรมการนโยบายการเงินได้ ปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบายลงเพื่อกระตุ้นการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ ส่งผลให้ปริมาณเงินฝากชะลอ ตัวตามอัตราดอกเบี้ยเงินฝากช่วงขาลง และผู้ฝากเงินย้ายไปลงทุนในสินทรัพย์อื่นที่ให้ผลตอบแทน สูงกว่า โดยปริมาณเงินฝากปรับเพิ่มขึ้นเพียง 6,026 พันล้านบาทในปี 2550 จาก 6,024 พันล้านบาท ในปี 2549 หรือขยายตัวเพียงร้อยละ 0 จากปี 2549 ประกอบกับธนาคารพาณิชย์หันไปใช้ช่องทางใน การระดมทุนเพิ่มขึ้นด้วยการออกตราสารหนี้ประเภทตัวแลกเงิน (B/E) แทนการระดมเงินออมด้วย เงินฝากเป็นหลักเพียงอย่างเดียว ส่วนเงินให้สินเชื่อ นั้น จากตารางที่ 3.9 พบว่า สินเชื่อภาคธุรกิจ ชะลอตัวลง ส่วนสินเชื่อที่ให้แก่ภาคครัวเรือนยังขยายตัวดีและเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สินเชื่อ โดยรวมขยายตัวได้ ดังนั้น การขยายตัวของอัตราเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากของระบบธนาคาร

พาณิชย์ไทยจึงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 93.77 ในปี 2550 จากร้อยละ 88.11 ในปี 2549 และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ส่วนในปี 2551 เงินฝากกลับมาขยายตัวเป็นร้อยละ 10.3 เทียบกับปี 2550 เนื่องจากการเคลื่อนย้ายการลงทุนจากแหล่งที่มีความเสี่ยงสูงกว่ากลับมาฝากในระบบ ประกอบกับธนาคารพาณิชย์เร่งระดมเงินฝากด้วยการเสนออัตราดอกเบี้ยพิเศษให้แก่ผู้ฝากเงิน⁷ ส่วนในด้านสินเชื่อนั้น มีการเร่งตัวในการให้สินเชื่อแก่ภาคธุรกิจ ปริมาณเงินให้สินเชื่อจึงเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 21.2 จากปี 2550 ส่วนการขยายตัวของอัตราเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากของระบบธนาคารพาณิชย์ไทยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 103.01 ในปี 2551 จาก 93.77 ในปี 2550 ซึ่งเป็นผลมาจากอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับต่ำต่อเนื่อง

สำหรับในปี 2552 ผลจากเศรษฐกิจโลกชะลอตัวและส่งผลมายังเศรษฐกิจในประเทศ ทำให้การขยายตัวของสินเชื่อชะลอลงจากความต้องการสินเชื่อภาคธุรกิจที่ชะลอลงตามสภาพเศรษฐกิจ และธนาคารพาณิชย์ได้เพิ่มความระมัดระวังในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อจากปัจจัยเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น ทำให้สิ้นปี 2552 การให้สินเชื่อเติบโตเพียงร้อยละ 1.7 จากปี 2551 แต่อย่างไรก็ตาม ในปี 2553 ได้มีการขยายตัวของอัตราเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากของระบบธนาคารพาณิชย์ที่ร้อยละ 114.60 จากร้อยละ 104.66 ในปี 2552 เนื่องจากเศรษฐกิจโลกที่ฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้ความต้องการสินเชื่อของทั้งภาคธุรกิจและภาคครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น

ตารางที่ 3.9

เงินให้สินเชื่อ เงินฝาก และอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ ปี พ.ศ. 2545 – 2553

	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553
GDP (Current Price) (ล้านบาท)	5,917	6,489	7,093	7,845	8,525	9,080	9,041	10,103
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	8.6	9.7	9.3	10.6	8.7	6.5	-0.4	11.7
สินเชื่อ (ล้านบาท)	4,548	4,711	5,074	5,308	5,651	6,849	6,964	7,790
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	3	3.5	8.7	4.6	6.5	21.2	1.7	11.9
เงินฝาก (ล้านบาท)	5,426	5,384	5,684	6,024	6,026	6,649	6,654	6,797
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	4.6	-0.8	5.6	6	0	10.3	0.1	2.1
อัตราส่วน สินเชื่อต่อเงินฝาก (%)	83.82	86.74	89.27	88.11	93.77	103.01	104.66	114.60

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

⁷ ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานการกำกับดูแลสถาบันการเงิน, กันยายน 2552

ตารางที่ 3.9
เงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบแยกตามประเภท
ปี พ.ศ. 2545 – 2553

หน่วย: ร้อยละ

ประเภทของผู้ฝากเงิน	2547	2548	2549	2550	2551	2552	Q3/2553
รัฐบาล	1.11	0.82	1.15	0.98	1.43	1.78	1.96
รัฐวิสาหกิจและองค์กรของรัฐ	1.13	1.66	1.15	2.22	1.38	1.25	0.84
กองทุนต่างๆ	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.09	0.02
ธุรกิจ	61.13	59.73	59.01	56.20	51.61	46.69	41.99
บุคคลธรรมดา	26.89	28.31	30.62	31.45	28.90	29.47	29.02
สถาบันการเงินในประเทศ	6.70	6.25	4.28	5.35	13.10	17.98	23.39
สถาบันที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร	0.13	0.06	0.05	0.05	0.06	0.03	0.03
สถาบันการเงินในต่างประเทศ	0.55	0.54	0.29	0.26	0.15	0.08	0.09
บุคคลผู้มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศ	2.32	2.59	3.03	3.45	3.34	2.61	2.64
รวม (ล้านบาท)	5,220	5,681	5,892	6,228	7,549	7,807	8,933

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

วิธีการศึกษา

ในบทนี้จะกล่าวถึงแบบจำลอง และวิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองเพื่ออธิบายผลกระทบของวินัยตลาดที่มีต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย

4.1 แบบจำลอง

ในการศึกษาผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย จากการทบทวนงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า ธนาคารมีแรงจูงใจในการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินเพื่อป้องกันการลดลงต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดโดยไม่คาดคิด แรงจูงใจนี้ได้มาจาก 2 สมมติฐาน คือ

1) ธนาคารไม่สามารถปรับระดับเงินกองทุนได้อย่างทันทีทันใด ถ้าไม่เป็นเช่นนั้นแล้วธนาคารจะไม่จำเป็นต้องดำรงเงินกองทุนเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด การที่ธนาคารไม่สามารถปรับระดับเงินกองทุนได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากต้นทุนที่เกิดจากการปรับระดับเงินกองทุน หรือในภาวะที่ตลาดขาดสภาพคล่อง ยิ่งไปกว่านั้น ภายใต้ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลข่าวสาร การออกหุ้นสามัญใหม่จะเป็นการส่งสัญญาณลบไปยังตลาดทำให้มูลค่าหุ้นลดลง (Myers and Majluf, 1984) ธนาคารจึงไม่สามารถปฏิบัติเพื่อตอบโต้กับผลที่เกิดจากระดับเงินกองทุนลดลงได้อย่างทันท่วงที

2) การที่ธนาคารมีอัตราเงินกองทุนต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับของการดำรงเงินกองทุน ซึ่งอาจเป็นชนวนเหตุนำไปสู่การปิดกิจการธนาคาร และสูญเสีย Charter value

จากข้อสมมติข้างต้นนี้ การปรับตัวของการดำรงเงินกองทุนเป็นการปรับแบบบางส่วนเพื่อเข้าหาระดับที่เหมาะสมตามแนวคิดของ Jacques and Nigro (1997) และ Stolz and Wedow (2005) โดยที่จุดมุ่งหมายของธนาคารในการดำรงเงินกองทุนจะคำนึงถึงระดับเงินกองทุนที่เหมาะสม (Optimum capital buffer) ซึ่งเป็นระดับเป้าหมายของธนาคาร เป็นไปตามสมการดังนี้

$$\Delta RBUF_{i,t} = \beta(RBUF_{i,t}^* - RBUF_{i,t-1}) + \epsilon_{it} \quad (4.1)$$

โดยที่ $RBUF_{i,t}$ คือ อัตราการดำรงเงินกองทุนเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดของธนาคารแห่งที่ i ณ ช่วงเวลา t

$RBUF_{i,t}^*$ คือ อัตราการดำรงเงินกองทุนในระดับที่เหมาะสมของธนาคารแห่งที่ i ณ ช่วงเวลา t

β คือ อัตราความเร็วของการปรับระดับเงินกองทุน (The speeds of adjustment)

ϵ_{it} คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

อัตราการดำรงเงินกองทุนในระดับที่เหมาะสมของธนาคาร (Optimal capital buffer) ไม่สามารถสังเกตได้ง่าย แต่ขึ้นอยู่กับตัวแปรอื่นที่คาดว่าจะมีผล จึงประยุกต์ใช้ร่วมกับแบบจำลองตามแนวคิดของ Fonseca and Gonzalez (2010) ที่ศึกษาปัจจัยที่กำหนดการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคาร ดังนั้น อัตราการดำรงเงินกองทุนในระดับที่เหมาะสมของธนาคารจึงถูกประมาณค่าด้วยตัวแปรผลกระทบของวินัยตลาด และตัวแปรด้านคุณลักษณะเฉพาะของธนาคาร รวมถึงตัวแปรด้านมหภาคที่คาดว่าจะมีผลต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ตามที่ได้มีการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา และสามารถนำมาสร้างเป็นฟังก์ชันแสดงต้นทุนที่เกิดจากความมีวินัยตลาด รวมถึงปัจจัยอื่นๆและยังเพิ่มตัวแปรช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงมาใช้ในการกำกับดูแลตามหลักการ Basel II เป็นตัวแปร Dummy และเพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบมาตรฐานของ Endogenous lag model จึงเพิ่ม $RBUF_{i,t-1}$ เข้าไปทั้งสองข้างของสมการที่ (4.1) (Doornik et al., 2002) ดังนั้น แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทยด้วยวิธี Fixed effect model ของข้อมูลแบบ Panel data จึงเป็นไปตามสมการดังต่อไปนี้

$$RBUF_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 RBUF_{i,t-1} + \beta_2 DEP_{i,t} + \beta_3 DEB_{i,t} + \beta_4 q_{i,t} + \beta_5 BANK_{i,t} + \beta_6 GDPGR_t + \beta_7 D_t + \epsilon_{it} \quad (4.1)$$

$$RBUF_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 RBUF_{i,t-1} + \beta_2 MA_{i,t} + \beta_3 DEB_{i,t} + \beta_4 q_{i,t} + \beta_5 BANK_{i,t} + \beta_6 GDPGR_t + \beta_7 D_t + \epsilon_{it} \quad (4.2)$$

โดยที่ $RBUF_{i,t}$ คือ เงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์แห่งที่ i ณ เวลา t

$RBUF_{i,t-1}$ คือ เงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์แห่งที่ i ณ เวลา $t-1$

$DEP_{i,t}$ คือ ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์แห่งที่ i ณ เวลา t

- $MA_{i,t}$ คือ สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมของธนาคารพาณิชย์แห่งที่ i ณ เวลา t
- $DEB_{i,t}$ คือ สัดส่วนหนี้กู้ต่อหนี้สินรวมของธนาคารพาณิชย์แห่งที่ i ณ เวลา t
- $q_{i,t}$ คือ ค่า Tobin's q ของธนาคารพาณิชย์แห่งที่ i ณ เวลา t
- $BANK_{i,t}$ คือ ชุดข้อมูลด้านคุณลักษณะเฉพาะของธนาคาร ได้แก่
- อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (Return on equity) ของธนาคารพาณิชย์แห่งที่ i ณ เวลา t
 - ขนาด (Size) ของธนาคารพาณิชย์แห่งที่ i ณ เวลา t
 - สัดส่วนสินเชื่อ (Loans) ของธนาคารพาณิชย์แห่งที่ i ณ เวลา t
 - สัดส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non – performing loans) ของธนาคารพาณิชย์แห่งที่ i ณ เวลา t
 - สัดส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (Allowance for loan loss) ของธนาคารพาณิชย์แห่งที่ i ณ เวลา t
- $GDPGR_t$ คือ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ณ เวลา t
- D_t คือ ตัวแปรหุ่น (dummy) แทนช่วงเวลาที่มีการบังคับใช้ Basel II โดยที่
- $$D_t = 1 \text{ ถ้าเป็นช่วงเวลาที่ใช้ Basel II}$$
- $$= 0 \text{ ถ้าเป็นช่วงเวลาที่ใช้ Basel I}$$
- ϵ_{it} คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

4.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

จากแบบจำลองแสดงผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทยข้างต้น มีรายละเอียดของตัวแปรต่างๆซึ่งอธิบายได้ดังนี้

ตัวแปรตาม

เงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ ($RBUF_{i,t}$: capital buffer) คือ ส่วนต่างระหว่างอัตราเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์กับอัตราเงินกองทุนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด หาดด้วยอัตราเงินกองทุนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด ซึ่งวัดอยู่ในรูปของ relative terms การวัดความเพียงพอของเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ (Capital Adequacy ratio: CAR หรือ BIS Ratio) หาได้จากอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง ซึ่งอัตราเงินกองทุนขั้นต่ำของธนาคารพาณิชย์ที่กฎหมายกำหนด (Minimum capital requirements) ในปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ 8.5

ตัวแปรอิสระ

1. เงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ย้อนหลังไป 1 ช่วงเวลานับจากเวลา t ($RBUF_{i,t-1}$: capital buffer) เป็นตัวแปรแสดงถึงต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุน โดยคำนวณจากส่วนต่างระหว่างอัตราเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ย้อนหลังไป 1 ช่วงเวลากับอัตราเงินกองทุนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด หาดด้วยอัตราเงินกองทุนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดย้อนหลังไป 1 ช่วงเวลา ซึ่งวัดอยู่ในรูปของ relative terms วิธีการคำนวณความเพียงพอของเงินกองทุนเหมือนการหาค่า BUF ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

2. ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับตัวเงินคลัง (DEP : Depositors discipline) เป็นตัวแปรแสดงถึงวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน โดยคำนวณจากอัตราส่วนระหว่างดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากต่อเงินฝากรวมของธนาคารพาณิชย์ ลบด้วยอัตราผลตอบแทนที่ปราศจากความเสี่ยง ได้แก่ อัตราผลตอบแทนตัวเงินคลังที่รัฐบาลเป็นผู้ออก

3. สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวม (MA : Maturity of deposits) เป็นตัวแปรแสดงถึงวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน โดยคำนวณจากอัตราส่วนระหว่างเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่ง

4. สัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินรวม (DEB : Debenture) เป็นตัวแปรแสดงถึงวินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นกู้ โดยคำนวณจากอัตราส่วนระหว่างปริมาณหุ้นกู้ของธนาคารพาณิชย์ต่อหนี้สินรวมของธนาคารพาณิชย์

5. Tobin's q (q : Tobin's q) เป็นตัวแปรแสดงถึงวินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นด้วยการมองมูลค่าในอนาคตของธนาคารจากมุมมองของตลาด (Charter value)⁹

⁹ คำนวณได้จากสูตรตามแนวคิดของ Keeley (1990) ดังนี้

$$q = \frac{bvl}{bva} + \frac{mve}{bva}$$

โดยที่ bvl คือ มูลค่าตามบัญชีของหนี้สิน (The book value of liabilities)

mve คือ มูลค่าตลาดของหุ้นสามัญ (The market value of equity)

bva คือ มูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ทั้งหมด (The book value of assets)

6. อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (R : Return on equity) เป็นตัวแปรแสดงถึงอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังของผู้ถือหุ้น (Expected return) จากการลงทุนในหลักทรัพย์ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่ง โดยคำนวณจากทฤษฎี CAPM (Ross, 1998)

7. ขนาดของธนาคารพาณิชย์ ($SIZE$) เป็นตัวแปรแสดงถึงขนาดสินทรัพย์ของธนาคาร โดยคำนวณจาก The natural logarithm ของสินทรัพย์รวม

8. สัดส่วนสินเชื่อ ($LOANS$) เป็นตัวแปรสะท้อนความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ โดยคำนวณจากอัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม

9. สัดส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL : Non – performing loans) เป็นตัวแปรสะท้อนคุณภาพของสินเชื่อซึ่งเป็นความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ โดยคำนวณจากอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่รวม

10. สัดส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (LLA : Allowance for loan loss) เป็นตัวแปรสะท้อนสัดส่วนการกันสำรองสำหรับความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้ ซึ่งเป็นความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Expected Loss) โดยคำนวณจากอัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อสินเชื่รวม

11. อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ($GDPGR$: the annual growth of real per capita gross domestic product) เป็นตัวแปรแสดงถึงสภาพเศรษฐกิจ โดยคำนวณจากอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติต่อหัวประชากร ณ เวลาปัจจุบันกับเวลาก่อนหน้า

11. ตัวแปรหุ่น (dummy) แทนช่วงเวลาที่มีการบังคับใช้ Basel II (D_t)

$$\begin{aligned} \text{โดยที่ } D_t &= 1 \text{ ถ้าเป็นช่วงเวลาที่ใช้ Basel II} \\ &= 0 \text{ ถ้าเป็นช่วงเวลาที่ใช้ Basel I} \end{aligned}$$

4.3 สมมติฐานของตัวแปร

1. เงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ย้อนหลังไป 1 ช่วงเวลา ($RBUF_{i,t-1}$)

ถ้าเงินกองทุนลดระดับลงต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ธนาคารพาณิชย์ต้องมีการปรับระดับเงินกองทุน แต่การปรับระดับเงินกองทุนไม่สามารถปรับได้อย่างรวดเร็ว ต้องใช้เวลา และมีต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุน ถ้าธนาคารพาณิชย์เลือกออกหุ้นสามัญใหม่จะเป็นการส่งสัญญาณลบไปยังตลาด เมื่อเกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลข่าวสาร และผลของปฏิกริยาตอบสนองจากความมีวินัยตลาดของนักลงทุนทำให้มูลค่าหุ้นลดลง หรือในกรณีต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุน ที่ทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องลดการลงทุนที่มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเป็นบวก หรือลดการปล่อยสินเชื่อ ธนาคารพาณิชย์จึงต้องดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน เพื่อป้องกันต้นทุนที่จะเกิดขึ้นจากการที่เงินกองทุนต่ำเกินไปอย่างไม่คาดคิด ดังนั้น จึงคาดว่าต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์

2. ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับตัวเงินคลัง (DEP : Depositors discipline)

ผู้ฝากเงินจะมีวินัยตลาดในการกำกับดูแล โดยติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ถ้าผู้ฝากเงินรู้สึกไม่มั่นใจว่าเงินฝากจะได้รับการคุ้มครองเนื่องจากธนาคารพาณิชย์มีความเสี่ยงสูง ผู้ฝากเงินจึงต้องการอัตราผลตอบแทนที่สูง เพื่อชดเชยกับการที่ต้องร่วมแบกรับความเสี่ยงจากการฝากเงินในธนาคารพาณิชย์ที่มีความเสี่ยงสูงนั้น ทำให้ต้นทุนของเงินฝากสูงขึ้นนำไปสู่แรงจูงใจของธนาคารพาณิชย์ที่จะเพิ่มอัตราเงินกองทุนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ฝากเงินและลดต้นทุนของเงินฝากลง ดังนั้น จึงคาดว่าต้นทุนของเงินฝากมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์

3. สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวม (MA : Maturity of depositors)

ถ้าธนาคารพาณิชย์มีความเสี่ยงสูง และผู้ฝากเงินมีวินัยตลาด ผู้ฝากเงินจะลงโทษธนาคารพาณิชย์ที่ไปลงทุนที่มีความเสี่ยงสูงด้วยการถอนเงินออกไปจากธนาคาร หรือฝากเงินด้วยระยะเวลาที่สั้นลง ธนาคารพาณิชย์จึงตอบสนองความมีวินัยตลาดของผู้ฝากเงินด้วยการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน ดังนั้น จึงคาดว่าสัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์

4. สัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินรวม (*DEB: Debenture*)

นักลงทุนในหุ้นกู้สามารถสังเกตเห็นความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์จากการติดตามตรวจสอบและดูแล ถ้าธนาคารพาณิชย์มีสัดส่วนนักลงทุนในหุ้นกู้มาก ธนาคารพาณิชย์จึงต้องดำรงเงินกองทุนส่วนเกินเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุน เนื่องจากนักลงทุนในหุ้นกู้เป็นเจ้าของรายใหญ่ ดังนั้น จึงคาดว่าสัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับอัตราการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์

5. Tobin's q (*q: Tobin's q*)

ธนาคารพาณิชย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ และมีความมั่นคง ซึ่งนักลงทุนสามารถสังเกตได้ ส่งผลให้มูลค่าตลาดหรือ Charter value สูง แต่ถ้ามีการแข่งขันกันเพิ่มขึ้นด้วยแรงจูงใจไปลงทุนที่เสี่ยง จึงมีความเสี่ยงทางการเงินเกิดขึ้น ทำให้เกิดต้นทุนของความเสี่ยงทางการเงิน ต้นทุนของการล้มละลาย และทำให้สูญเสีย Charter value ดังนั้น ธนาคารพาณิชย์ที่มี Charter value สูง ต้องการรักษา Charter value ไว้โดยไม่มีแรงจูงใจไปลงทุนที่เสี่ยงเพิ่มขึ้น และส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน ดังนั้น จึงคาดว่า Charter value มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์

6. อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (*R: Return on equity*)

สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของต้นทุนเงินทุนและการทำกำไร การมีเงินทุนในปริมาณมากทำให้เกิดเป็นต้นทุนของเงินทุนที่ต้องจ่ายแก่ผู้ถือหุ้น ธนาคารพาณิชย์จึงดำรงเงินกองทุนลดลง อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นจึงมีผลในทางลบกับเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคาร แต่ในอีกด้านหนึ่งเมื่ออัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น แสดงว่าธนาคารมีกำไรสะสมเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เงินกองทุนเพิ่มขึ้น อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นจึงมีผลในทางบวกกับเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น จึงคาดว่าอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในทางบวกหรือทางลบกับอัตราการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินพาณิชย์

7. ขนาดของธนาคารพาณิชย์ (*SIZE*)

ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่จะดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินน้อยกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก จาก “too-big-to-fail” hypothesis ซึ่งเชื่อว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่จะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเมื่อประสบปัญหา รวมทั้งธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีความเสี่ยงที่ต่ำกว่า เป็นผลมาจากการกระจายความเสี่ยงของสินทรัพย์ในพอร์ตการลงทุนที่ดีกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก ดังนั้น จึง

คาดว่าขนาดของธนาคารพาณิชย์มีความสัมพันธ์ในทางลบกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์

8. สัดส่วนเงินให้สินเชื่อ (LOANS) สัดส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) และสัดส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (LLA)

เป็นตัวแปรที่ใช้วัดความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์ที่มีระดับความเสี่ยงของสินทรัพย์มากจะดำรงเงินกองทุนไว้มาก เพื่อเป็นการรองรับความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากสินทรัพย์เสี่ยงเหล่านั้น ธนาคารพาณิชย์ที่มีความเสี่ยงสูงจึงมีแนวโน้มลดการลงทุนที่เสี่ยงในอนาคต และดำรงเงินกองทุนเพิ่มขึ้นเพื่อรักษาระดับไว้ไม่ให้ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด สินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์จึงมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ แต่ในอีกด้านหนึ่ง ธนาคารพาณิชย์ที่มีแรงจูงใจในการเลือกลงทุนสินทรัพย์เสี่ยงในพอร์ตการลงทุนจะดำรงเงินกองทุนน้อยลง สินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์จึงมีความสัมพันธ์ในทางลบกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น จึงคาดว่าสัดส่วนเงินให้สินเชื่อ สัดส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และสัดส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของธนาคารพาณิชย์มีความสัมพันธ์ในทางบวกหรือทางลบกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์

9. อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDPGR)

แสดงถึงพฤติกรรมเชิงวัฏจักรของการดำรงเงินกองทุน ในช่วงเศรษฐกิจดีธนาคารพาณิชย์จะดำรงอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงน้อยลง เนื่องจากการประมาณการณ์ความเสี่ยงของสินทรัพย์ต่ำ ปริมาณการปล่อยสินเชื่อเติบโตสูง แต่ในช่วงเศรษฐกิจไม่ดี ประมาณการณ์ความเสี่ยงของผู้ที่มาขอกู้สูง ธนาคารจึงเพิ่มอัตราเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงนั้น โดยลดการปล่อยสินเชื่อซึ่งส่งผลไปยังภาคเศรษฐกิจจริง ทำให้เศรษฐกิจที่ไม่ดียิ่งทวีความรุนแรง หรือเรียกว่าเกิดปัญหา Pro-cyclical ดังนั้น จึงคาดว่าอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ในทางลบกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์

10. ตัวแปรหุ่น (dummy) แทนช่วงเวลาที่มีการบังคับใช้ Basel II (D)

หลักเกณฑ์ Basel II ได้กำหนดค่าน้ำหนักความเสี่ยงที่สมเหตุสมผลและครอบคลุมความเสี่ยงที่สำคัญมากกว่าหลักเกณฑ์ Basel I ได้แก่ ความเสี่ยงด้านเครดิต ด้านตลาด และด้านปฏิบัติการ โดยสะท้อนถึงความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ได้อย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับความเสี่ยงแต่ละประเภทที่แตกต่างกัน ประกอบกับหลักเกณฑ์ Basel II ยังเพิ่มเติมอีกสองหลักการ คือ หลักการที่ 2

การกำกับดูแลโดยทางการ (Supervisory Review Process) และหลักการที่ 3 การใช้กลไกตลาดในการกำกับดูแล (Market Discipline) ซึ่งหลักการที่ 3 เน้นให้ธนาคารพาณิชย์มีความโปร่งใสเกี่ยวกับความเสี่ยงของตัวธนาคารพาณิชย์เอง ด้วยการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงต่อภายนอก และเป็นการส่งเสริมวินัยตลาด ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้ธนาคารพาณิชย์มีการบริหารความเสี่ยงที่ดีอีกทางหนึ่ง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549) ดังนั้น จึงคาดว่าช่วงเวลาที่มีการบังคับใช้ Basel II ของธนาคารพาณิชย์มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์

จากสมมติฐานข้างต้น สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินได้ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1

สรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน

ตัวแปรอิสระ	$RBUF_{i,t}$
$RBUF_{i,t-1}$	+
$DEP_{i,t}$	+
$MA_{i,t}$	+
$DEB_{i,t}$	+
$q_{i,t}$	+
$R_{i,t}$	+, -
$SIZE_{i,t}$	-
$LOANS_{i,t}$	+, -
$NPL_{i,t}$	+, -
$LLA_{i,t}$	+, -
$GDPGR_t$	-
D_t	+

ที่มา: จากสมมติฐาน

4.4 วิธีการประมาณค่า

การประมาณค่าสัมประสิทธิ์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ผลกระทบวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-section Data) และข้อมูลอนุกรมเวลา (Time-series Data) หรือเรียกว่า Panel Data ด้วยแบบจำลอง Fixed Effect Model เนื่องจากมีข้อสมมติว่า ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งมีลักษณะการดำเนินงาน หรือพฤติกรรมเฉพาะของธนาคารพาณิชย์แตกต่างกัน (Unobservable bank-specific effect) ทั้งในด้านการบริหารจัดการและกลยุทธ์ต่างๆ ทำให้มีความน่าจะเป็นที่ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งมีเป้าหมายการดำรงเงินกองทุนแตกต่างกัน ซึ่งหากละเลยตัวแปร unobserved นั้นไป อาจทำให้เกิดความเอนเอียงได้ การใช้ Fixed Effect Model จะได้ค่า individual effects (v_i) ซึ่งเป็นค่าคงที่เฉพาะของแต่ละธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น Fixed Effect Model จึงเป็นการประมาณค่าที่ทำให้ความแปรปรวนน้อยลง หรือเรียกว่าทำให้การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ Efficiency ยิงขึ้น

และเนื่องจากการประมาณค่าสัมประสิทธิ์นี้เกิดปัญหา Heteroscedasticity คือ ปัญหาความแปรปรวนของตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อนมีค่าไม่คงที่ เพราะธนาคารพาณิชย์ที่ศึกษามีขนาดแตกต่างกัน ซึ่งปัญหานี้มักเกิดกับข้อมูลภาคตัดขวาง (cross-section) ถ้าประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square: OLS) ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ถึงแม้จะยังคงให้คุณสมบัติไม่เอนเอียง แต่ความแปรปรวนของตัวประมาณค่ามีค่าไม่ต่ำสุด จึงควรใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบทั่วไป (Generalized Least Square: GLS) ที่มีคุณสมบัติไม่เอนเอียงเหมือนวิธีกำลังสองน้อยที่สุด แต่ให้ความแปรปรวนของตัวประมาณค่าต่ำสุด ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงทำการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี Generalized Least Square (GLS) แบบ Fixed Effect Model

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

ผลการศึกษา

ในบทนี้เป็นการแสดงผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จากแบบจำลอง ซึ่งวิเคราะห์ผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย ด้วยวิธี Generalized Least Square (GLS) แบบ Fixed Effect Model ซึ่งแยกเป็นแบบจำลองที่ใช้ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับตัวเงินคลัง และสัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน ถัดมาเป็นการทดสอบความน่าเชื่อถือของค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี First Difference และการวิเคราะห์ผลกระทบของการเพิ่มสินเชื่อและวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน และในหัวข้อสุดท้ายเป็นการเปรียบเทียบผลการศึกษาเชิงประจักษ์กับงานวิจัยอื่นๆ

5.1 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์สมการผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทยโดยใช้ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับตัวเงินคลังเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน

จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์โดยใช้ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับตัวเงินคลังเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงินแสดงดังตารางที่ 5.1 ในคอลัมน์ที่ 1 พบว่า ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับตัวเงินคลังไม่มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า วินัยตลาดของผู้ฝากเงินไม่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ หรือธนาคารพาณิชย์ไม่ได้ตอบสนองความมีวินัยตลาดของผู้ฝากเงินด้วยการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน จากการที่ผู้ฝากเงินต้องการอัตราผลตอบแทนที่สูง เพื่อชดเชยกับการที่ต้องร่วมแบกรับความเสี่ยงจากการฝากเงินในธนาคารที่มีความเสี่ยงสูงนั้น อาจเนื่องจากว่า ผู้ฝากเงินอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของรายย่อย เมื่อพิจารณาเงินรับฝากแยกตามขนาดและอายุของเงินฝากธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ พบว่า จำนวนบัญชีเงินฝากที่มีสัดส่วนมากที่สุด ได้แก่ บัญชีเงินฝากของผู้ฝากเงินที่มีขนาดไม่เกิน 50,000 บาท ซึ่งในปี 2553 มีจำนวนถึง 70,111,810 บัญชี และคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 88.46 ของจำนวนบัญชีเงินฝากธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ แสดงให้เห็นแล้วว่า จำนวนบัญชีเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์มีการกระจุกตัวในกลุ่มผู้ฝากเงินรายย่อย ธนาคารพาณิชย์จึงไม่ตอบสนองวินัยตลาดของผู้ฝากเงินในด้านเงินกองทุน นอกจากนี้ ผู้ฝากเงินรายย่อยอาจสนใจเลือกฝากเงิน โดยดูที่อัตราดอกเบี้ย และตัวแปรอื่นๆ มากกว่าสนใจว่าธนาคารต้องเพิ่มทุน

ตารางที่ 5.1

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน
โดยใช้ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับตัวเงินคลังเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน

	Predicted sign	Dependent variable: $RBUF_{i,t}$				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
$RBUF_{i,t-1}$	+	0.672*** (18.517)	0.670*** (23.497)	0.729*** (19.237)	0.697*** (17.996)	0.696*** (19.618)
$DEP_{i,t}$	+	0.373 (0.355)	-0.110 (-0.110)	0.606 (0.557)		
$DEB_{i,t}$	+	0.770** (2.181)	0.537** (1.702)		0.937** (2.389)	
$q_{i,t}$	+	0.127*** (5.833)	0.046*** (2.503)			0.125*** (5.848)
$R_{i,t}$	+, -	-0.005 (-0.303)	0.018 (1.102)	0.017 (0.929)	0.012 (0.724)	0.001 (0.106)
$SIZE_{i,t}$	-	-0.530*** (-3.927)	-0.542*** (-4.656)	-0.375*** (-2.645)	-0.401*** (-2.876)	-0.509*** (-3.751)
$LOANS_{i,t}$	+, -	-0.457*** (-2.759)	-0.571*** (-5.346)	-0.387*** (-2.188)	-0.384*** (-2.268)	-0.475*** (-2.891)
$NPL_{i,t}$	+, -	-0.255 (-0.584)	-0.446** (-2.353)	0.097 (0.219)	-0.176 (-0.382)	0.024 (0.060)
$LLA_{i,t}$	+, -	-0.099 (-0.100)		-0.755 (-0.735)	-0.539 (-0.547)	-0.503 (-0.536)
$GDPGR_t$	-	-1.060*** (-3.862)	-0.548** (-1.983)	-0.496** (-1.923)	-0.385 (-1.560)	-1.118*** (-4.153)
D_t	+	0.093*** (3.900)	0.101*** (3.946)	0.064*** (2.518)	0.069*** (2.810)	0.088*** (3.728)
R^2		0.871	0.848	0.857	0.859	0.871
Adjusted R^2		0.860	0.837	0.845	0.848	0.861
Durbin-Watson stat		1.955	1.730	1.999	1.965	1.976
F-statistic		76.448	82.655	74.628	76.261	84.474
Prob(F-statistic)		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Total observations		333	333	333	333	333

หมายเหตุ: 1. *, **, *** แสดงการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 90 % 95 % และ 99 % ตามลำดับ

ส่วนตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า T-statistic

2. การประมาณค่าสัมประสิทธิ์จากการทดสอบ ADF unit root test พบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนมีลักษณะนิ่ง (stationary) แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรในแบบจำลองมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข)

การเสนออัตราดอกเบี้ยและผลิตภัณฑ์ทางการเงินจึงเป็นกลยุทธ์ที่ธนาคารใช้กับผู้ฝากเงินรายย่อย ประกอบกับผู้ฝากเงินอาจไม่มีความรู้ในด้านการเงินมากนัก ทำให้ไม่ได้ติดตามด้านเงินกองทุน ธนาคารพาณิชย์จึงไม่ตอบสนองด้วยการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน

สำหรับสัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน กล่าวคือ หากธนาคารพาณิชย์มีสัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินทั้งหมดเพิ่มขึ้น 1% ธนาคารพาณิชย์จะเพิ่มอัตราเงินกองทุนประมาณ 0.77% เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนในหุ้นกู้ ซึ่งส่วนมากเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ และสามารถสังเกตเห็นความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์จากการติดตามตรวจสอบและดูแล ถ้าธนาคารพาณิชย์มีสัดส่วนนักลงทุนในหุ้นกู้มาก ธนาคารพาณิชย์จะตอบสนองด้วยการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน โดยระยะหลังพบว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยได้หันมาระดมทุนด้วยการออกหุ้นกู้กันมากขึ้น

ค่า Tobin's q มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน กล่าวคือ หากนักลงทุนในหุ้นให้มูลค่าแก่ธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น 1% ธนาคารพาณิชย์จะเพิ่มอัตราเงินกองทุนประมาณ 0.127% เพื่อรักษา Charter value ที่นักลงทุนให้แก่ธนาคารพาณิชย์ แสดงให้เห็นว่า ธนาคารที่มีความเสี่ยงต่ำและมีความมั่นคง ซึ่งนักลงทุนสามารถสังเกตได้ ส่งผลให้มูลค่าตลาดหรือ Charter value สูง แต่ถ้ามีการแข่งขันกันเพิ่มขึ้นด้วยแรงจูงใจไปลงทุนที่เสี่ยง จึงมีความเสี่ยงทางการเงินเกิดขึ้น ทำให้เกิดต้นทุนของความเสี่ยงทางการเงิน ต้นทุนของการล้มละลาย และทำให้สูญเสีย Charter value ดังนั้น ธนาคารที่มี Charter value สูง จึงต้องการรักษา Charter value ไว้ โดยไม่มีแรงจูงใจไปลงทุนที่เสี่ยงเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน ซึ่งนับจากบทเรียนในวิกฤติการเงินปี 2540 เป็นต้นมา ธนาคารพาณิชย์ไทยมีความระมัดระวังในการลงทุนและการดำเนินงานที่มีความเสี่ยง เนื่องจากมีการส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลแก่ภายนอกมากขึ้น ซึ่งสะท้อนผ่านมูลค่าที่นักลงทุนให้แก่ธนาคารพาณิชย์ และเป็นการลงโทษสำหรับธนาคารพาณิชย์ที่มีความเสี่ยงสูงและมีเงินกองทุนไม่เพียงพอ

นอกจากนี้ยังพบว่า อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นไม่มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นไม่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ อาจเนื่องจากว่า ธนาคารพาณิชย์ไทย

ให้ความสำคัญกับความมั่นคงสูงกว่าประสิทธิภาพด้านต้นทุน และประกอบกับในช่วงที่ทำการศึกษานั้น ธนาคารพาณิชย์ไทยได้คำนึงถึงหลักการบริหารความเสี่ยงที่ดีกันมากขึ้น

อัตราเงินกองทุนเกินกว่าเงินกองทุนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดของธนาคารย้อนหลังไป 1 ช่วงเวลานับจากเวลา t มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน จากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.67 หมายความว่า ธนาคารพยายามปรับอัตราเงินกองทุนเข้าสู่ระดับเป้าหมาย แต่ไม่สามารถปรับได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งใน 1 ไตรมาส ธนาคารพาณิชย์จะปรับอัตราเงินกองทุนเข้าสู่ระดับเป้าหมายประมาณร้อยละ 33 ของความแตกต่างระหว่างอัตราเงินกองทุนที่มีอยู่จริงในช่วงเวลาก่อนหน้ากับอัตราเงินกองทุนในระดับเป้าหมาย หรือประมาณ 1 ใน 3 ของความแตกต่างนั้น ซึ่งเป็นการปรับเพียงบางส่วนจากความไม่สมบูรณ์ของตลาด ถ้าอัตราเงินกองทุนลดระดับลงต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ธนาคารพาณิชย์ต้องมีการปรับระดับเงินกองทุน แต่การปรับระดับเงินกองทุนไม่สามารถปรับได้อย่างรวดเร็ว ต้องใช้เวลา และมีต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุน ถ้าธนาคารพาณิชย์ออกหุ้นสามัญใหม่ จะเป็นการส่งสัญญาณลบไปยังตลาดเมื่อเกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลข่าวสาร และผลของปฏิกิริยาตอบสนองจากความมีวินัยตลาดของนักลงทุน ทำให้มูลค่าหุ้นลดลง หรือในกรณีต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุน ทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องลดการลงทุนที่มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเป็นบวกหรือลดการปล่อยสินเชื่อ ธนาคารพาณิชย์จึงต้องดำรงเงินกองทุนส่วนเกินเพื่อป้องกันต้นทุนที่อาจเกิดขึ้นจากการที่อัตราเงินกองทุนต่ำเกินไปอย่างไม่คาดคิด

ขนาดธนาคารมีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ดำรงเงินกองทุนส่วนเกินน้อยกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก จากความสามารถในการกระจายความเสี่ยงของสินทรัพย์ในพอร์ตการลงทุน ได้แก่ การปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกหนี้ในประเภทต่างๆ ได้ดีกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก ซึ่งมีการกระจุกตัวของประเภทลูกหนี้ในแต่ละอุตสาหกรรมมากกว่า นอกจากนี้ การที่ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินน้อยกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก ยังสะท้อนความสามารถในการทำกำไรจากการนำเงินทุนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และจาก “too-big-to-fail” hypothesis สะท้อนความเชื่อมั่นของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ว่า หากเกิดปัญหาห่อ้มได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐมากกว่า กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก ส่วนการที่ธนาคารพาณิชย์ขนาดกลาง และขนาดเล็กถูกควมรวม

หรือได้รับการเงินทุนโดยธนาคารต่างชาติ ทำให้ฐานะเงินกองทุนเข้มแข็งขึ้น ซึ่งเปิดโอกาสให้สามารถเข้ามาแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ได้มากขึ้น

อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม ซึ่งสะท้อนความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน กล่าวคือ หากธนาคารพาณิชย์มีอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้น 1% ธนาคารพาณิชย์จะลดอัตราเงินกองทุนประมาณ 0.457% แสดงให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ที่เลือกลงทุนสินทรัพย์เสี่ยงจากการปล่อยกู้ในพอร์ตการลงทุน ธนาคารพาณิชย์จะปรับอัตราเงินกองทุนส่วนเกินให้น้อยลง เนื่องจากมีแรงจูงใจในการลงทุนที่เสี่ยง ซึ่งอัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวมสะท้อนพฤติกรรมของธนาคารพาณิชย์ในการเลือกลงทุนสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูง ได้แก่ สินเชื่อ ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่มีสัดส่วนมากที่สุดสินทรัพย์รวมของธนาคารพาณิชย์ไทย และเหตุที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน อาจเนื่องจากบทเรียนในช่วงวิกฤตการเงินปี 2540 ทำให้ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ระมัดระวังในการปล่อยกู้ เพราะไม่ต้องการให้มีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งมาจากการบังคับใช้มาตรฐาน IAS 39 เกี่ยวกับการกันสำรองสำหรับลูกหนี้จัดชั้น

อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อบริษัทไม่มีความสัมพันธ์กับการดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อบริษัทไม่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อบริษัทเป็นการพิจารณาคุณภาพของสินเชื่อ ถ้าธนาคารมีสินเชื่อด้อยคุณภาพมากย่อมส่งผลต่อฐานะเงินกองทุนและความมั่นคงของธนาคาร เนื่องจากต้องมีการระงับการกันสำรองเพิ่มขึ้น แต่จากการศึกษาพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน

อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อบริษัท สะท้อนสัดส่วนการกันสำรองสำหรับความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้ ซึ่งเป็นความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Expected Loss) ไม่มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อบริษัทไม่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน ซึ่งเป็นความเสียหายเกินกว่าระดับที่คาดไว้ (Unexpected Loss)

สำหรับผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรด้านมหภาคนั้น พบว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติต่อหัวประชากรมีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีพฤติกรรมเชิงวัฏจักรของการดำรงเงินกองทุน กล่าวคือ ในช่วงเศรษฐกิจดีธนาคารจะดำรงอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงน้อยลง อาจเนื่องจากการประมาณการความเสี่ยงของสินทรัพย์ต่ำ ปริมาณการปล่อยสินเชื่อเติบโตสูง แต่ในช่วงเศรษฐกิจไม่ดี ประมาณการความเสี่ยงของผู้ที่มาขอู้สูง ธนาคารจึงเพิ่มอัตราเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงนั้น โดยลดการปล่อยสินเชื่อลง วิธีนี้จะส่งผลโดยตรงไปยังภาคเศรษฐกิจจริง ทำให้เศรษฐกิจที่ไม่ดียิ่งทวีความรุนแรง หรือเรียกว่าเกิดปัญหา Pro-cyclical ซึ่งในช่วงที่ทำการศึกษาก่อนหน้านี้เป็นช่วงที่เกิดวิกฤติ Subprime ในประเทศสหรัฐอเมริกา ธนาคารพาณิชย์ได้เพิ่มอัตราเงินกองทุนโดยชะลอการปล่อยสินเชื่อในภาคธุรกิจ การลงทุนจึงชะลอตัว และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลไปยังระบบเศรษฐกิจไทยในภาพรวม

ตัวแปรหุ่น (dummy) แทนช่วงเวลาที่มีการบังคับใช้ Basel II มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่า ช่วงเวลาที่ใช้ Basel II มีอิทธิพลต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน ซึ่งหลักเกณฑ์การกำกับดูแลเงินกองทุนตาม Basel II ประกอบด้วย 3 หลักการคือ หลักการที่ 1 การดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำ หลักการที่ 2 การกำกับดูแลโดยทางการ และหลักการที่ 3 การใช้กลไกตลาดในการกำกับดูแล ซึ่งหลักการที่ 2 และ 3 เป็นส่วนที่เพิ่มเติมมาจาก Basel I ที่มีเพียงหลักการที่ 1 โดยหลักการที่ 3 การใช้กลไกตลาดในการกำกับดูแล เน้นให้ธนาคารพาณิชย์มีความโปร่งใสเกี่ยวกับความเสี่ยงของตัวเอง ด้วยการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงและอัตราเงินกองทุนต่อภายนอก ซึ่งกลไกตลาดนี้จะเป็นแรงผลักดันให้ธนาคารพาณิชย์มีการบริหารความเสี่ยงที่ดีอีกทางหนึ่งและทำให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน

ค่าสถิติสำหรับการตัดสินใจจากการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ พบว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินได้ดี โดยมีค่า Adjusted R-squared เท่ากับ 0.871 และจากค่า Durbin-Watson stat เท่ากับ 1.955 เป็นการยืนยันว่าไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ของตัวรบกวน (Autocorrelation) หรือปัญหาที่เกิดจากตัวรบกวนในแต่ละช่วงเวลามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดจาก Correlation Matrix ยังพบว่า ไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปร (Multicollinearity)

เนื่องจากค่าสหสัมพันธ์มีค่าไม่เกิน 0.8¹ และจากค่า F-test สามารถปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีความสามารถร่วมกันในการอธิบายอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ในส่วนคอลัมน์ที่ 2 เป็นการประมาณค่าสัมประสิทธิ์โดยการใช้เพียงอัตราส่วนสินเชื่อบริษัทรวม และอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อรวมเป็นตัวแปรที่สะท้อนความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ พบว่า ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับตัวเงินคลังยังคงไม่มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ สัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินทั้งหมดและค่า Tobin's q ยังคงมีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐานไม่ต่างจากในคอลัมน์ที่ 1 แต่กลับพบว่า อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อรวมมีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่า ธนาคารที่มีสินเชื่อด้อยคุณภาพมาก ย่อมส่งผลต่อฐานะเงินกองทุนและความมั่นคงของธนาคาร เนื่องจากต้องมีการระงับการกันสำรองเพิ่มขึ้น

ต่อมาในคอลัมน์ที่ 3 ถึงคอลัมน์ที่ 5 เป็นการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ทดสอบเพื่อยืนยันผลทางสถิติ (Robustness test) ด้วยการทดสอบตัวแปรแทนวินัยตลาดแต่ละตัวแปร ผลการทดสอบพบว่า ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับตัวเงินคลังยังคงไม่มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในส่วนของสัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินทั้งหมดและค่า Tobin's q ยังคงมีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรแทนวินัยตลาดแต่ละตัวแปรที่ศึกษา ยังคงให้ผลเหมือนเดิม

สำหรับค่า Individual effects (v_i) จากตารางที่ 5.2 พบว่า กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีค่าต่ำกว่ากลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและขนาดเล็ก สะท้อนถึงโครงสร้างของธนาคารพาณิชย์ที่แตกต่างกันซึ่งมีผลต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน โดยกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่จะมีแรงจูงใจในการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินน้อยกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก

¹ ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก

ตารางที่ 5.2

ค่า Individual effects (v_i) จากคอลัมน์ที่ 1 ของธนาคารพาณิชย์ไทย 12 แห่ง

i	ธนาคารพาณิชย์	v_i
1	ธนาคารกรุงเทพ	6.2796
2	ธนาคารกสิกรไทย	6.4283
3	ธนาคารไทยพาณิชย์	6.4013
4	ธนาคารกรุงไทย	6.3033
5	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา	6.4761
6	ธนาคารทหารไทย	6.5173
7	ธนาคารนครหลวงไทย	6.6107
8	ธนาคารธนาชาติ	6.7708
9	ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย)	6.7651
10	ธนาคารยูโอบี	6.7357
11	ธนาคารเกียรตินาคิน	6.8228
12	ธนาคารทีสโก้	7.0818

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ:

- 1/ ธนาคารขนาดใหญ่ ประกอบด้วยธนาคารที่มีส่วนแบ่งตลาดของสินทรัพย์รวมตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไปของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ
- 2/ ธนาคารขนาดกลาง ประกอบด้วยธนาคารที่มีส่วนแบ่งตลาดของสินทรัพย์รวมตั้งแต่ร้อยละ 3 แต่ไม่ถึงร้อยละ 10 ของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ
- 3/ ธนาคารขนาดเล็ก ประกอบด้วยธนาคารที่มีส่วนแบ่งตลาดของสินทรัพย์รวมต่ำกว่าร้อยละ 3 ของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ

5.2 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์สมการผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทยโดยใช้สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน

จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์โดยใช้สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงินแสดงดังตารางที่ 5.3 ในคอลัมน์ที่ 1 พบว่า สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมไม่มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า วินัยตลาดของผู้ฝากเงินไม่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของ -

ตารางที่ 5.3

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน
โดยใช้สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน

	Predicted sign	Dependent variable: $RBUF_{i,t}$				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
$RBUF_{i,t-1}$	+	0.658*** (17.741)	0.713*** (20.967)	0.716*** (18.199)	0.697*** (17.996)	0.696*** (19.618)
$MA_{i,t}$	+	-0.170 (-1.270)	-0.171 (-0.378)	-0.160 (-1.160)		
$DEB_{i,t}$	+	0.747** (2.208)	0.679** (2.042)		0.937** (2.389)	
$q_{i,t}$	+	0.123*** (5.655)	0.082*** (4.173)			0.125*** (5.848)
$R_{i,t}$	+, -	-0.005 (-0.024)	0.005 (0.333)	0.017 (0.989)	0.012 (0.724)	0.001 (0.106)
$SIZE_{i,t}$	-	-0.622*** (-4.497)	-0.485*** (-3.628)	-0.493*** (-3.369)	-0.401*** (-2.876)	-0.509*** (-3.751)
$LOANS_{i,t}$	+, -	-0.402*** (-2.505)	-0.323*** (-2.195)	-0.382*** (-2.215)	-0.384*** (-2.268)	-0.475*** (-2.891)
$NPL_{i,t}$	+, -	-0.201 (-0.460)	-0.225 (-1.167)	0.202 (0.454)	-0.176 (-0.382)	0.024 (0.060)
$LLA_{i,t}$	+, -	-0.104 (-0.109)		-1.074 (-1.104)	-0.539 (-0.547)	-0.503 (-0.536)
$GDPGR_t$	-	-1.117*** (-3.959)	-0.819** (-3.041)	-0.488** (-1.905)	-0.385 (-1.560)	-1.118*** (-4.153)
D_t	+	0.097*** (3.883)	0.083*** (3.620)	0.072*** (2.764)	0.069*** (2.810)	0.088*** (3.728)
R^2		0.875	0.865	0.855	0.859	0.871
Adjusted R^2		0.863	0.855	0.843	0.848	0.861
Durbin-Watson stat		1.953	1.973	1.997	1.965	1.976
F-statistic		77.763	81.838	72.547	76.261	84.474
Prob(F-statistic)		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Total observations		333	333	333	333	333

หมายเหตุ: 1. *, **, *** แสดงการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 90 % 95 % และ 99 % ตามลำดับ

ส่วนตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า T-statistic

2. การประมาณค่าสัมประสิทธิ์จากการทดสอบ ADF unit root test พบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนมีลักษณะนิ่ง (stationary) แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรในแบบจำลองมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข)

ธนาคารพาณิชย์ หรือธนาคารพาณิชย์ไม่ได้ตอบสนองความมีวินัยตลาดของผู้ฝากเงินด้วยการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินจากการที่ผู้ฝากเงินลงโทษธนาคารที่มีความเสี่ยงสูง โดยการฝากเงินด้วยระยะเวลาที่สั้นลง

สำหรับสัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน กล่าวคือ หากธนาคารพาณิชย์มีสัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินทั้งหมดเพิ่มขึ้น 1% ธนาคารพาณิชย์จะเพิ่มอัตราเงินกองทุนประมาณ 0.747% เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนในหุ้นกู้ ซึ่งส่วนมากเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ และสามารถสังเกตเห็นความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์จากการติดตามตรวจสอบและดูแล ถ้าธนาคารพาณิชย์มีสัดส่วนนักลงทุนในหุ้นกู้มาก ธนาคารพาณิชย์จะตอบสนองด้วยการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน

ค่า Tobin's q มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน กล่าวคือ หากนักลงทุนในหุ้นให้มูลค่าแก่ธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น 1% ธนาคารพาณิชย์จะเพิ่มอัตราเงินกองทุนประมาณ 0.123% เพื่อรักษา Charter value ที่นักลงทุนให้แก่ธนาคารพาณิชย์ แสดงให้เห็นว่า ธนาคารที่มีความเสี่ยงต่ำ และมีความมั่นคง ซึ่งนักลงทุนสามารถสังเกตได้ ส่งผลให้มูลค่าตลาดหรือ Charter value สูง แต่ถ้ามีการแข่งขันกันเพิ่มขึ้นด้วยแรงจูงใจไปลงทุนที่เสี่ยง จึงมีความเสี่ยงทางการเงินเกิดขึ้น ทำให้เกิดต้นทุนของความเสี่ยงทางการเงิน ต้นทุนของการล้มละลาย และทำให้สูญเสีย Charter value ดังนั้น ธนาคารที่มี Charter value สูง จึงต้องการรักษา Charter value ไว้ โดยไม่มีแรงจูงใจไปลงทุนที่เสี่ยงเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน

นอกจากนี้ยังพบว่า อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น ไม่มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น ไม่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์

อัตราเงินกองทุนเกินกว่าเงินกองทุนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดของธนาคารย้อนหลังไป 1 ช่วงเวลานับจากเวลา t มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน จากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.66 หมายความว่า ธนาคารพยายามปรับอัตราเงินกองทุนเข้าสู่ระดับเป้าหมาย

แต่ไม่สามารถปรับได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งใน 1 ไตรมาส ธนาคารพาณิชย์จะปรับอัตราเงินกองทุนเข้าสู่ระดับเป้าหมายประมาณร้อยละ 34 ของความแตกต่างระหว่างอัตราเงินกองทุนที่มีอยู่จริงในช่วงเวลาก่อนหน้ากับอัตราเงินกองทุนในระดับเป้าหมาย ซึ่งเป็นการปรับเพียงบางส่วนจากความไม่สมบูรณ์ของตลาด

ขนาดธนาคารมีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ดำรงเงินกองทุนส่วนเกินน้อยกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก

อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวมซึ่งสะท้อนความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน

อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อรวม และอัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อรวมซึ่งสะท้อนความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ ไม่มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า อัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อรวม และอัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อรวมไม่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์

อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติต่อหัวประชากรมีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน

ตัวแปรหุ่น (dummy) แทนช่วงเวลาที่มีการบังคับใช้ Basel II มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน

ค่าสถิติสำหรับการตัดสินใจจากการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ พบว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินได้ดี โดยมีค่า Adjusted R-squared เท่ากับ 0.863 และจากค่า Durbin-Watson stat เท่ากับ 1.953 เป็นการยืนยันว่าไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ของตัวรบกวน

(Autocorrelation) หรือปัญหาที่เกิดจากตัวรบกวนในแต่ละช่วงเวลามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดจาก Correlation Matrix ยังพบว่า ไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปร (Multicollinearity) เนื่องจากค่าสหสัมพันธ์มีค่าไม่เกิน 0.8^2 และจากค่า F-test สามารถปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีความสามารถร่วมกันในการอธิบายอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ในส่วนคอลัมน์ที่ 2 เป็นการประมาณค่าสัมประสิทธิ์โดยการใช้เพียงอัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม และอัตราส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อรวมเป็นตัวแปรที่สะท้อนความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ ต่อมาในคอลัมน์ที่ 3 ถึงคอลัมน์ที่ 5 เป็นการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ทดสอบเพื่อยืนยันผลทางสถิติ (Robustness test) ด้วยการทดสอบตัวแปรแทนวินัยตลาดแต่ละตัวแปร ผลการทดสอบพบว่า สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมยังคงไม่มีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในส่วนของสัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินทั้งหมดและค่า Tobin's q ยังคงมีความสัมพันธ์กับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินตรงตามสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรแทนวินัยตลาดแต่ละตัวแปรที่ศึกษา ยังคงให้ผลเหมือนเดิม

จากผลการศึกษาเมื่อใช้สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน สอดคล้องกับการศึกษาเมื่อใช้ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับตัวเงินคลังเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน แสดงให้เห็นว่า วินัยตลาดของผู้ฝากเงินไม่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์

สำหรับค่า Individual effects (v_i) จากตารางที่ 5.4 พบว่า กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีค่าต่ำกว่ากลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและขนาดเล็ก สะท้อนถึงโครงสร้างของธนาคารพาณิชย์ที่แตกต่างกันซึ่งมีผลต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน โดยกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่จะมีแรงจูงใจในการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินน้อยกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก สอดคล้องกับการศึกษาเมื่อใช้ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับตัวเงินคลังเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน

² ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก

ตารางที่ 5.4

ค่า Individual effects (v_i) จากคอลัมน์ที่ 1 ของธนาคารพาณิชย์ไทย 12 แห่ง

i	ธนาคารพาณิชย์	v_i
1	ธนาคารกรุงเทพ	7.3140
2	ธนาคารกสิกรไทย	7.4861
3	ธนาคารไทยพาณิชย์	7.4616
4	ธนาคารกรุงไทย	7.3781
5	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา	7.5592
6	ธนาคารทหารไทย	7.6052
7	ธนาคารนครหลวงไทย	7.7028
8	ธนาคารธนาชาติ	7.8956
9	ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย)	7.9193
10	ธนาคารยูโอบี	7.8709
11	ธนาคารเกียรตินาคิน	7.9960
12	ธนาคารทีเอสบี	8.2776

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ:

- 1/ ธนาคารขนาดใหญ่ ประกอบด้วยธนาคารที่มีส่วนแบ่งตลาดของสินทรัพย์รวมตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไปของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ
- 2/ ธนาคารขนาดกลาง ประกอบด้วยธนาคารที่มีส่วนแบ่งตลาดของสินทรัพย์รวมตั้งแต่ร้อยละ 3 แต่ไม่ถึงร้อยละ 10 ของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ
- 3/ ธนาคารขนาดเล็ก ประกอบด้วยธนาคารที่มีส่วนแบ่งตลาดของสินทรัพย์รวมต่ำกว่าร้อยละ 3 ของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า วินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นกู้ และวินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นธนาคารพาณิชย์ มีอิทธิพลต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทยในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ตอบสนองความมีวินัยตลาดของนักลงทุนทั้งนักลงทุนในหุ้นกู้ และนักลงทุนในหุ้น ส่วนวินัยตลาดของผู้ฝากเงินซึ่งใช้ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับตัวเงินคลังเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน ไม่มีอิทธิพลต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน สอดคล้องกับผลการศึกษาเมื่อใช้สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน แสดงให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ไม่ได้ตอบสนองความมีวินัยตลาดของผู้ฝากเงินด้วยการดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน และธนาคารพาณิชย์ยังพบกับต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุนที่ทำให้

สามารถปรับระดับอัตราการดำรงเงินกองทุนได้เพียงบางส่วน ในขณะที่ขนาดธนาคารมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน แสดงให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ดำรงเงินกองทุนส่วนเกินน้อยกว่าธนาคารขนาดเล็ก เนื่องจากธนาคารขนาดใหญ่มีความเสี่ยงที่ต่ำกว่า เป็นผลมาจากการกระจายความเสี่ยงของสินทรัพย์ในพอร์ตการลงทุนได้ดีกว่าธนาคารขนาดเล็ก ส่วนตัวแปรสินเชื่อซึ่งสะท้อนความเสี่ยงของธนาคาร มีผลในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน ธนาคารที่เลือกลงทุนสินทรัพย์เสี่ยงในพอร์ตการลงทุน จะดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินน้อยลงเนื่องจากมีแรงจูงใจในการลงทุนที่เสี่ยง นอกจากนี้ตัวแปรอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีผลในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยดำรงเงินกองทุนส่วนเกินเพิ่มขึ้นในช่วงเศรษฐกิจไม่ดี อาจเกิดจากการปล่อยสินเชื่อดลดลง ซึ่งเป็นการซ้ำเติมเศรษฐกิจที่ไม่ดีให้ทวีความรุนแรง และตัวแปรช่วงเวลาที่มีการบังคับใช้หลักเกณฑ์ Basel II ยังส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน

5.3 การทดสอบความน่าเชื่อถือของค่าสัมประสิทธิ์จากสมการที่ 4.1 และ 4.2 ด้วยวิธี First Difference

การประมาณค่าสัมประสิทธิ์สมการผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทยแบบ First Difference เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของค่าสัมประสิทธิ์จากสมการที่ 4.1 และ 4.2 ตามแนวคิดของ Jacques and Nigro (1997) และ Stolz and Wedow (2005) โดยที่จุดมุ่งหมายของธนาคารในการดำรงเงินกองทุนจะคำนึงถึงระดับเงินกองทุนที่เหมาะสม (Optimum capital buffer) ซึ่งเป็นระดับเป้าหมายของธนาคาร เป็นไปตามสมการดังนี้

$$\Delta RBUF_{i,t} = \alpha(RBUF_{i,t}^* - RBUF_{i,t-1}) + \epsilon_{it} \quad (5.3.1)$$

$$\text{จาก} \quad RBUF_{i,t}^* = Z_{i,t} \quad (5.3.2)$$

$$\text{ดังนั้น} \quad \Delta RBUF_{i,t} = \alpha(Z_{i,t} - RBUF_{i,t-1}) + \epsilon_{it} \quad (5.3.3)$$

$$RBUF_{i,t} - RBUF_{i,t-1} = \beta_0 Z_{i,t} + \beta_1 RBUF_{i,t-1} + \epsilon_{it} \quad (5.4.4)$$

$$\text{โดยที่} \quad \beta_0 = \alpha \quad \text{และ} \quad \beta_1 = -\alpha$$

จากผลการประมาณค่าดังตารางที่ 5.5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของการวิเคราะห์แบบ First Difference ให้ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ไม่แตกต่างจากการวิเคราะห์แบบ Level ที่ได้ศึกษาไป

ตารางที่ 5.5

การทดสอบความน่าเชื่อถือของค่าสัมประสิทธิ์จากสมการที่ 4.1 และ 4.2 แบบ First Difference

	Predicted sign	Dependent variable: $RBUF_{i,t} - RBUF_{i,t-1}$	
		(4.1)	(4.2)
$RBUF_{i,t-1}$	-	-0.327*** (-9.031)	-0.341*** (-9.200)
$DEP_{i,t}$	+	0.373 (0.355)	
$MA_{i,t}$	+		-0.170 (-1.270)
$DEB_{i,t}$	+	0.770** (2.181)	0.747** (2.208)
$q_{i,t}$	+	0.127*** (5.833)	0.123*** (5.655)
$R_{i,t}$	+, -	-0.005 (-0.303)	-0.005 (-0.024)
$SIZE_{i,t}$	-	-0.530*** (-3.927)	-0.622*** (-4.497)
$LOANS_{i,t}$	+, -	-0.457*** (-2.759)	-0.402** (-2.505)
$NPL_{i,t}$	+, -	-0.255 (-0.584)	-0.201 (-0.460)
$LLA_{i,t}$	+, -	-0.099 (-0.100)	-0.104 (-0.109)
$GDPGR_t$	-	-1.060*** (-3.862)	-1.117*** (-3.959)
D_t	+	0.093*** (3.900)	0.097*** (3.883)
R^2		0.426	0.446
Adjusted R^2		0.375	0.397
Durbin-Watson stat		1.955	1.953
F-statistic		8.359	8.962
Prob (F-statistic)		0.00	0.00

หมายเหตุ: *, **, *** แสดงการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 90 % 95 % และ 99 % ตามลำดับ

ส่วนตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า T-statistic

ในช่วงแรก แต่การวิเคราะห์แบบ First Difference ให้ค่า Adjusted R-squared เท่ากับ 0.426 และ 0.446 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าแบบ Level และเมื่อพิจารณาอัตราความเร็วของการปรับระดับเงินกองทุน พบว่า อัตราเงินกองทุนเกินกว่าเงินกองทุนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดของธนาคารย้อนหลังไป 1 ช่วงเวลานับจากเวลา t มีความสัมพันธ์กับความแตกต่างระหว่างระดับอัตราเงินกองทุนที่เกิดขึ้นจริงระหว่างสองช่วงเวลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความแตกต่างระหว่างระดับอัตราเงินกองทุนที่เกิดขึ้นจริงระหว่างสองช่วงเวลาตรงตามสมมติฐาน จากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.327 และ 0.341 ตามลำดับ หมายความว่าธนาคารพยายามปรับอัตราเงินกองทุนเข้าสู่ระดับเป้าหมาย แต่ไม่สามารถปรับได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งใน 1 ไตรมาส ธนาคารพาณิชย์จะปรับอัตราเงินกองทุนเข้าสู่ระดับเป้าหมายประมาณร้อยละ 30 ของความแตกต่างระหว่างอัตราเงินกองทุนที่มีอยู่จริงในช่วงเวลา ก่อนหน้ากับอัตราเงินกองทุนในระดับเป้าหมาย หรือประมาณ 1 ใน 3 ของความแตกต่างนั้น ซึ่งเป็นการปรับเพียงบางส่วนจากความไม่สมบูรณ์ของตลาด การวิเคราะห์ในส่วนนี้จึงเป็นการยืนยันผลของการทดสอบความน่าเชื่อถือของค่าสัมประสิทธิ์จากสมการที่ 4.1 และ 4.2 ที่ได้ทำการศึกษาไปในช่วงแรก

5.4 การวิเคราะห์ผลกระทบของการเพิ่มสินเชื่อและวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน

จากผลการศึกษาในช่วงแรกพบว่า อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวมมีอิทธิพลต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน เนื่องจากนับตั้งแต่วิกฤตการเงินในปี 2540 ธนาคารพาณิชย์ระมัดระวังและชะลอการปล่อยกู้ เพื่อป้องกันปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนส่วนเกินจากการชะลอการปล่อยกู้ของธนาคารพาณิชย์ แต่การส่งเสริมให้มีการเปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณะชนมากขึ้นเป็นการส่งเสริมวินัยตลาด และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีการบริหารความเสี่ยงที่ดี และพยายามปรับลดความเสี่ยงของสินทรัพย์ในพอร์ตการลงทุนให้อยู่ในระดับต่ำ วินัยตลาดจึงเป็นอีกปัจจัยที่ทำให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทดลองประมาณค่าแบบจำลองผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย เมื่อมีการขยายสินเชื่อเพิ่มขึ้น ตลอดจนวินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นกู้ที่เพิ่มขึ้นสะท้อนผ่านสัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์ และ

ตารางที่ 5.6

การวิเคราะห์ผลกระทบของการเพิ่มสินเชื่อและวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน

Capital Buffers	Capital Buffers	Expected Capital Buffers			
		% change in LOANS, DEB, q			
		5%	10%	15%	Loans = Deposits
LOANS	0.756	0.741	0.725	0.710	0.749
DEB	0.756	0.757	0.758	0.760	-
q	0.756	0.764	0.773	0.781	-

ที่มา: จากการคำนวณ

วินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นที่เพิ่มขึ้นสะท้อนผ่านค่า Tobin's q ผลการศึกษาดังตารางที่ 5.6 พบว่า ในภาวะปกติ ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนส่วนเกินประมาณ 0.756 แต่เมื่อมีการขยายสินเชื่อเต็มที่ กล่าวคือขยายสินเชื่อในปริมาณที่เท่ากับเงินฝาก ส่งผลให้เงินกองทุนส่วนเกินลดลงเป็น 0.749 และในกรณีที่มีการขยายสินเชื่อเพิ่มขึ้น 5% 10% และ 15% ธนาคารพาณิชย์จะดำรงเงินกองทุนส่วนเกินลดลงเป็น 0.741 0.725 และ 0.710 ตามลำดับ

สำหรับกรณีของวินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นที่สะท้อนผ่านสัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่ง พบว่า ในภาวะปกติ ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนส่วนเกินประมาณ 0.756 แต่เมื่อมีสัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินทั้งหมดเพิ่มขึ้น 5% 10% และ 15% ธนาคารพาณิชย์จะดำรงเงินกองทุนส่วนเกินเพิ่มขึ้นเป็น 0.757 0.758 และ 0.760 ตามลำดับ

ในส่วนวินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นที่สะท้อนผ่านค่า Tobin's q พบว่า ในภาวะปกติ ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนส่วนเกินประมาณ 0.756 แต่เมื่อนักลงทุนในหุ้นให้มูลค่าแก่ธนาคารพาณิชย์ผ่านค่า Tobin's q เพิ่มขึ้น 5% 10% และ 15% ธนาคารพาณิชย์จะดำรงเงินกองทุนส่วนเกินเพิ่มขึ้นเป็น 0.764 0.773 และ 0.781 ตามลำดับ

จากผลการศึกษาข้างต้น ทำให้สามารถสรุปได้ว่า การปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้นเต็มที่เท่ากับเงินฝาก ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนส่วนเกินลดลงต่ำกว่าในกรณีปกติเพียงเล็กน้อย แสดงว่า การลดลงของการปล่อยสินเชื่อเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน แต่สินเชื่อไม่ใช่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดเพียงปัจจัยเดียวที่มีผลต่อการดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน ซึ่งวินัยตลาด

เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อแรงจูงใจของธนาคารพาณิชย์ และปัจจัยกำหนดการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินด้วย

5.5 การเปรียบเทียบผลการศึกษาเชิงประจักษ์กับงานวิจัยอื่นๆ

งานศึกษาเชิงประจักษ์ที่วิเคราะห์ผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินในอดีตที่ผ่านมา ได้แก่ งานศึกษาของ Keeley (1990) วิเคราะห์ผลของแรงจูงใจในการลดการลงทุนที่เสี่ยงเพื่อรักษา Charter value ต่อการดำรงเงินกองทุนในประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อมาเป็นงานของ Nier and Baumann (2006) ศึกษาผลของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์จำนวน 729 แห่ง ใน 32 ประเทศ ระหว่างปี 1993-2000 ซึ่งเน้นที่นักลงทุนในหุ้นกู้ และ Flannery and Rangan (2006) วิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้อัตราเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้น โดยสมมติฐานหลักคือ การมีวินัยตลาดของผู้ฝากเงินและนักลงทุน และงานของ Fonseca and Gonzalez (2010) ทำการศึกษาปัจจัยที่กำหนดการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์จำนวน 1337 แห่ง ใน 70 ประเทศ ระหว่างปี 1992-2002 ซึ่งเน้นที่วินัยตลาดของผู้ฝากเงิน ในส่วนงานศึกษานี้จะศึกษาเฉพาะวินัยตลาดของประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งครอบคลุมวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน นักลงทุนในหุ้นกู้ และ นักลงทุนในหุ้น ในช่วงเวลาหลังวิกฤติการเงินปี 2540 ที่เริ่มเข้าสู่ช่วงปกติ คือ หลังจากปี 2544-2552

ผลการศึกษาที่ได้จากการงานของ Keeley (1990) ทำให้ทราบว่า ธนาคารพาณิชย์ที่มี Charter value หรือมูลค่าจากนักลงทุนในหุ้นสูง จะลดการลงทุนที่เสี่ยงและดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินสูงขึ้น ส่วนงานของ Nier and Baumann (2006) มีการใช้ตัวแปรที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้ ได้แก่ การใช้ตัวแปร dummy แทนการมีระบบประกันเงินฝาก และการวัดปริมาณข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานศึกษานี้ คือ การใช้สัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินรวม แทนวินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นกู้ พบว่า สัดส่วนหุ้นกู้ต่อหนี้สินรวมในสัดส่วนที่มากส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์เกิดแรงจูงใจในการจำกัดการลงทุนที่เสี่ยงและดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน ในส่วนของ Flannery and Rangan (2006) พบว่า ผู้ฝากเงินและนักลงทุนในหุ้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของธนาคารพาณิชย์ผ่านการเรียกร้องอัตราผลตอบแทนที่สูงขึ้นและผ่านมูลค่าที่นักลงทุนให้แก่ธนาคารพาณิชย์ ซึ่งวินัยตลาดเป็นส่วนสำคัญในการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ไม่ให้มีแรงจูงใจในการลงทุนที่เสี่ยงและดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน และงานของ Fonseca and Gonzalez (2010) พบว่า เมื่อผู้ฝากเงิน

เรียกร้องอัตราผลตอบแทนที่สูง ธนาคารพาณิชย์จึงตอบสนองด้วยแรงจูงใจในการดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน

เมื่อเปรียบเทียบงานศึกษาข้างต้นที่กล่าวมานั้น ล้วนแล้วแต่มีข้อจำกัดทางด้านตัวแปรวินัยตลาดที่ศึกษา คือ ศึกษาวินัยตลาดเพียงทางใดทางหนึ่ง ผลที่ได้ อาจมีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจของธนาคารพาณิชย์ยังมีอีกหลายภาคส่วน งานศึกษานี้จึงมีการศึกษาคอบคลุมวินัยตลาดถึง 3 ส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ วินัยตลาดของผู้ฝากเงิน นักลงทุนในหุ้นกู้ และนักลงทุนในหุ้น ซึ่งงานศึกษานี้ได้ใช้ช่วงเวลาที่อยู่ในภาวะปกติ คือ หลังปี 2544 เนื่องจากช่วงหลังวิกฤตการเงินปี 2540 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ข้อบังคับสำหรับธนาคารพาณิชย์ไทยให้มีความรัดกุมมากขึ้น อาทิ เรื่องเกณฑ์การจัดชั้นลูกหนี้ที่ออกมาบังคับให้ธนาคารพาณิชย์ที่ลูกหนี้มีปัญหาในการชำระดอกเบี้ยหรือเงินต้นเกินกว่า 3 เดือน จัดเป็นลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีภาระต้องกันสำรองสำหรับความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งเป็นรายการหักออกจากสินทรัพย์ในงบดุล และเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนให้แล้วเสร็จภายในสิ้นปี 2543 ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินกองทุนเพิ่มขึ้นมาก แต่ความสามารถในการทำกำไรที่ลดลงจากการกันสำรอง และผลการดำเนินงานที่ขาดทุนทำให้ฐานะเงินกองทุนลดลงต่ำกว่าเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ธนาคารพาณิชย์เหล่านี้จึงต้องเพิ่มทุนเพื่อเสริมสภาพคล่อง และป้องกันปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่จะมีมากขึ้น ในระหว่างปี 2540-2543 จึงเป็นช่วงที่ธนาคารพาณิชย์ได้มีการเพิ่มทุนอย่างสูงจนฐานะเงินกองทุนเริ่มเข้มแข็ง และปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ลดลง งานศึกษานี้จึงจัดผลของความผิดปกติในฐานะเงินกองทุนจากการเร่งเพิ่มทุน ด้วยการศึกษาช่วงเวลาหลังปี 2544 เป็นต้นไปซึ่งอยู่ในภาวะที่เริ่มปกติ

การเปรียบเทียบภาพรวมผลการศึกษานี้กับงานที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นความสอดคล้องของแบบจำลองเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่า การศึกษาผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินยังคงอยู่ในรูปแบบเดียวกัน แม้จะทำการศึกษาในประเทศที่แตกต่างกัน ส่วนวินัยตลาดของผู้ฝากเงินนั้น ให้ผลการศึกษาด่างจากงานของ Fonseca and Gonzalez (2010) อาจเนื่องจากจำนวนตัวอย่างที่ศึกษามีน้อยเกินไป ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่ศึกษาแตกต่างกัน เพราะงานของ Fonseca and Gonzalez (2010) ทำการศึกษาธนาคารพาณิชย์ถึง 1337 แห่ง ใน 70 ประเทศ แต่งานนี้ศึกษาเพียงประเทศเดียวอาจทำให้ผลที่ได้มีความคลาดเคลื่อน อย่างไรก็ตาม งานศึกษานี้ไม่สามารถศึกษาเปรียบเทียบถึงวินัยตลาดด้วยตัวแปรอื่นๆที่อาจสะท้อนวินัยตลาดได้ดีกว่านี้ กล่าวคือ จำกัดอยู่เพียงกรอบแนวคิดที่นำไปสู่การศึกษาวินัยตลาดที่กล่าวไปแล้วเท่านั้น

สำหรับงานศึกษาผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินในประเทศไทยยังไม่มีผู้ทำการศึกษามีเพียงงานศึกษาของเอมอร์ รุจิภัทรมงคล (2547) ศึกษาผลกระทบของหลักเกณฑ์เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (Basel II) ที่มีผลต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยที่คำนวณตามมาตรฐาน Basel และ Basel II ส่วนกุลกานต์ ตันติเดมิท, นรพรพร เพ็ชรตระกูล, นวพร สุทธาชีพ และ พงศ์ระพีพร อภากร (2552) ทำการศึกษาว่า ภาคการเงินของไทยเกิดปัญหา Pro-cyclicality หรือไม่ และผลกระทบของการนำระบบ Dynamic Provisioning มาใช้กับธนาคารพาณิชย์ไทย ผลการศึกษาพบว่า ภาคการเงินของไทยมีลักษณะ Pro-cyclicality คือ สถาบันการเงินมีแนวโน้มกันสำรองน้อยลงในช่วงเศรษฐกิจดี และกันสำรองเพิ่มขึ้นในช่วงเศรษฐกิจไม่ดี การกันสำรองแบบ Dynamic Provisioning จะช่วยสร้างกันชนให้กับสถาบันการเงินไทย กล่าวคือ ในภาวะที่เศรษฐกิจดี ธนาคารควรเพิ่มอัตราเงินกองทุนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา Pro-cyclical ในช่วงที่เศรษฐกิจไม่ดี

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปผลการศึกษาผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย ข้อเสนอแนะ รวมถึงข้อจำกัดในการศึกษาครั้งนี้ และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต

6.1 สรุปผลการศึกษา

การดำรงอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยโดยส่วนใหญ่สูงกว่าที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินมีหลายปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ปัจจัยแรกจากหลักเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงในปัจจุบัน ที่บังคับให้ธนาคารพาณิชย์ไทยต้องดำรงอัตราเงินกองทุนทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.5 โดยที่อัตราเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต่อสินทรัพย์เสี่ยงต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 4.25 ปัจจัยที่สองจากวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน นักลงทุนในหุ้นกู้ และนักลงทุนในหุ้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้ฝากเงินจะเป็นรายย่อย ส่วนนักลงทุนในหุ้นกู้ และนักลงทุนในหุ้นจะเป็นรายใหญ่ ซึ่งการส่งเสริมให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใสและได้มาตรฐาน อาจเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มวินัยตลาดจากภายนอกได้ ส่วนปัจจัยที่สาม กลยุทธ์ของธนาคารในด้านสินเชื่อ จากการขยายตัวของสินเชื่อที่ชะลอลง และธนาคารพาณิชย์เพิ่มความระมัดระวังในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อจากผลของเศรษฐกิจที่ชะลอตัว

การประมาณค่าสัมประสิทธิ์เพื่อศึกษาผลกระทบของวินัยตลาดต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย ด้วยวิธี Generalized Least Square (GLS) แบบ Fixed Effect Model จากกรอบแนวคิดของ Keeley (1990) และ Laffont and Tirole (1993) ที่ว่า ถ้าผู้ฝากเงินและนักลงทุนมีวินัยตลาด ธนาคารพาณิชย์จะตอบสนองความมีวินัยตลาดด้วยการดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ฝากเงินและนักลงทุน ซึ่งจากผลการศึกษา สามารถสรุปความสัมพันธได้ดังต่อไปนี้

วินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นกู้ และวินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นธนาคารพาณิชย์ มีอิทธิพลต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทยในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า

ธนาคารพาณิชย์ตอบสนองความมีวินัยตลาดของนักลงทุนทั้งนักลงทุนในหุ้นกู้ และนักลงทุนในหุ้น ส่วนวินัยตลาดของผู้ฝากเงินซึ่งใช้ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับตัวเงินคลังเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงินไม่มีอิทธิพลต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน สอดคล้องกับผลการศึกษาเมื่อใช้สัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมเป็นตัวแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน แสดงให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ไม่ได้ตอบสนองความมีวินัยตลาดของผู้ฝากเงินด้วยการดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน และธนาคารพาณิชย์ยังพบกับต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุนที่ทำให้ธนาคารพาณิชย์สามารถปรับระดับอัตราดอกเบี้ยเงินกองทุนได้เพียงบางส่วน ในขณะที่ขนาดธนาคารมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน แสดงให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินน้อยกว่าธนาคารขนาดเล็ก เนื่องจากธนาคารขนาดใหญ่มีความเสี่ยงที่ต่ำกว่า เป็นผลมาจากการกระจายความเสี่ยงของสินทรัพย์ในพอร์ตการลงทุนได้ดีกว่าธนาคารขนาดเล็ก ส่วนตัวแปรสินเชื่อซึ่งสะท้อนความเสี่ยงของธนาคาร มีผลในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน ธนาคารที่เลือกการลงทุนสินทรัพย์เสี่ยงในพอร์ตการลงทุน จะดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินน้อยลงเนื่องจากมีแรงจูงใจในการลงทุนที่เสี่ยง นอกจากนี้ ตัวแปรอัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีผลในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินเพิ่มขึ้นในช่วงเศรษฐกิจไม่ดี ซึ่งอาจเกิดจากการปล่อยสินเชื่อดอกต่ำ เป็นการซ้ำเติมเศรษฐกิจที่ไม่ดีให้ทวีความรุนแรง สุดท้าย ตัวแปรช่วงเวลาที่มีการบังคับใช้หลักเกณฑ์ Basel II ยังส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินด้วย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า วินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นกู้ มีอิทธิพลต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ไทย ส่วนวินัยตลาดของผู้ฝากเงินไม่มีอิทธิพลต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน อาจเนื่องจากว่า นักลงทุนในหุ้นกู้เป็นนักลงทุนหรือเจ้าหน้าที่รายใหญ่ของธนาคารพาณิชย์ ส่วนผู้ฝากเงินนั้นเป็นเจ้าหน้าที่รายย่อย ธนาคารพาณิชย์จึงไม่ตอบสนองวินัยตลาดของผู้ฝากเงินในด้านเงินกองทุน ผู้ฝากเงินรายย่อยอาจสนใจที่จะเลือกฝากเงิน โดยดูที่อัตราดอกเบี้ย และตัวแปรอื่นๆ มากกว่าที่จะสนใจว่าธนาคารต้องเพิ่มทุน การเสนออัตราดอกเบี้ยและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน จึงเป็นกลยุทธ์ที่ธนาคารใช้กับผู้ฝากเงินรายย่อย ประกอบกับผู้ฝากเงินอาจไม่มีความรู้ในด้านการเงินมากนัก ทำให้ไม่ได้ติดตามด้านอัตราเงินกองทุน ธนาคารพาณิชย์จึงไม่ตอบสนองด้วยการเพิ่มอัตราเงินกองทุน ส่วนเจ้าหน้าที่รายใหญ่จะสนใจการเพิ่มอัตราเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากทำให้ผลตอบแทนอย่างเดียวนั้นไม่พอ เรื่องความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์เป็นเรื่องสำคัญสำหรับเจ้าหน้าที่

รายใหญ่ด้วย ดังนั้น ธนาคารพาณิชย์จึงดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินเพื่อตอบสนองวินัยตลาดของนักลงทุนในตราสารหนี้

ส่วนนักลงทุนในหุ้นธนาคารพาณิชย์ จากผลการศึกษาพบว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยตอบสนองต่อวินัยตลาดของนักลงทุนในหุ้นธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากนักลงทุนในหุ้นส่วนมากเป็นรายใหญ่ ซึ่งจะติดตามความเสี่ยงและการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์อยู่เสมอ พร้อมทั้งสามารถเข้าถึงข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ได้ดี ธนาคารพาณิชย์จึงตอบสนองความมีวินัยตลาดของนักลงทุนด้วยการบริหารความเสี่ยงและการดำเนินงานที่ดี ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์มีการดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน

ธนาคารพาณิชย์ยังพบกับต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุน เนื่องจาก ถ้าอัตราเงินกองทุนลดระดับลงต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ธนาคารต้องมีการปรับระดับเงินกองทุน แต่การปรับระดับเงินกองทุนไม่สามารถปรับได้อย่างรวดเร็ว ต้องใช้เวลา และมีต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุนจากความไม่สมบูรณ์ของตลาด ถ้าธนาคารออกหุ้นสามัญใหม่จะเป็นการส่งสัญญาณลบไปยังตลาด เมื่อเกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลข่าวสาร และผลของปฏิกิริยาตอบสนองจากความมีวินัยตลาดของนักลงทุนทำให้มูลค่าหุ้นลดลง หรือในกรณีต้นทุนของการปรับระดับเงินกองทุนที่ทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องลดการลงทุนที่มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเป็นบวก หรือลดการปล่อยสินเชื่อลง ธนาคารจึงต้องดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินเพื่อป้องกันต้นทุนที่จะเกิดขึ้นจากการที่อัตราเงินกองทุนต่ำเกินไปอย่างไม่คาดคิด

เมื่อพิจารณาตามขนาดธนาคาร ธนาคารขนาดใหญ่มักจะดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินน้อยกว่าธนาคารขนาดเล็ก อาจเนื่องจาก ธนาคารขนาดใหญ่มีความเสี่ยงที่ต่ำกว่าเป็นผลมาจากการกระจายความเสี่ยงของสินทรัพย์ในพอร์ตการลงทุนที่ดีกว่าธนาคารขนาดเล็ก ส่วนในด้านสินเชื่อซึ่งสะท้อนความเสี่ยงของธนาคาร ธนาคารที่เลือกการลงทุนสินทรัพย์เสี่ยงในพอร์ตการลงทุนแล้ว จะเลือกดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินน้อยลง เนื่องจากมีแรงจูงใจในการลงทุนที่เสี่ยงเพื่อหากำไรมากกว่า ซึ่งเป็นกลยุทธ์ของธนาคาร ดังนั้น ธนาคารจึงไม่สนใจเพิ่มอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน

นอกจากนี้ ในช่วงเศรษฐกิจดี ธนาคารจะดำรงอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงน้อยลง เนื่องจากการประมาณการความเสี่ยงของสินทรัพย์ต่ำ ปริมาณการปล่อยสินเชื่อเติบโตสูง ธนาคารพาณิชย์จึงดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกินลดลง แต่ในช่วงเศรษฐกิจไม่ดี ประมาณการความเสี่ยง

ของผู้ที่มาขอกู้สูง ธนาคารจึงเพิ่มอัตราเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงนั้น โดยลดการปล่อยสินเชื่อดังซึ่งส่งผลไปยังภาคเศรษฐกิจจริง ทำให้เศรษฐกิจที่ไม่ดียิ่งทวีความรุนแรงเข้าไปอีก ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ กุลกานต์ ตันติเตมิท และคณะ (2552) ซึ่งพบว่า ภาคการเงินของไทยมีลักษณะ Pro-cyclicality คือ สถาบันการเงินมีแนวโน้มกันสำรองน้อยลงในช่วงเศรษฐกิจดี และกันสำรองเพิ่มขึ้นในช่วงเศรษฐกิจไม่ดี ประเทศไทยจึงควรมีการกันสำรองแบบ Dynamic Provisioning ซึ่งจะช่วยสร้าง Buffer ให้กับสถาบันการเงินไทย กล่าวคือ ในภาวะที่เศรษฐกิจดี ธนาคารควรเพิ่มอัตราเงินกองทุนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา Pro-cyclical ในช่วงที่เศรษฐกิจแย่

สำหรับช่วงเวลาที่มีการบังคับใช้ Basel II มีอิทธิพลต่อการดำรงเงินกองทุนส่วนเกิน การใช้กลไกตลาดในการกำกับดูแลจึงน่าจะเป็นอีกกลไกหนึ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนให้ระบบธนาคารพาณิชย์ไทยมีการบริหารความเสี่ยงที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้การดำรงเงินกองทุนส่วนเกินเพิ่มขึ้น และเพิ่มความมั่นคงให้กับระบบธนาคารพาณิชย์ไทยด้วย

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของวินัยตลาดจากนักลงทุนทั้งนักลงทุนในตราสารหนี้ และนักลงทุนในหุ้น อาจเป็นแรงจูงใจให้ธนาคารพาณิชย์พัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงให้ดีขึ้น ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงอัตราเงินกองทุนส่วนเกิน และการคำนึงถึงการบริหารความเสี่ยงที่ดีของธนาคารพาณิชย์ ยังสามารถเป็นแรงผลักดันให้ภาคธุรกิจที่ขอสินเชื่อต้องมีการจัดการธุรกิจให้มีความน่าเชื่อถือ มีประวัติที่ดี และไม่เสี่ยงมากจนเกินไป เพื่อให้สามารถเข้าถึงเงินกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ได้ง่าย ดังนั้น ผลของวินัยตลาดจึงสามารถส่งผ่านมาสู่การบริหารความเสี่ยงที่ดีของธนาคารพาณิชย์และภาคธุรกิจ ตลอดจนอาจเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มความมั่นคงให้กับระบบเศรษฐกิจด้วย

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของวินัยตลาดจากนักลงทุนทั้งนักลงทุนในตราสารหนี้ และนักลงทุนในหุ้น เป็นแรงจูงใจให้ธนาคารพาณิชย์พัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงให้ดีขึ้น ซึ่งนักลงทุนรายใหญ่สามารถเข้าถึงข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ได้ดีกว่า และในปัจจุบันมีการให้ความสำคัญในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลเพื่อส่งเสริมความมีวินัยตลาดมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาพบว่า ธนาคารพาณิชย์ไม่ได้ตอบสนองผู้ฝากเงิน ซึ่งส่วนมากเป็นรายย่อย จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1. ภาครัฐควรสนับสนุนและให้ความรู้ทางการเงินแก่ผู้ฝากเงิน เพื่อกระตุ้นให้ผู้ฝากเงินตระหนักว่า ความมั่นคงของธนาคารเป็นเรื่องใกล้ตัว และพร้อมแสดงออกซึ่งวินัยตลาดต่อธนาคารพาณิชย์ เพื่อเพิ่มแรงจูงใจแก่ธนาคารพาณิชย์ในการบริหารความเสี่ยงและความมั่นคง และคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ฝากเงินด้วย

2. รัฐบาลควรเพิ่มช่องทางการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานและความเสี่ยงให้แก่ผู้ฝากเงิน เพื่อเพิ่มแรงจูงใจแก่ธนาคารพาณิชย์ในการบริหารความเสี่ยงและความมั่นคง นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการรักษาผลประโยชน์ของผู้ฝากเงินรายย่อย แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลยังคงต้องรักษาระดับการเปิดเผยข้อมูลเพื่อนักลงทุนด้วย

6.3 ข้อจำกัดในการศึกษา และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

1. ตัวแปรที่ใช้แทนวินัยตลาดในที่นี้อาจยังไม่ใช่ตัวแปรที่มีความสมบูรณ์ในการครอบคลุมนิยามของวินัยตลาด อาทิเช่น ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับตัวเงินคลังแทนวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน เนื่องจากการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยอาจขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยนโยบายที่จะมีผลมากกว่า หรือในกรณีสัดส่วนเงินฝากระยะสั้นต่อเงินฝากรวมอาจมาจากกลยุทธ์ของธนาคารพาณิชย์ในการดึงดูดเงินฝากจากผู้ฝากเงินด้วยการเสนออัตราดอกเบี้ยเงินฝากสูงขึ้น ในขณะที่ขณะหนึ่ง เป็นต้น ดังนั้น จึงต้องมีความระมัดระวังในการตีความหมาย และการนำไปใช้การศึกษาครั้งต่อไปอาจมีการสร้างตัวแปรแทนวินัยตลาดในแบบอื่นๆที่สมบูรณ์มากกว่าการศึกษาในครั้งนี้

2. ในการศึกษาครั้งนี้ สนใจวินัยตลาดของผู้ฝากเงิน นักลงทุนในตราสารหนี้ และนักลงทุนในหุ้นเท่านั้น สำหรับการศึกษารายต่อไป สามารถศึกษาถึงแรงจูงใจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นในตลาดที่กำลังเข้ามามีส่วนสำคัญต่อแรงจูงใจในการดำรงเงินกองทุน เช่น นักลงทุนในตัวแลกเปลี่ยนหรือ กองทุนรวม ที่มาลงทุนในธนาคาร และอาจเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ที่จะติดตามดูแลการดำเนินงานและความเสี่ยงของธนาคารได้เช่นกัน

3. ในการศึกษาครั้งนี้ ไม่ได้แยกประเภทของผู้ฝากเงินรายใหญ่ และรายย่อยซึ่งอาจมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูล การศึกษารายต่อไปจึงน่าจะมีวิธีการแยกวินัย

ตลาดของผู้ฝากเงินรายใหญ่ และรายย่อยออกจากกัน ซึ่งอาจจะทำให้ผลการศึกษาวินัยตลาดของผู้ฝากเงินแตกต่างออกไป

4. กฎ Basel III ที่จะบังคับใช้จริงในเดือนมกราคม ปี 2556 ซึ่งกำลังมีบทบาทต่อระบบธนาคารพาณิชย์และระบบเศรษฐกิจ โดยงานศึกษาครั้งนี้สนใจเพียงระดับธนาคารพาณิชย์เท่านั้น งานวิจัยครั้งต่อไปอาจเพิ่มความสนใจไปที่ระดับมหภาคตามวัตถุประสงค์ของ Basel III คือ Macroprudential หรือ มาตรการดูแลความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจมหภาคและภาคสถาบันการเงินให้มีความเชื่อมโยงต่อกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการกำกับดูแลสถาบันการเงินเพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบโดยรวม

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กิตติศักดิ์ ฤทธิชิลิก. 2552. วินัยตลาดกับพฤติกรรมการติดตามฐานะทางการเงินและความเสี่ยง
ในธนาคารพาณิชย์ไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กุลกานต์ ตันติเดมิท, นรพรชัย เพ็ชรตระกูล, นวพร สุทธาชีพ และ พงศ์ระพีพร อภากร. 2552.

Pro-cyclicality of Financial Sector and Dynamic Provisioning: Case Study of Thailand.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจ
การคลัง กระทรวงการคลัง.

รังสรรค์ ชนะพรพันธ์. 2544. ประมวลวรรณคดีด้านเศรษฐกิจ. โครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย
(TTMP). หน้า 13-14. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สายนโยบายสถาบันการเงิน. 2552. รายงานการกำกับดูแลสถาบันการเงิน 2551. กรุงเทพมหานคร:
ธนาคารแห่งประเทศไทย.

เอมอร ฐิภัทรมงคล. 2547. การศึกษาผลกระทบของหลักเกณฑ์เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง
(Basel II) ที่มีผลต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทบริหารธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Alfon, I., Argimon, I., and Bascunana-Ambros, P. 2004. What determines how much capital is
held by UK banks and building societies?. FSA Occasional paper series 22. London: UK
Financial Services Authority.

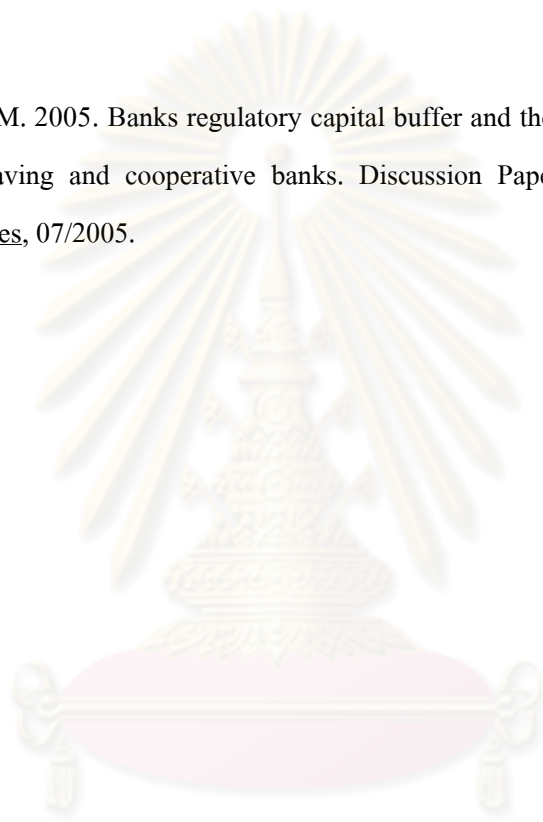
- Arellano, M., and Bond, S. 1991. Some test of specification for panel data: Monte Carlo evidence and application to employment equations. Review of Economic Studies 58: 227-297.
- Ayuso, J., Pérez, D., and Saurina, J. 2004. Are capital buffers pro-cyclical? Evidence from Spanish panel data. Journal of Financial Intermediation 13: 249-264.
- Berger, A. 1991. Market discipline in banking. Proceedings of a Conference on Bank Structure and Competition. Federal Reserve Bank of Chicago: 419-437.
- Cornett, M., and Tehranian, H. 1994. An examination of voluntary versus involuntary security issuance by commercial banks: the impact of capital regulations on common stock returns, Journal of Financial Economics 35: 99-122
- Crane, D., and Merton, R. 1995. The Global Financial System: A Functional Perspective. Boston: Harvard Business School Press.
- Doornik, J., Arellano, M., and Bond, S. 2002. Panel Data Estimation Using DPD for Ox. University of Oxford: Mimeo.
- Flannery, M., and Rangan, K. 2008. What caused the bank capital build-up of the 1990s? Review of Finance 12(2): 391-429.
- Fonseca, A., and González, F. 2010. How bank capital buffers vary across countries: The influence of cost of deposits, market power and bank regulation. Journal of Banking & Finance 34: 892-902
- Furlong, F., and Keeley, M. 1989. Capital regulation and bank risk taking: A note. Journal of Banking and Finance 13: 883-891

- Galloway, T., Lee, W., and Roden, D. 1997. Banks changing incentives and opportunities for risk-taking. Journal of Banking and Finance 21: 509-527.
- Greene, W. 2000. Econometric Analysis. 4th Edition. New Jersey: Pearson Education.
- Jacques, K., and Nigro, P. 1997. Risk-based capital, portfolio risk, and bank capital: a simultaneous equations approach. Journal of Economics and Business 49: 533 - 547.
- Jokipii, T., and Milne, A. 2008. The cyclical behaviour of European bank capital buffers. Journal of Banking and Finance 32: 1440-1451.
- Keeley, M. 1990. Deposit insurance, risk, and market power in banking. American Economic Review 5: 1183 - 1200.
- Lindquist, K. 2004. Banks buffer capital: How important is risk? Journal of International Money and Finance 23: 493-513.
- Merton, R. 1977. An analytic derivation of the cost of deposit insurance and loan guarantees. Journal of Banking and Finance 1: 3-11.
- Mishkin, F. 2001. The Economics of Money, Banking and Financial Markets. 6th Edition. UK: Pearson Education.
- Myers, S., and Majluf, N. 1984. Corporate financing and investment decisions when firms have information that investors do not have. Journal of Financial Economics 13: 187-222.
- Nier, E., and Baumann, U. 2006. Market discipline, disclosure and moral hazard in banking. Journal of Financial Intermediation 15: 332-361.

Rajeswary Ampalavanar Brown, 2000. "Sino-Thai corporate profligacy and the financial turmoil of 1997". South East Asia Research. Vol. 8 No. 2.

Ross, S., Westerfield, R., and Jaffe, J. 1993. Corporate finance. 3rd Edition. New Jersey: McGraw-Hill.

Stolz, S., and Wedow, M. 2005. Banks regulatory capital buffer and the business cycle: evidence for German saving and cooperative banks. Discussion Paper Series 2: Banking and Financial Studies, 07/2005.

ศูนย์วิทยพัทพยาบาล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.1

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา (Correlation Matrix)

	RBUF	DEP	SUB	Q	R	SIZE	LOANS	NPL	LLA	GDP	DUMMY
RBUF	1.000000										
DEP	0.160825	1.000000									
SUB	0.519174	0.294685	1.000000								
Q	0.031632	-0.243575	-0.168576	1.000000							
R	0.021281	0.226981	0.004319	0.080703	1.000000						
SIZE	-0.341840	-0.539057	-0.403252	0.401493	0.051763	1.000000					
LOANS	-0.399948	0.101494	-0.249950	0.035504	-0.008717	0.035246	1.000000				
NPL	-0.044196	-0.021236	0.054329	0.230383	0.145601	0.197269	-0.173272	1.000000			
LLA	-0.029851	-0.037770	-0.105225	0.332229	0.144084	0.233029	-0.269210	0.798388	1.000000		
GDP	-0.057056	-0.071107	-0.033709	0.269471	-0.076228	-0.168390	0.011255	0.172507	0.172704	1.000000	
DUMMY	0.077958	-0.134812	-0.030306	-0.124304	-0.235815	0.133935	0.019897	-0.335505	-0.353694	-0.403212	1.000000

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

	RBUF	MA1	SUB	Q	R	SIZE	LOANS	NPL	LLA	GDP	DUMMY
RBUF	1.000000										
MA1	-0.197602	1.000000									
SUB	0.516962	-0.248474	1.000000								
Q	0.033951	0.081149	-0.165514	1.000000							
R	0.019231	0.104718	0.000247	0.083051	1.000000						
SIZE	-0.342324	0.265379	-0.405106	0.401807	0.051866	1.000000					
LOANS	-0.402443	-0.061919	-0.253739	0.036352	-0.008549	0.035416	1.000000				
NPL	-0.051523	0.227820	0.042862	0.237332	0.141806	0.198889	-0.177503	1.000000			
LLA	-0.034718	0.280736	-0.114349	0.337057	0.141382	0.233924	-0.272167	0.798050	1.000000		
GDP	-0.053732	0.142167	-0.027690	0.267602	-0.073662	-0.168809	0.012713	0.181905	0.178892	1.000000	
DUMMY	0.071877	-0.369577	-0.042535	-0.120410	-0.242904	0.135036	0.017328	-0.355151	-0.367452	-0.399341	1.000000

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การทดสอบ Unit root test และ Cointegration Test

ตารางที่ ข.1

ผลการทดสอบ Augmented Dickey-Fuller test (ADF) on Residuals

Augmented Dickey-Fuller test statistic (5.1)	Augmented Dickey-Fuller test statistic (5.2)	Prob.	Test critical values		
			1% level	5% level	10% level
-5.0605	-3.9959	0.0000	-2.358	-1.658	-1.289

การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (long-term equilibrium relationship) เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดความสัมพันธ์ไม่แท้จริงนั้น ทำได้ด้วยการใช้ส่วนที่เหลือ (residuals) จากสมการถดถอย (regression equation) ที่ได้ นำมาทดสอบว่ามีการร่วมไปด้วยกัน (Cointegration) หรือไม่ (Gujarati, 1995) จากผลการทดสอบดังตารางที่ ข.1 พบว่า ปฏิเสธสมมติฐาน (H_0) ที่ว่าไม่มี มีลักษณะร่วมไปด้วยกัน (Cointegrated) แสดงให้เห็นว่าการเบี่ยงเบนจากวิถีดุลยภาพ (long-term equilibrium path) นี้มีลักษณะนิ่ง (stationary) (Ling et al, 1998) จึงสรุปว่า ตัวแปรในแบบจำลองมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว ดังนั้น จึงสามารถประมาณค่าต่อไปได้ด้วยวิธี Generalized Least Square (GLS) แบบ Fixed Effect Model

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

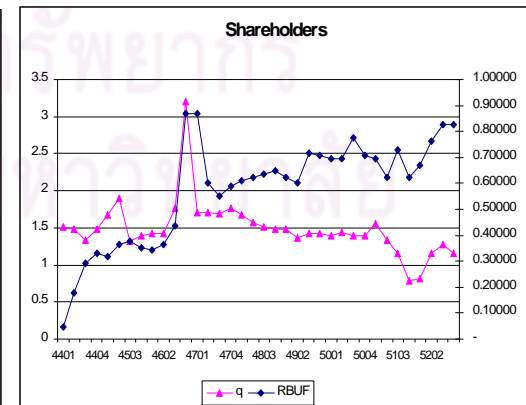
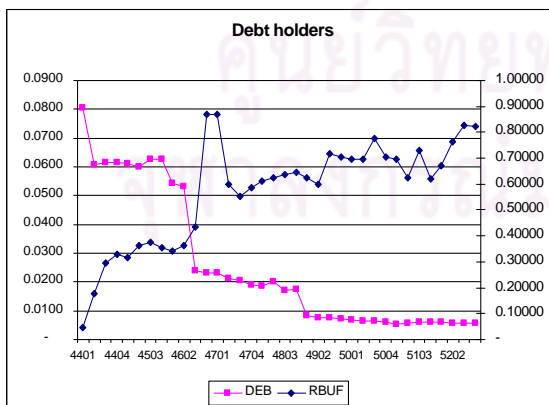
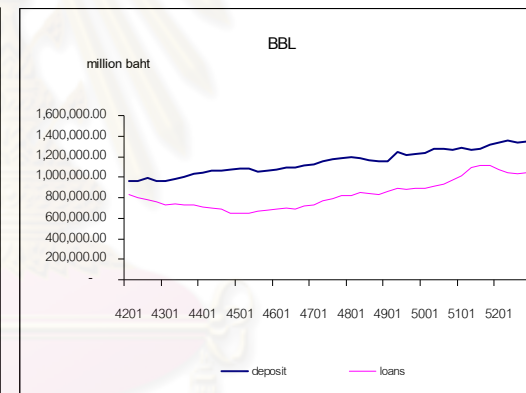
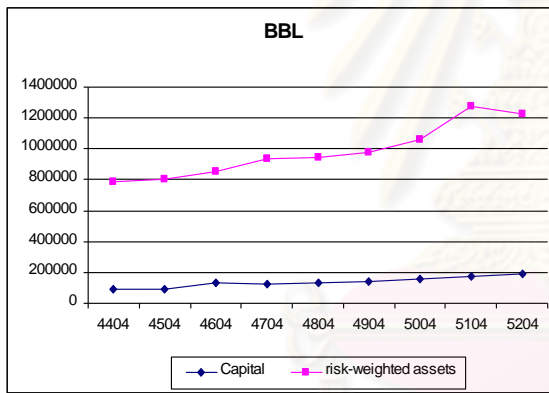
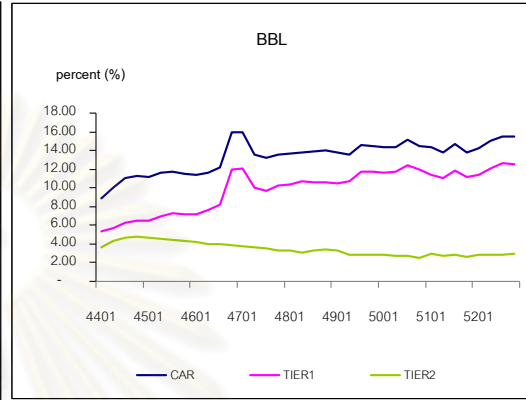
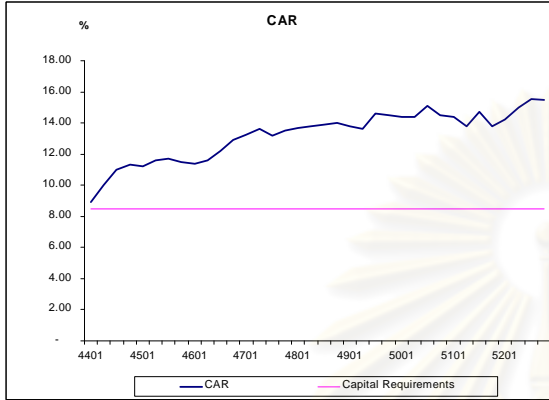

ภาคผนวก ค

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

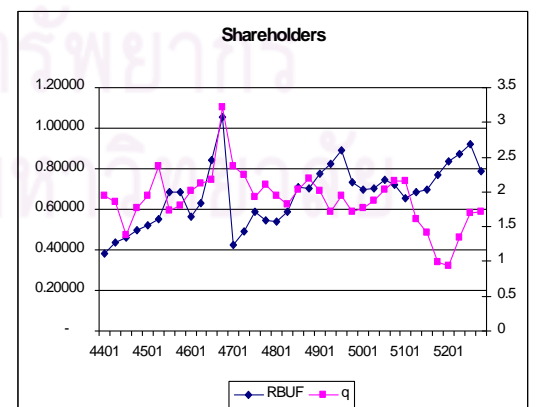
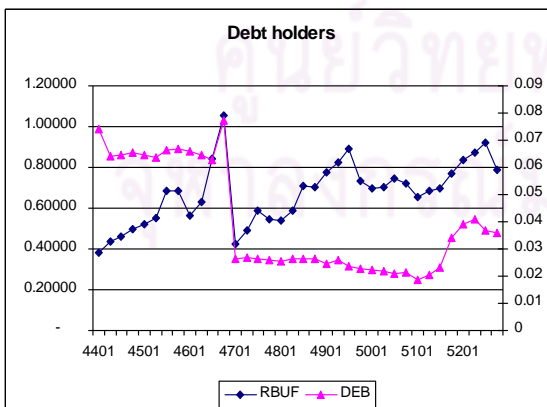
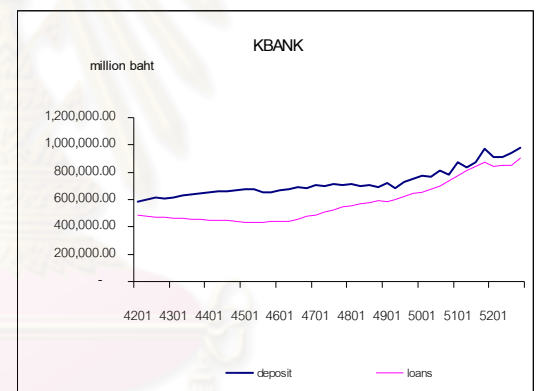
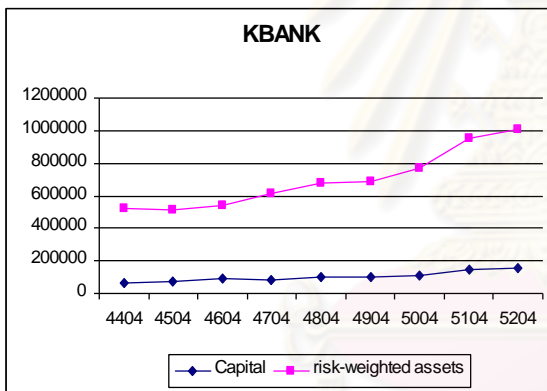
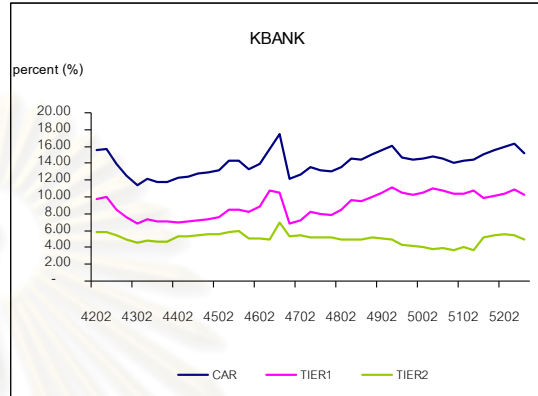
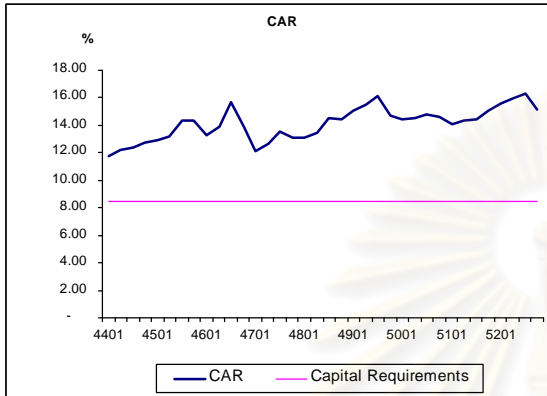
ภาพที่ ค.1

ข้อมูลฐานะเงินกองทุน และการดำเนินงานของธนาคารกรุงเทพ

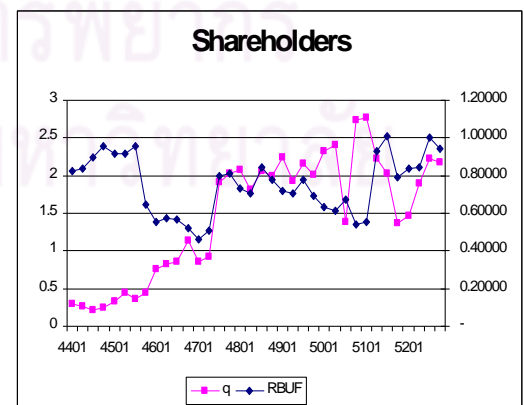
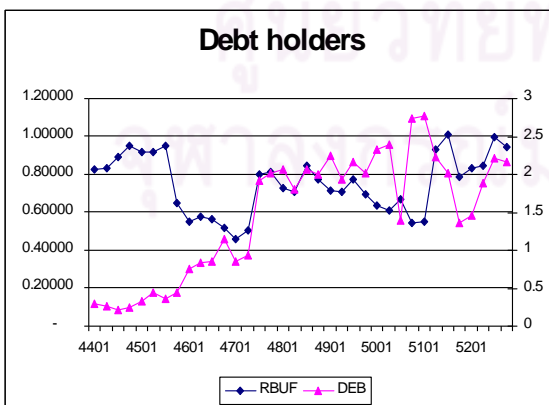
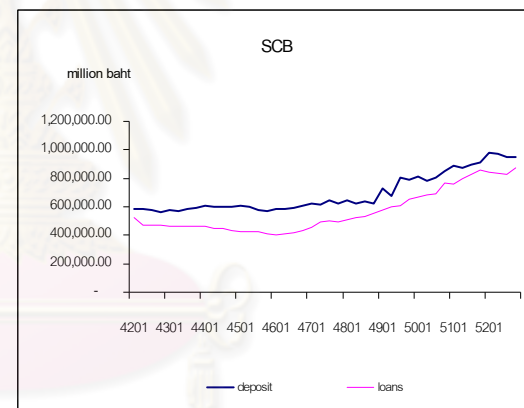
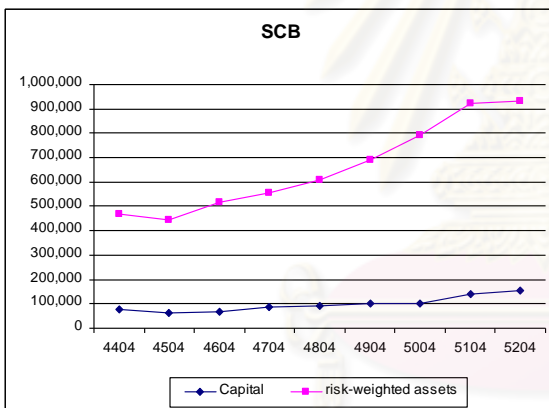
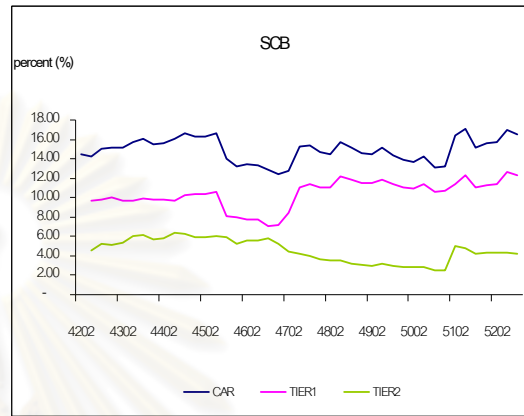
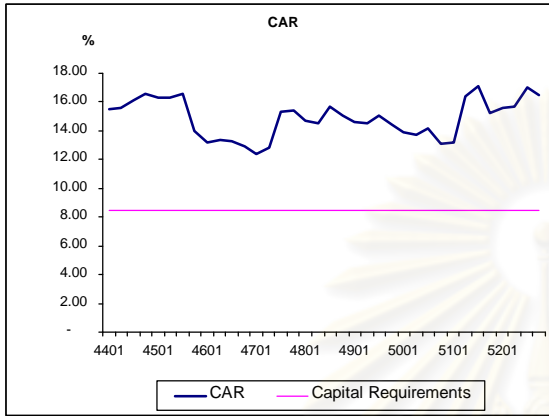
ภาพที่ ค.2

ข้อมูลฐานะเงินกองทุน และการดำเนินงานของธนาคารกสิกรไทย

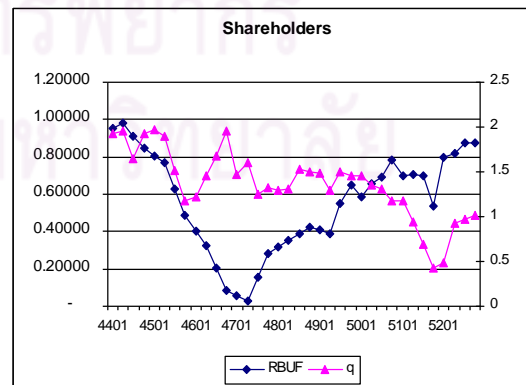
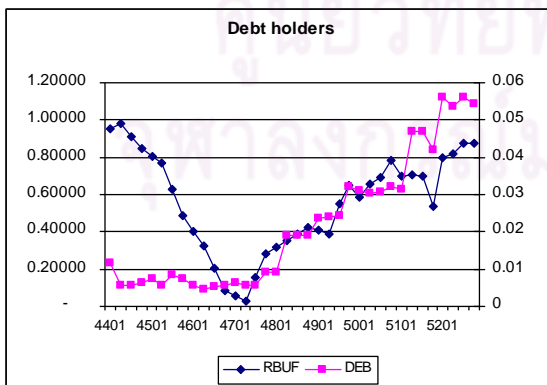
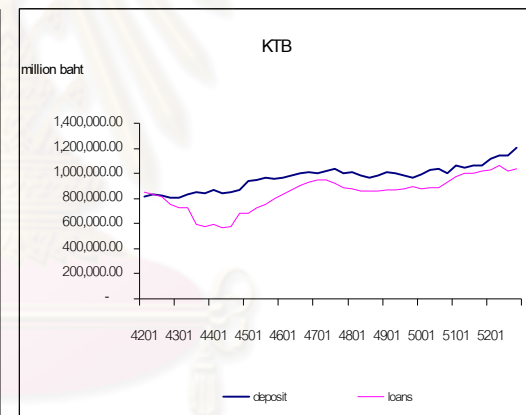
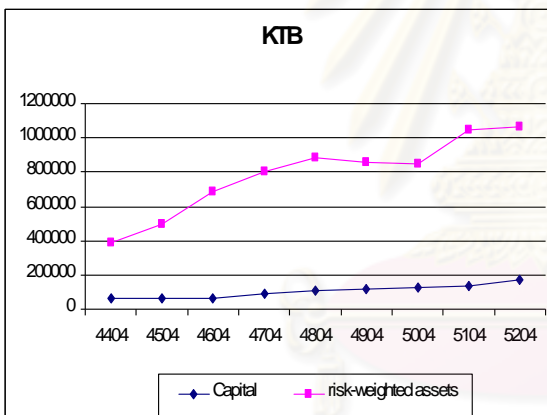
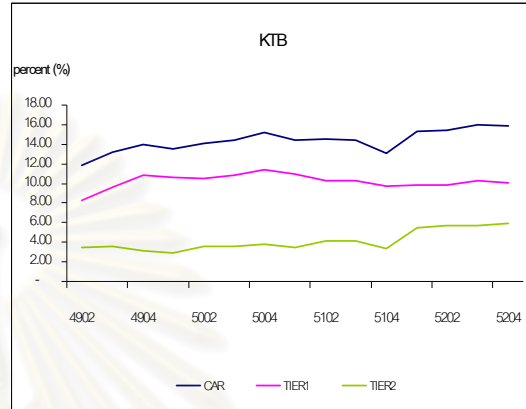
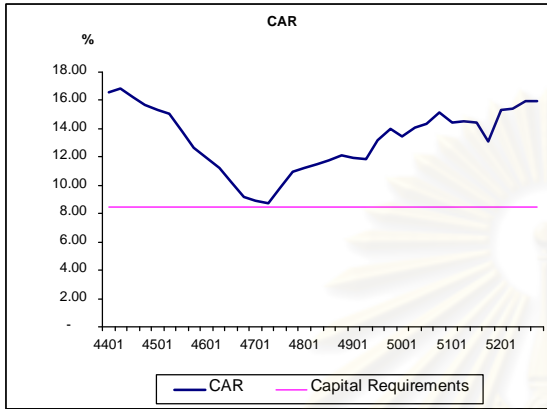
ภาพที่ ค.3

ข้อมูลฐานะเงินกองทุน และการดำเนินงานของธนาคารไทยพาณิชย์

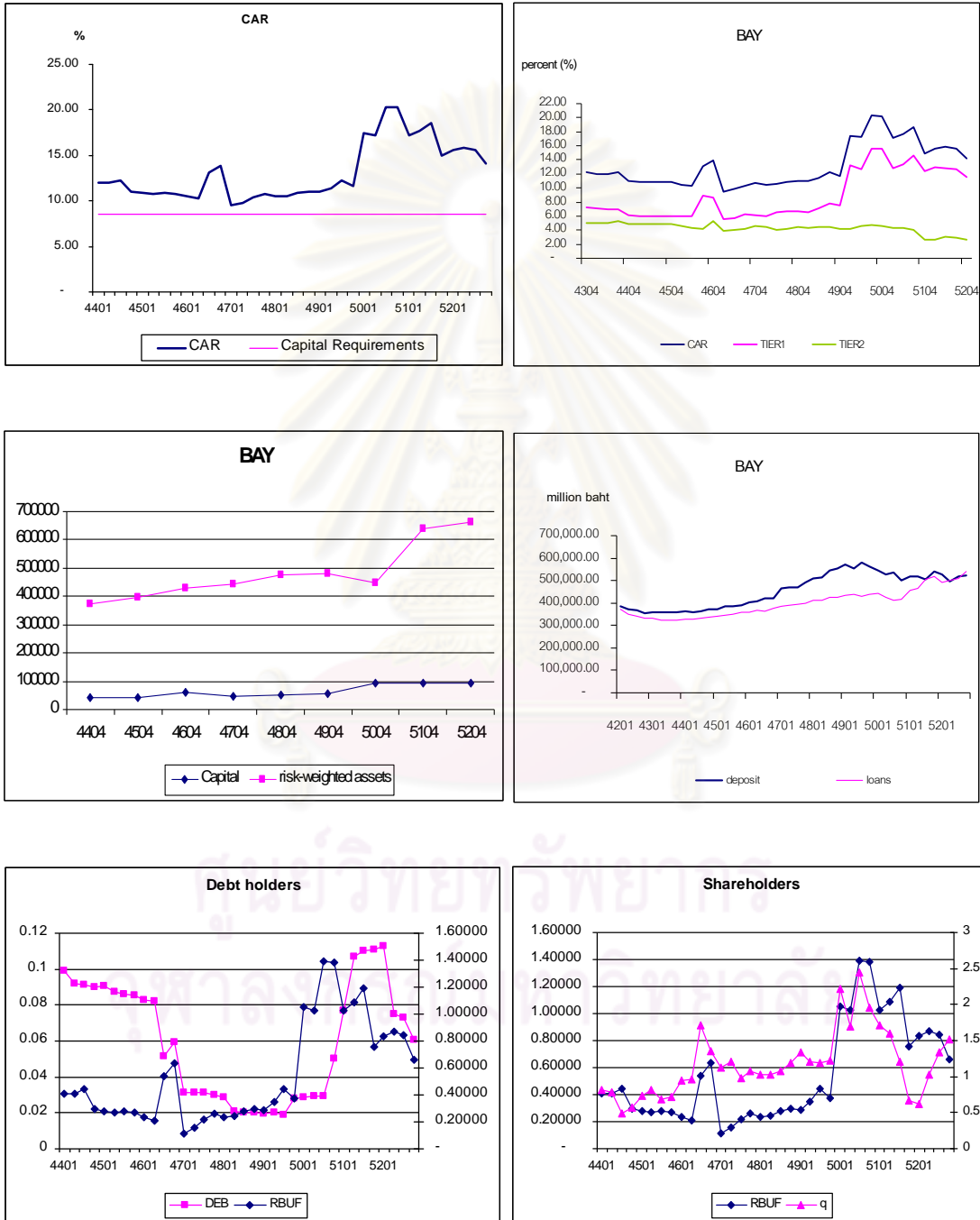
ภาพที่ ค.4

ข้อมูลฐานะเงินกองทุน และการดำเนินงานของธนาคารกรุงไทย

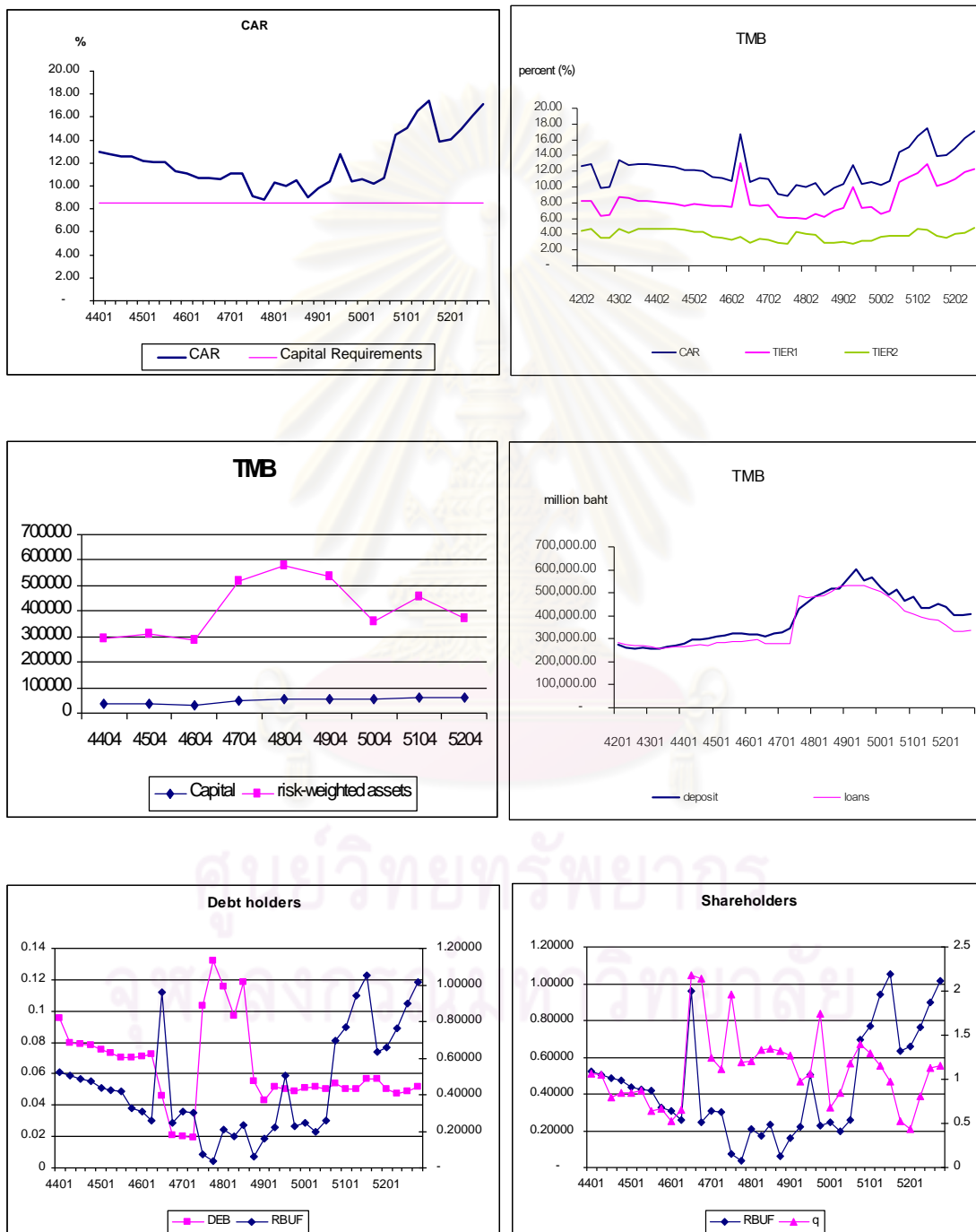
ภาพที่ ค.5

ข้อมูลฐานะเงินกองทุน และการดำเนินงานของธนาคารกรุงศรีอยุธยา

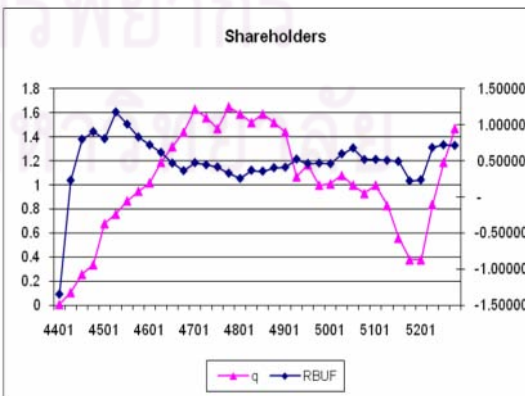
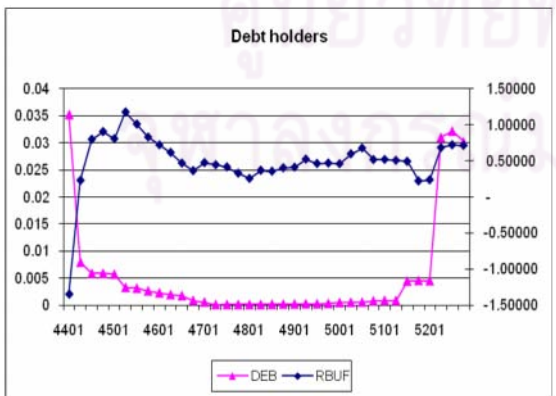
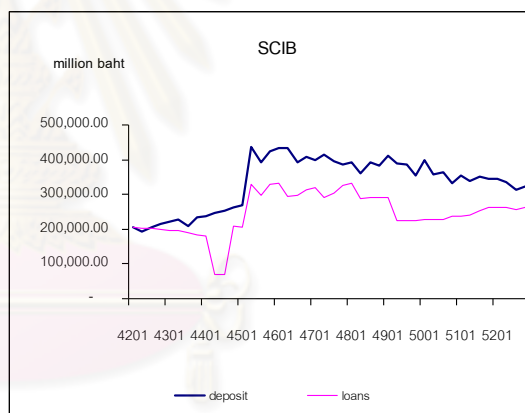
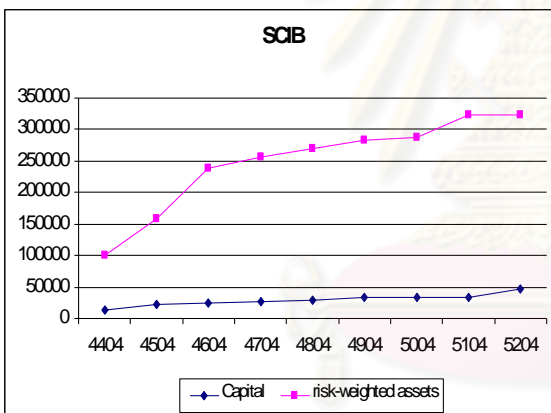
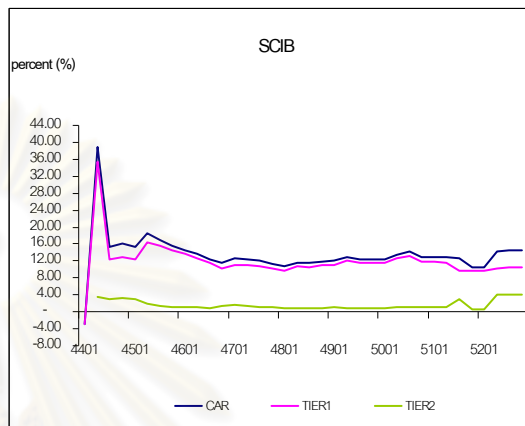
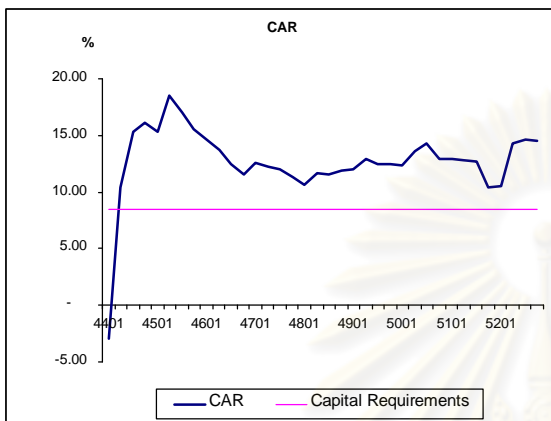
ภาพที่ ค.6

ข้อมูลฐานะเงินกองทุน และการดำเนินงานของธนาคารทหารไทย

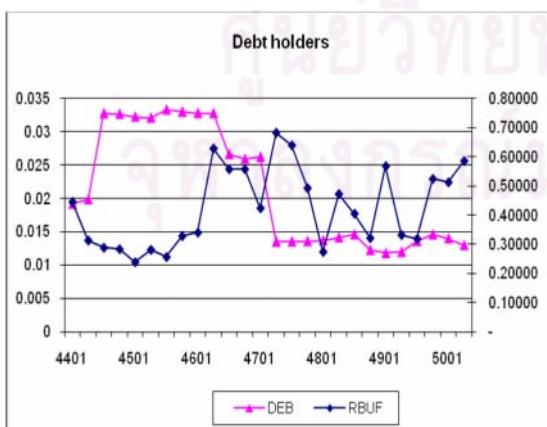
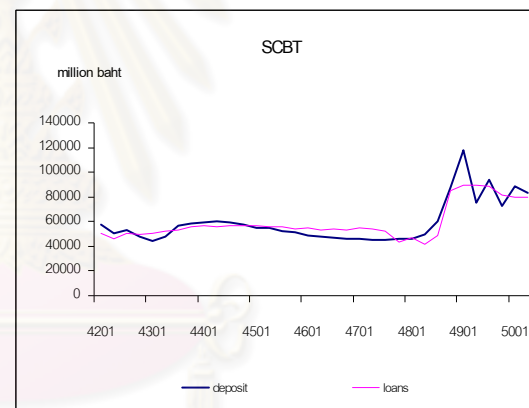
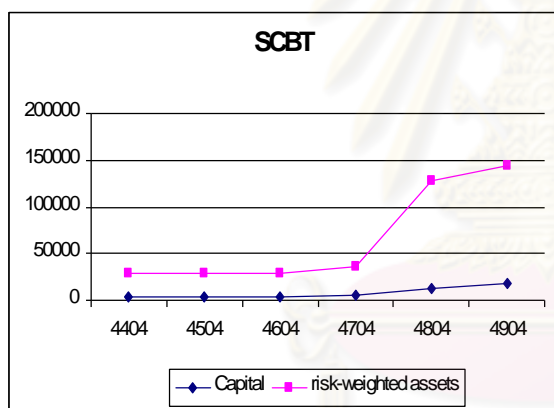
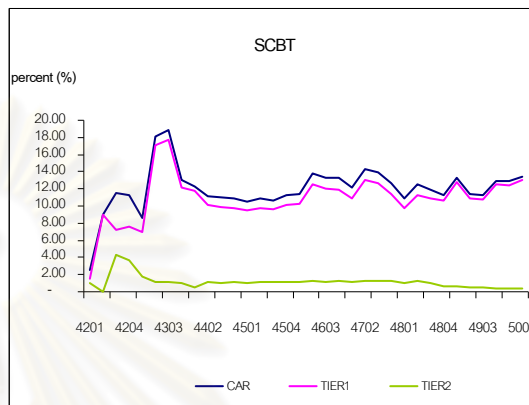
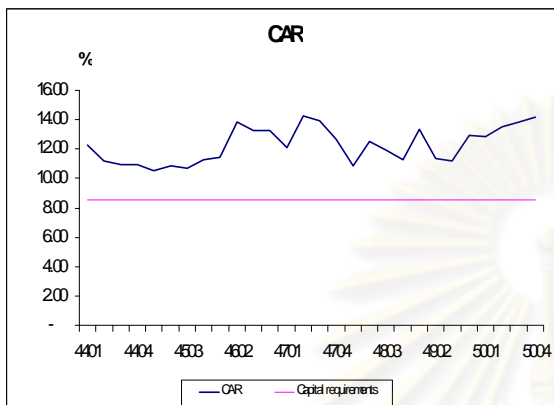
ภาพที่ ค.7

ข้อมูลฐานะเงินกองทุน และการดำเนินงานของธนาคารนครหลวงไทย

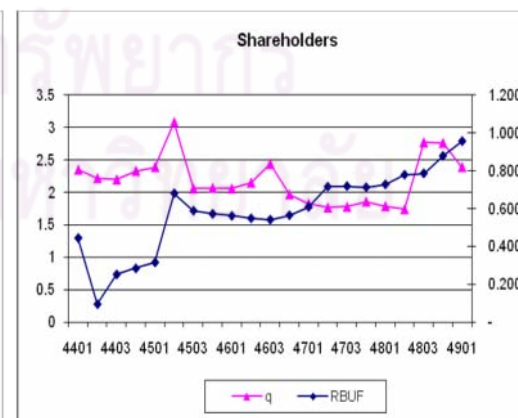
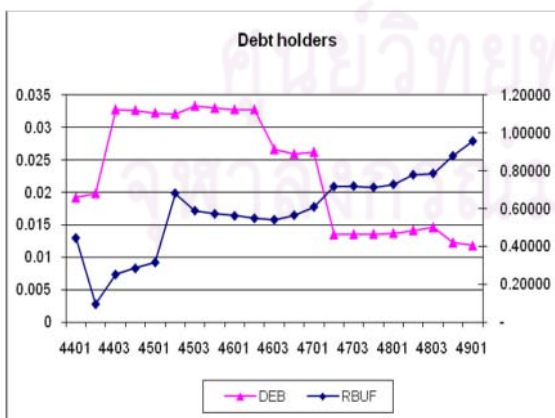
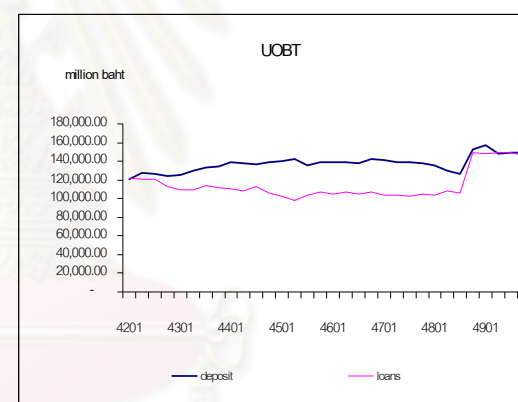
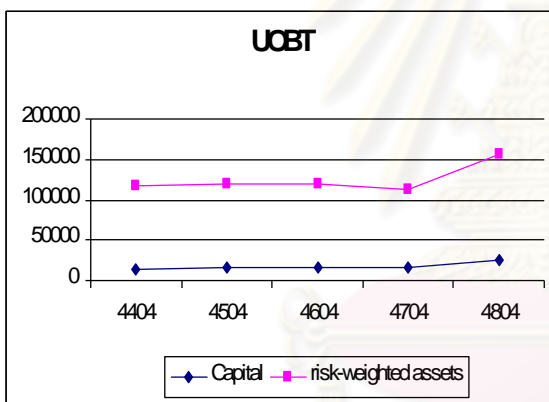
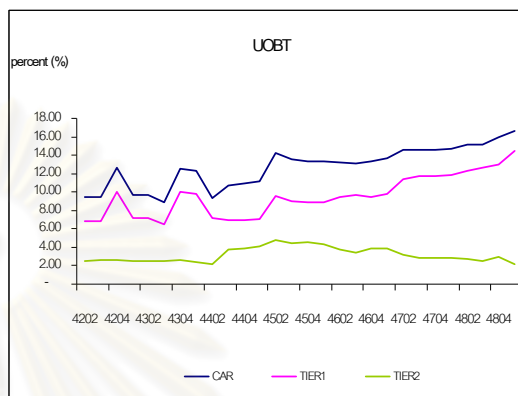
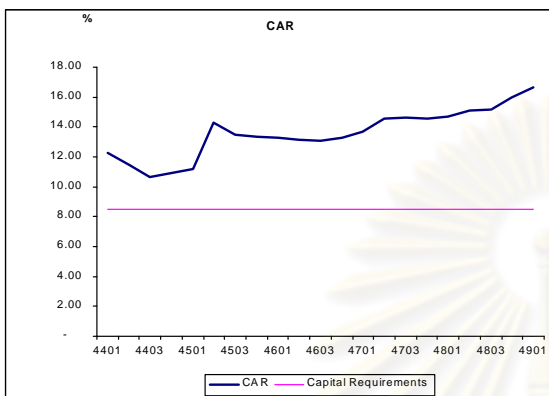
ภาพที่ ค.8

ข้อมูลฐานะเงินกองทุน และการดำเนินงานของธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย)

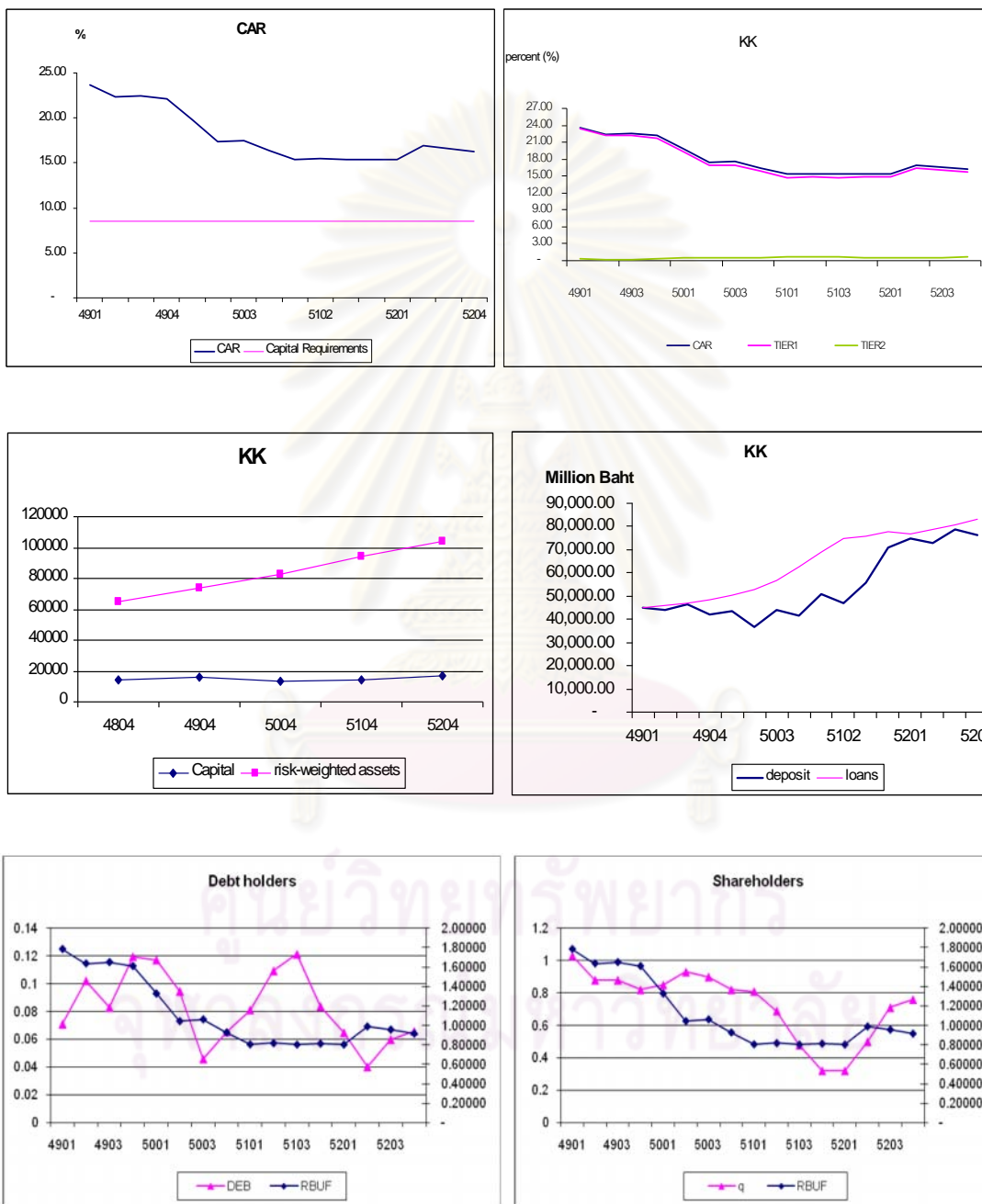
ภาพที่ ค.9

ข้อมูลฐานะเงินกองทุน และการดำเนินงานของธนาคารยูโอบี

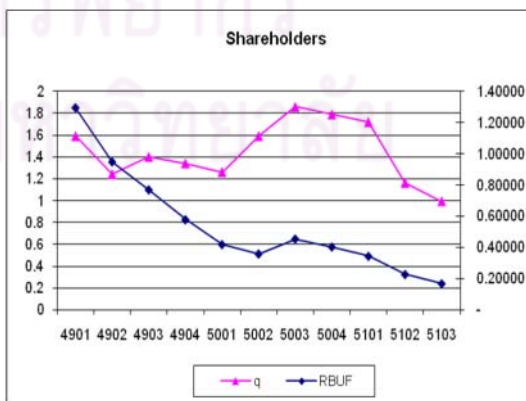
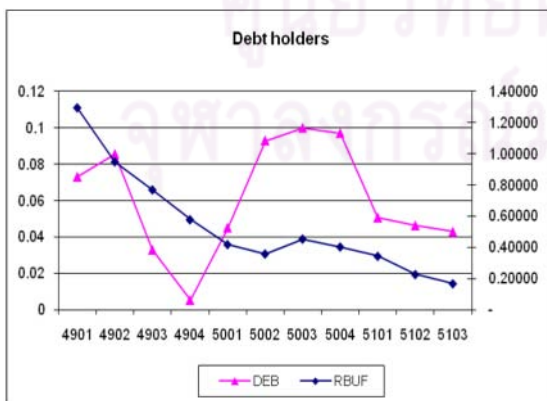
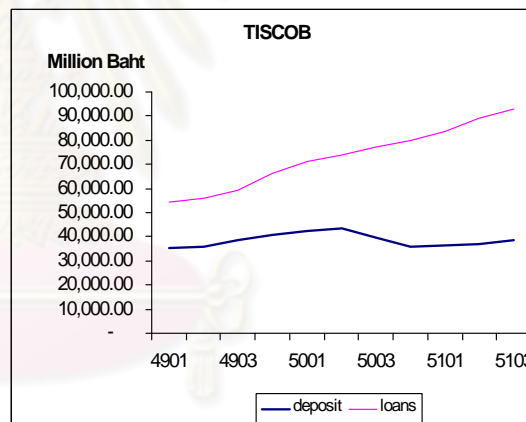
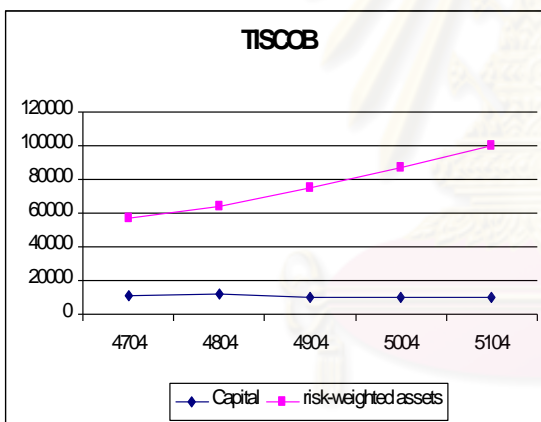
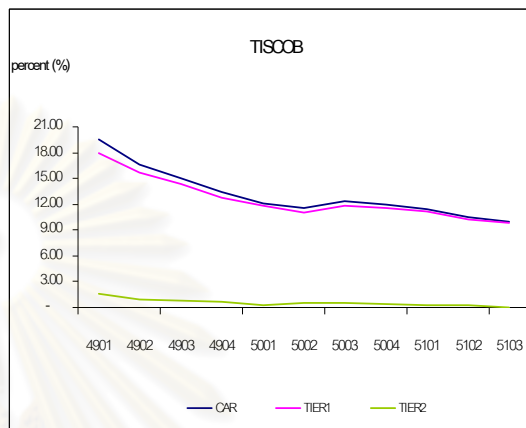
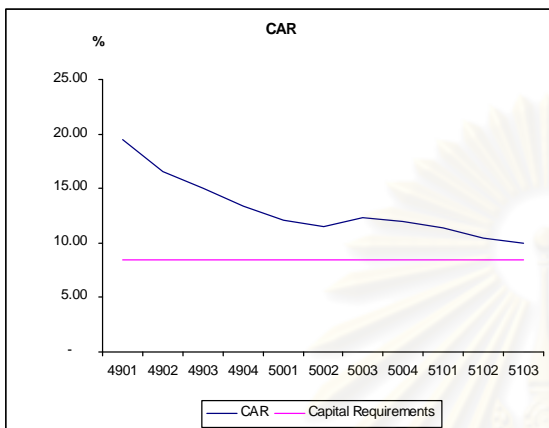
ภาพที่ ค.10

ข้อมูลฐานะเงินกองทุน และการดำเนินงานของธนาคารเกียรตินาคิน

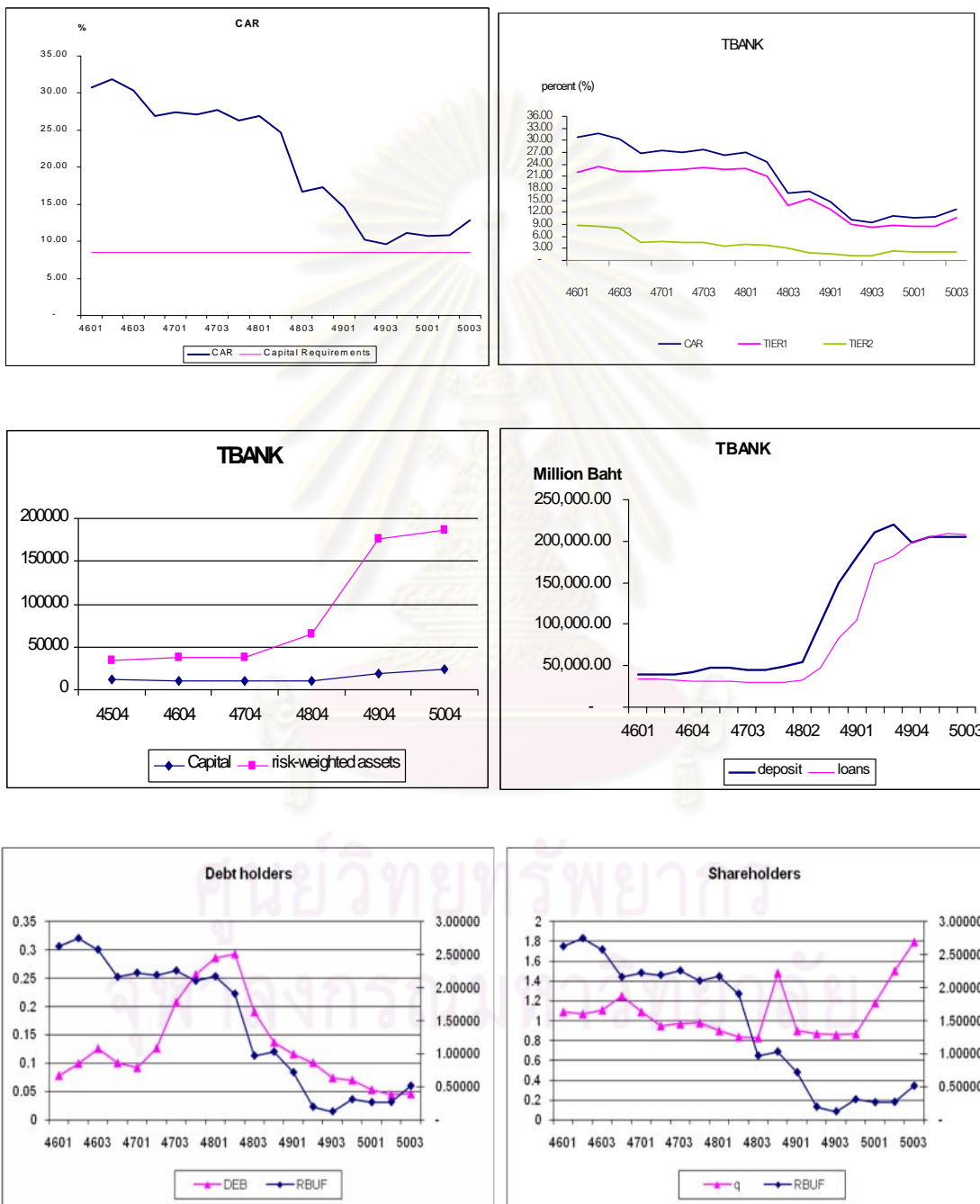
ภาพที่ ค.11

ข้อมูลฐานะเงินกองทุน และการดำเนินงานของธนาคารทีเอสบี

ภาพที่ ค.12

ข้อมูลฐานะเงินกองทุน และการดำเนินงานของธนาคารชนชาติ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสาวิณี โภครักษ์ เกิดเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 จังหวัดปราจีนบุรี สำเร็จ
การศึกษาระดับปริญญาตรี (เศรษฐศาสตร์เกษตร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2551
และเข้าศึกษาต่อหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2552

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย